

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Problematika udržitelného rozvoje regionu s prioritou
rozvoje komunitního života venkovské obce**

Bc. Jana Princová, DiS.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jana Princová, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Problematika udržitelného rozvoje regionu s prioritou rozvoje komunitního života venkovské obce

Název anglicky

Issue of Sustainable Development of the Region with a Priority for the Development of Community Life in the Rural Community

Cíle práce

Cílem práce bude návrh možných změn pro podporu zlepšení stávajícího stavu komunitního života vybrané obce. Hlavní cíl bude podpořen dílčími cíli. Prvním dílčím cílem bude analýza stávajícího stavu vybraných obcí Ústeckého kraje. Druhým dílčím cílem bude zjistit názory veřejnosti na komunitní život v dané lokalitě. Dalším dílčím cílem bude zjistit postoje a vize aktérů k možnému rozvoji a případným bariérám komunitního života. Zkoumanou obcí bude obec Řehlovice. K porovnání dojde s dalšími typově podobnými obcemi Ústeckého kraje, a to s obcí Křešice (okr. Litoměřice), Dolní Poustevna (okr. Děčín), Březno (okr. Chomutov), Cítoliby (okr. Louny), Bžany (okr. Teplice). Zjištěné výsledky budou využity pro identifikaci možných změn pro podporu zlepšení stávajícího stavu komunitního života vybrané obce.

Metodika

Teoretická část, charakteristika prostředí a analýza výchozí situace bude vycházet ze studia dokumentů. V rámci praktické části bude druhý dílčí cíl naplněn kvantitativním sociologickým šetřením pomocí dotazníkového šetření mezi veřejností. Další dílčí cíl bude proveden pomocí polostrukturovaných rozhovorů s aktéry komunitního života daných lokalit. Výsledky budou zhodnoceny, diskutovány a bude stanoven závěr.

Doporučený rozsah práce

40 – 60 stran

Klíčová slova

ekonomický, sociální a environmentální rozvoj, komunitní život, venkovská obec, kvalita života, bariéry rozvoje

Doporučené zdroje informací

- BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje nástin, kritika, implikace. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
- MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ, T., SÝKORA, L., 2011. Sociální kapitál a rozvoj regionu, příklad Kraje Vysočina. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-7580-7.
- PAVLÍK, M. Jak úspěšně řídit obec a region. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5256-3.
- POTŮČEK, M. Strategické vládnutí a Česká republika. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2126-2.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- SCHENKHOFF, H. J. Regionalmanagement in der Praxis. Beispiele aus Sachsen, Sachsen-Anhalt und Thüringen. Hannover: Verlag der ARL, 2003. ISBN: 9783888386985.
- SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.
- URBÁŠKOVÁ, H. Udržitelný rozvoj venkova. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7204-819-9.
- WOKOUN, R., MATES, P. (eds.), 2006. Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha: LINDE PRAHA a.s., ISBN 80-7201-608-3.
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 ZS – PEF

Vedoucí práce

Bc. Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 12. 7. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Problematika udržitelného rozvoje regionu s prioritou rozvoje komunitního života venkovské obce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Bc. Ing. Pavle Varvažovské, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady, vstřícnost a trpělivost při zpracování mé diplomové práce.

Poděkování patří také všem, kteří se podíleli na vzniku této práce poskytnutím potřebných informací, materiálů i pomoci, a bez kterých by tato diplomová práce nemohla vzniknout.

Problematika udržitelného rozvoje regionu s prioritou rozvoje komunitního života venkovské obce

Abstrakt

Udržitelný rozvoj na lokální úrovni je významně ovlivněn kulturní a sociální sférou, kdy je podstatné neztratit vlastní identitu, kulturu a tradice. Velmi důležitá pro rozvoj a zejména následnou udržitelnost je v tomto ohledu aktivita místní komunity a jejich aktérů.

Diplomová práce je zaměřena na problematiku rozvoje komunitního života na venkovské obci. Cílem této práce je identifikace možných bariér a návrh následných změn pro podporu zlepšení stávajícího stavu komunitního života severočeské obce Řehlovice, a to na základě analýzy teoretických východisek, možností regionální podpory rozvoje komunitního života, porovnání s vybranými typově obdobnými obcemi Ústeckého kraje a v neposlední řadě na základě analýzy postojů a vizí k dané problematice ze strany obyvatel obce a přímých aktérů komunitního života.

Klíčová slova: ekonomický, sociální a environmentální rozvoj, komunitní život, venkovská obec, kvalita života, bariéry rozvoje.

Issue of Sustainable Development of the Region with a Priority for the Development of Community Life in the Rural Community

Abstract

Sustainable development at the local level is significantly influenced by the cultural and social sphere, where it is essential not to lose one's own identity, culture and traditions. Very important for the development and especially the subsequent sustainability is the activity of the local community and their participants.

This thesis focuses on the issue of community development in a rural village. The point of this work is to identify possible barriers and to propose subsequent changes to support the improvement of the current state of community life in the North Bohemian municipality of Rehlovice based on the analysis of theoretical background, the possibilities of regional support for the development of community life, in comparison with selected similar type municipalities of the Ústí nad Labem region and last but not least on the analysis of attitudes and visions towards the issue by the inhabitants of the municipality and direct actors of community life.

Keywords: economic, social and environmental development, rural village, community life, quality of life, barriers to development.

Obsah

1. Úvod.....	12
2. Cíl práce a metodika	14
2.1. Cíl práce	14
2.2. Metodika	15
3. Teoretická východiska	16
3.1. Udržitelný rozvoj	16
3.1.1. Vymezení pojmu	16
3.1.2. Strategie udržitelného rozvoje ČR.....	17
3.1.3. Ukotvení udržitelného rozvoje v legislativě	19
3.1.4. Základní pilíře udržitelného rozvoje.....	20
3.1.5. Principy trvale udržitelného rozvoje	21
3.1.6. Cíle udržitelného rozvoje.....	23
3.1.7. Indikátory udržitelného rozvoje.....	24
3.1.8. Místní agenda 21 – MA21	24
3.1.9. Nehmotné faktory udržitelného rozvoje	25
3.2. Vymezení venkova.....	27
3.2.1. Koncepce rozvoje venkova.....	28
3.2.2. Suburbanizace	29
3.2.3. Venkovská komunita	31
3.2.4. Kvalita života	33
3.3. Působnost veřejné správy v oblasti lokálního rozvoje	35
3.3.1. Strategický rozvojový dokument obce	35
3.3.2. Poskytovaná podpora v oblasti rozvoje venkova.....	36
3.3.3. Místní akční skupiny.....	37
3.3.4. Podpora rozvoje venkova na krajské úrovni.....	38
3.3.5. Další možnosti finanční podpory	39
3.3.6. Meziobecní spolupráce	39
3.4. Shrnutí	40
4. Charakteristika prostředí.....	41
5. Terénní šetření.....	45
5.1. Kvantitativní šetření	45
5.1.1. Výsledky dotazníkového šetření mezi obyvateli obce.....	47
5.1.2. Souhrn výsledků dotazníkového šetření	70
5.2. Kvalitativní šetření	73
5.2.1. Průběh kvalitativního výzkumu	73

5.2.2.	Souhrn výsledků rozhovorů s místními aktéry komunitního života	73
5.2.3.	Souhrn výsledků rozhovorů s představiteli místních samospráv	75
5.2.4.	Porovnávané obce	78
5.2.5.	Souhrn výsledků porovnání obce Řehlovice s dalšími vybranými obcemi	84
6.	Výsledky a diskuse	85
6.1.	Celkový souhrn zjištěných výsledků	85
6.2.	Návrh možných změn komunitního života v obci Řehlovice	87
6.2.1.	Identifikace možných bariér rozvoje komunitního života	87
6.2.2.	Návrh možných změn pro rozvoj komunitního života v obci Řehlovice	88
7.	Závěr	91
8.	Seznam použitých zdrojů	93
9.	Seznam příloh	96

Seznam obrázků

Obrázek 1	Strategie udržitelného rozvoje ČR	18
Obrázek 2	Základní pilíře udržitelného rozvoje	20
Obrázek 3	Cíle udržitelného rozvoje	23
Obrázek 4	12 Výzev regionálního rozvoje	28
Obrázek 5	Důsledky suburbanizace	30
Obrázek 6	Teoretický model rozvoje malých obcí z pohledu teorie rozvoje komunit	32
Obrázek 7	Znak obce Řehlovice	43

Seznam tabulek

Tabulka 1	Porovnání krajů ČR	42
Tabulka 2	Frekvence účasti na aktivitách	47
Tabulka 3	Zájem o společné akce	48
Tabulka 4	Důležitost udržování tradic	49
Tabulka 5	Členství ve spolku	49
Tabulka 6	Společné aktivity ve vlastním volném čase	50
Tabulka 7	Účast na akcích mimo svou místní část	51
Tabulka 8	Vztahy mezi starousedlíky a nové přistěhovanými obyvateli	55
Tabulka 9	Ochota pomoci nejbližším sousedům	56
Tabulka 10	Ochota pomoci sousedům ve své místní části	57
Tabulka 11	Ochota pomoci komukoliv z celé obce	58
Tabulka 12	Důvěra-nejbližší sousedé	59
Tabulka 13	Důvěra-sousedé místní část	59
Tabulka 14	Důvěra-všichni v obci	60
Tabulka 15	Důvěra-pouze blízké okolí	61
Tabulka 16	Cítíte se být patriotem	62
Tabulka 17	Věk	63
Tabulka 18	Vzdělání	65
Tabulka 19	Obvyklé místo pracoviště	66

Tabulka 20 Délka života v obci	67
Tabulka 21 Příbuzní v obci.....	68
Tabulka 22 Život v obci v budoucnosti	69
Tabulka 23 Porovnávané obce	83

Seznam použitých zkratk

CLLD	komunitně vedený místní rozvoj
ČSÚ	Český statistický úřad
IROP	Integrovaný regionální operační program
MA21	Místní agenda 21
MAS	Místní akční skupina
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SRR ČR 21+	Strategie regionálního rozvoje České republiky 2021+

1. Úvod

Problém trvalé udržitelnosti je dlouhodobě řešeným a diskutovaným tématem. V dřívější době byla udržitelnost řešena větší měrou v souvislostech z oblasti ekonomiky a z oblasti enviromentální, spojené zejména s ochranou životního prostředí. V případě venkovských oblastí však rozhodně nelze opomenout kromě rozvoje obce po stránce občanské vybavenosti, infrastruktury a udržení ekonomické stability, také další významnou složku udržitelnosti, jíž jsou lidské zdroje, kulturní hodnoty a aktivní a přínosný komunitní život.

Venkovské obce se dlouhodobě potýkají se stárnoucí původní populací a odchodem svých obyvatel zejména mladší generace do městských aglomerací, ať již z důvodu lepšího pracovního trhu či dostupnosti pestré palety služeb různého charakteru. Zároveň naopak do obcí přicházejí lidé utíkající před městským shonem a vyhledávající klid venkova. Jedná se o různorodé skupiny, často s různým náhledem na venkovský život a různou mírou ochoty podílet se na místním komunitním životě, který je velmi důležitý pro udržení identity a kultury daného místa.

Podnět ke zpracování této diplomové práce vyšel z praktických zkušeností týkajících se průběžných a opakovaně řešených problémů venkovské obce sestávající z více místních částí. Každá místní část je jinak občansky vybavená, v každé žije různá komunita lidí. Je nutné sladit a snažit se uspokojit potřeby obyvatel ve všech místních částech, aby prosperovala celá obec. Cesta k tomuto cíli však není úplně jednoduchá a je úzce propojena s finanční stránkou a investičními možnostmi obce. K realizaci většiny kroků je potřebná též spolupráce a participace místních občanů. Bohužel v mnoha případech jsou lidé navázáni na svou místní část, v níž žijí a nemají příliš potřebu se podílet na rozvoji v jiné místní části, v některých případech ji nepovažují ani za potřebnou. Na jedné straně je tak prioritou oprava školní zahrady či oprava veřejného osvětlení, zatímco na druhém konci je zásadním problémem neexistující vodovod či kanalizace. Cíle k rozvoji obce v oblasti ekonomické a enviromentální lze při podrobné analýze prostředí a uvážení dostupných finančních zdrojů celkem dobře stanovit a pokusit se o následnou realizaci. V sociální oblasti trvalé udržitelnosti není stanovení reálných cílů úplně jednoduché a je spíše důležité najít soulad mezi jednotlivými členy komunity, pokusit se je vhodným způsobem aktivizovat a vzájemně propojit tak, aby měli chuť v obci zůstat žít a případně se po absolvování studia či prvních pracovních zkušenostech co nejdříve vrátet zpět a založit zde další rodiny. Jen tak obec zůstane živou a schopnou trvalé udržitelnosti ve všech oblastech.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem této diplomové práce bude návrh možných změn pro podporu zlepšení stávajícího stavu komunitního života vybrané venkovské obce. Dílčím cílem bude identifikace možných bariér v rozvoji komunitního života ve vybrané obci.

Jak již bylo řečeno v úvodu práce, nelze v případě venkovských oblastí opomenout kromě rozvoje obce po stránce občanské vybavenosti, infrastruktury a udržení ekonomické stability, také další významnou složku udržitelnosti, jíž jsou lidské zdroje, kulturní hodnoty a aktivní a přínosný komunitní život. Snahou bude najít soulad mezi jednotlivými členy místní komunity a nalézt možnosti, jak je vhodným způsobem aktivizovat a vzájemně propojit tak, aby se alespoň částečně vrátila dřívější soudržnost občanů obce a obnovil se i související komunitní život, který je naprosto podstatný pro udržení identity a kultury dané lokality.

Zkoumanou obcí bude obec severočeská obec Řehlovice, nacházející se v Ústeckém kraji, v okrese Ústí nad Labem. Za účelem identifikace možných slabých stránek a pro možnou inspiraci a následnou případnou implementaci příkladů z oblasti tzv. dobré praxe dojde k porovnání s dalšími podobnými obcemi v rámci Ústeckého kraje, a to s obcí Křešice (okr. Litoměřice), Dolní Poustevna (okr. Děčín), Březno (okr. Chomutov), Cítoliby (okr. Louny) a Bžany (okr. Teplice).

Hlavní cíl této práce bude doplněn dílčími cíli:

- kvantitativním sociologickým šetřením pomocí dotazníků mezi obyvateli zkoumané obce,
- provedením polostrukturovaných rozhovorů s vybranými místními aktéry komunitního života,
- provedením polostrukturovaných rozhovorů s představiteli místních samospráv porovnávaných obcí.

2.2. Metodika

Pro dosažení zvoleného cíle budou v první části práce na základě studia odborné literatury a dokumentů zpracována teoretická východiska a charakterizovány základní pojmy, které se týkají dané problematiky.

Následně bude blíže charakterizováno zkoumané prostředí.

V další části práce bude hlavní cíl doplněn dílčími cíli:

- Kvantitativním sociologickým šetřením pomocí dotazníků mezi obyvateli zkoumané obce, kdy budou zjišťovány názory a postoje občanů ke stávajícímu komunitnímu životu v obci, jejich náhled na sousedské vztahy a vztahy k ostatním obyvatelům v obci či jejich celkový náhled na venkovský život.
- Provedením polostrukturovaných rozhovorů s vybranými místními aktéry komunitního života za účelem identifikace možných bariér pro rozvoj místního komunitního života, a naopak i za účelem zjištění vhodných postupů podporujících vyšší participaci občanů při následné realizaci skupinových aktivit.
- Provedením polostrukturovaných rozhovorů s představiteli místních samospráv porovnávaných obcí, které by mohly být podnětné pro identifikaci jednotlivých osvědčených přístupů k podpoře komunitního života a možnosti vyvarování se případných nevhodných postupů v rámci pořádání komunitních aktivit.
- Na základě studia dokumentů bude zpracováno porovnání vybraných obcí s obcí Řehlovice.

V závěrečné části budou zhodnoceny a diskutovány zjištěné výsledky a stanoven závěr celé práce.

Zjištěné výsledky budou využity v praxi pro aktualizaci strategického plánu obce Řehlovice – Plánu rozvoje na období 2021-2027, a to ve specifickém cíli č. 2 zaměřeném na posílení spolupráce a komunitního života.

3. Teoretická východiska

3.1. Udržitelný rozvoj

*„Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“
Antoine de Saint-Exupéry*

3.1.1. Vymezení pojmu

První náznaky nutnosti řešení udržitelného rozvoje jsou patrné od sedmdesátých let 20. století. V této době byla pozornost lidí zaměřena na problematiku narušování životního prostředí či hrozby ekologických katastrof. Aktéry těchto diskuzí byly jedinci laické i odborné veřejnosti a organizace enviromentální oblasti. Postupně docházelo k propojení také s aktéry politické sféry.

Mezi negativní vlivy stávající populace lze zařadit dlouhodobě znečištěné životní prostředí, související zátěž z důvodu nadměrné průmyslové i zemědělské výroby, zvýšenou dopravu, přebytek jednorázových produktů, přebytek odpadů, zvyšující se nezaměstnanost aj. Pro možnost dalšího rozvoje je tento stav limitující a rozvoj by se tak dostal do fáze neudržitelnosti.

Pojem „Sustainable development“ neboli udržitelný rozvoj byl oficiálně zmíněn v roce 1987 ve zprávě Světové komise OSN pro životní prostředí a rozvoj. Dle této zprávy vydané pod názvem *Naše společná budoucnost* je udržitelný rozvoj definován následujícím způsobem: *„Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí naplnění potřeb současné společnosti, aniž by ohrozil možnost naplnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.“* (Naše společná budoucnost, 1991, s. 47). Z této definice vyplývá, že problematika udržitelného rozvoje se v zásadě týká neustálého rozvoje lidské populace, kdy se však na druhé straně potýká s omezeným množstvím přírodních zdrojů (nerostné bohatství, půda, voda apod.) a souvisejícím omezeným prostorem pro uložení vyprodukovaných odpadů.

V roce 1992 stanovila Organizace spojených národů 27 zásad udržitelného rozvoje. Ve stejném roce byla také přijata tzv. Agenda 21, která se měla stát určitým institutem pro realizaci udržitelného rozvoje v lokálních podmínkách. Jedná se o strategický plán

zaměřený na nalezení souladu mezi hospodářským a civilizačním rozvojem na jedné straně a ochranou přírody a přírodních zdrojů na druhé straně.

Evropský parlament následně definoval v roce 1996 trvalou udržitelnost v rámci přijaté Corkské deklarace takto: *„Politiky by měly podporovat rozvoj venkova, který trvale udržuje kvalitu a vzhled evropských venkovských krajinných oblastí (přírodní zdroje, biologická diverzita a kulturní identita) tak, aby jejich využívání dnešní generací neomezovalo možnosti budoucích generací. Při svých lokálních aktivitách si musíme být vědomi globální odpovědnosti.“* (Corkská deklarace, 2016).

V následujícím roce se členské státy OSN zavázaly k vytvoření vlastního strategického rámce v oblasti udržitelného rozvoje.

V roce 2002 proběhl v Johannesburgu Světový summit o udržitelném rozvoji. Zde již byla zmíněna potřeba rozvoje se zajištěním rovnováhy mezi sociálním, ekonomickým a enviromentálním pilířem pod heslem *„Lidé, planeta, prosperita“*. Trvale udržitelný rozvoj tak lze jinými slovy vyjádřit jako zlepšování životní úrovně lidí v mezích kapacity stávajících ekosystémů a při respektování přírodních hodnot pro stávající i příští generace.

3.1.2. Strategie udržitelného rozvoje ČR

Udržitelný rozvoj se postupně stal zásadním a dlouhodobým cílem celé Evropské unie, jeho principy jsou postupně koncipovány do právních předpisů, strategií a zásadních dokumentů mnoha zemí na národní, regionální i lokální úrovni.

Česká republika přijala Strategii udržitelného rozvoje ČR v roce 2004, následně byl vládou ČR v roce 2010 přijat Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR. V roce 2015 bylo schváleno zadání aktualizace tohoto dokumentu, jeho výsledkem se stal Strategický rámec pro rozvoj České republiky do roku 2030 – **Česká republika 2030**. Na aktualizaci se podílelo velké množství aktérů z rozličných sektorů společnosti, které koordinoval Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky.

Strategie je rozdělena na šest klíčových oblastí, které jsou rozhodující z pohledu dlouhodobého rozvoje naší republiky. Těmito oblastmi jsou:

- Lidé a společnost
- Hospodářský model

- Odolné ekosystémy
- Obce a regiony
- Globální rozvoj
- Dobré vládnutí

V jednotlivých oblastech je specifikován stávající stav, možná rizika i příležitosti. Pro každou oblast jsou stanoveny strategické a specifické cíle.

Obrázek 1 Strategie udržitelného rozvoje ČR

Zdroj: <https://www.cr2030.cz/strategie/>

Aktualizovaný strategický rámec určil i vizi rozvoje a stav České republiky pro rok 2030: *„Česká republika je v roce 2030 demokratickým, právním státem založeným na respektu k občanským, politickým, hospodářským a sociálním právům svých obyvatel a rozvíjejícím svou kulturně danou identitu. Zajišťuje vysokou kvalitu života populace a současně respektuje přírodní a územní limity a chrání biologickou rozmanitost. Cíleně tak napomáhá dosažení těchto hodnot jinde ve světě. Udržitelný rozvoj České republiky je poměřován zvyšováním kvality života každého jednotlivce i společnosti jako celku. Naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnosti budoucích generací naplňovat ty své. Česká republika je soudržnou, aktivní a podnikavou společností rovných příležitostí a minimalizuje strukturální a sociální nerovnosti. Společnost a struktury rozhodování jsou odolné a pružné,*

schopné včas rozpoznat možná vývojová rizika racionálně reagovat na neočekávané změny a měnící se dynamiku globálního vývoje. Odolnost společenských vazeb a struktur a věcné řešení problémů jsou posilovány diskusí a dohodou.“

(Strategický rámec Česká republika 2030, s.10)

3.1.3. Ukotvení udržitelného rozvoje v legislativě

V rámci legislativy České republiky je pojem udržitelného rozvoje dále zakotven například v těchto zákonech:

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí zohledňuje hledisko udržitelnosti životního prostředí bez úzkého provázání se sociální složkou. V § 6 definuje trvale udržitelný rozvoj následovně: *„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.*

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje v § 3, odst. 1 stanovuje jako cíl podpory *„zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životní prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro zvýšení hospodářské a sociální úrovně jednotlivých regionů“.*

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) zohledňuje udržitelný rozvoj v povinnosti obcí s rozšířenou působností a krajů zjišťovat a vyhodnocovat udržitelný rozvoj území. V § 18, odst. 1 vymezuje tento zákon cíl územního plánování *„vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích“.* Dále nelze opomenout § 18, odst. 4: *„Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků. Zastavitelné plochy se vymezují s ohledem na potenciál rozvoje území a míru využití zastavěného území“.*

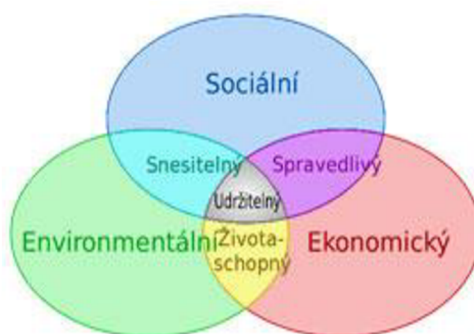
Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích vymezuje krajům povinnost péče o všestranný rozvoj svých území a péči o potřeby svých občanů.

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích zmiňuje v této oblasti schvalování programů rozvoje obce v samostatné působnosti obce.

3.1.4. Základní pilíře udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj lze pojmut jako koncept, který rozvíjí lidskou společnost a opírá se o tři základní pilíře – ekonomický, enviromentální a sociální. Někteří autoři poukazují i na čtvrtý pilíř – institucionální (případně uváděný jako kulturní). Vyváženost základních pilířů je základem kvality života obyvatel v dlouhodobém rozvoji a s ohledem i na další generace.

Obrázek 2 Základní pilíře udržitelného rozvoje

Zdroj: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

Ekonomický pilíř – základem tohoto pilíře je kapitál, jehož bylo dosaženo ekonomickou činností, a to ve smyslu prostředků produkce, respektive potenciálu pro vytváření bohatství a blahobytu. (Maier, 2012. s. 15)

Cílem v rámci udržitelného rozvoje je zajištění ekonomického blahobytu a zisku, ale se zajištěním určitého koloběhu a omezování nadměrného čerpání zdrojů.

Enviromentální pilíř – stěžejní je v tomto případě ochrana zdrojů a bohatství přírody, šetrné nakládání s těmito zdroji, odpovědnost za stav životního prostředí. Podstatné je postupné omezování spotřeby a omezování čerpání neobnovitelných zdrojů přírodního bohatství. V rámci tohoto pilíře lze zmínit aktivity typu vhodného nakládání s odpady (třídění a následná recyklace, předcházení vzniku odpadů), hledání optimálního řešení využívání dopravy s minimalizací negativních dopadů na životní prostředí, inovativní přístupy v průmyslu za účelem minimalizace škodlivin v ovzduší, ochrana půdy, ochrana vodních zdrojů apod.

Sociální pilíř – základem tohoto pilíře je snaha o naplňování a respektování základních sociálních potřeb všech obyvatel, podpora sociální soudržnosti komunit, zajištění rovného přístupu ke vzdělání, omezování chudoby, podpora kultury a zachovávání tradic, propagace rovnoprávnosti, zajištění bezpečnosti a ochrany apod.

Základním smyslem udržitelnosti rozvoje je naplňování lidských potřeb. K tomu je potřebný soulad při zajištění potřebného ekonomického kapitálu, adekvátní využívání přírodního kapitálu a využití sociálního kapitálu.

Jednotlivé pilíře jsou vzájemně provázané a mělo by být v rámci plánovacích procesů zohledněno jejich udržení v rovnováze. Je však nutné zohlednit i lokální rozměr, kdy může mít některý z pilířů větší váhu – například v chráněných krajinných oblastech bude mít zásadní váhu enviromentální pilíř před pilířem ekonomickým.

Náhled na důležitost jednotlivých pilířů je v rámci odborných diskuzí nejednotný. Enviromentální pilíř je upřednostňován u zastánců tzv. silné udržitelnosti. Dle jejich názoru je udržitelný rozvoj společnosti nemožný s nezvratným vyčerpáním neobnovitelných přírodních zdrojů, kdy člověk nemá žádné právo okolní přírodu ničit. Naopak zastánci slabé udržitelnosti upřednostňují ekonomický pilíř s tím, že udržitelnost rozvoje souvisí se znalostí technologií náhrady přírodních látek za umělé substituty (Louda, Květoň, 2014, s.105).

3.1.5. Principy trvale udržitelného rozvoje

V rámci problematiky udržitelného rozvoje je stěžejní respektování základních principů:

Životní prostředí – je nutné brát ohled na omezené limity, a to jak v oblasti přírody jako zdroje a bohatství (zdroj pitné vody či nerostných surovin), tak i v oblasti prostoru produkce znečištění. Nelze opomínat skutečnost, že příroda neexistuje díky lidem, ale lidé existují díky přírodě a je zásadní minimalizovat negativní vliv civilizace na životní prostředí.

Předběžná opatrnost – je potřebné vyhybat se možným rizikům a být velmi opatrní, pokud si nejsme jisti ekologickými dopady našich aktivit.

Celostní myšlení – je nutné vzít vždy v úvahu veškeré dostupné informace a zohlednit veškeré faktory související s daným problémem. Vždy by měly být zohledněny zájmy veškerých skupin obyvatel. Je též nutné propojení oblasti ekonomické, sociální i životního

prostředí – pouze řešení zohledňující všechny tři tyto oblasti lze považovat za dlouhodobě efektivní.

Budoucnost – veškerá rozhodnutí musí být uvážena z hlediska dlouhodobých dopadů. Je nutné posilování mezigenerační odpovědnosti, respektování práv na zdravé životní prostředí či práva na sociální spravedlnost.

Kvalita života – nelze ji posuzovat pouze dle materiálního hlediska, úzce s ní souvisí též oblast sociální, duchovní či kulturní.

Rovnocenné příležitosti – je potřebné, aby příležitosti a zodpovědnost byly spravedlivě rozděleny mezi země, regiony a různé sociální skupiny s ohledem na chudé a znevýhodněné, neboť chudoba je pro udržitelný rozvoj velmi ohrožující faktor. Cílem je postupné a zejména trvalé zlepšování sociálních podmínek obyvatel s využitím ekonomických nástrojů, avšak s ohledem na ekologickou únosnost.

Prevence – je odrazem efektivnosti, vždy je účinnější využití preventivního opatření než následné řešení dopadů vyžadující další nároky na finanční, časové a lidské zdroje.

Demokratické procesy – předpokládají zapojení veřejnosti do plánování projektů, a to od počáteční fáze. Předpokládaným cílem je vyšší objektivita a podpora při realizaci. (MAS Chrudimsko, 2022)

V rámci Strategického rámce Česká republika 2030 je nově stanoveno následujících šest principů udržitelného rozvoje:

1. Mějme na paměti, že udržitelný rozvoj je komplexní a dynamický systém – nezbytný je integrovaný přístup, hledání rovnováhy s využitím strategického plánování, podpora vzájemné komunikace mezi jednotlivými sektory a využívání principu subsidiarity.

2. Zachovávejme a podporujme rozmanitost – je nutné zohlednění různorodých perspektiv a tolerance k odlišnostem, související uznání ochrany životního prostředí jako nezbytné složky rozvoje a současné posouzení s ostatními aspekty.

3. Respektujme základní lidská práva – při dosahování kvality života je nutný respekt individuálních i kolektivních hodnot společnosti, solidarita či tolerance.

4. Participujme, diskutujme, budme transparentní a hledejme nenásilná řešení konfliktů – nezbytná je transparentnost, dostatek kvalitních a srozumitelných podkladů a zejména participace veřejnosti.

5. Učme se – důraz je kladen na využívání a předávání nových poznatků, kvalitní systém vzdělávání a osvěty pro různé skupiny obyvatel.

6. Mysleme globálně a dlouhodobě, jednejme lokálně – rozhodnutí je nutné přijímat s ohledem na dlouhodobou perspektivu, jednat v souladu s mezigenerační solidaritou, odpovědností a minimalizací možných rizik i v mezinárodním měřítku.

(Strategický rámec Česká republika 2030, s. 15-16)

3.1.6. Cíle udržitelného rozvoje

Ke konkrétní změně způsobu života v souladu s udržitelností rozvoje dle základních třech pilířů prakticky napomáhá stanovených 17 cílů udržitelného rozvoje. Tyto cíle byly definovány v rámci konference OSN v roce 2015 v New Yorku, a to ve schváleném dokumentu Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. (*Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030*).

Obrázek 3 Cíle udržitelného rozvoje

Zdroj: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

3.1.7. Indikátory udržitelného rozvoje

Indikátory jsou základní data s konkrétní vypovídací schopností, avšak je nutné jejich využití v širších souvislostech. V rámci posouzení stavu udržitelného rozvoje patří mezi hlavní skupiny indikátorů:

Enviromentální indikátory: do této oblasti lze zařadit výdaje na ochranu životního prostředí, rozsah chráněných území, rozsah jednotlivých typů půdy, kvalitu ovzduší, nakládání s vodou, využívání přírodního bohatství (těžba dříví, nerostných surovin apod.), produkce odpadů a nakládání s odpady, podíl ekologického zemědělství, spotřeba průmyslových hnojiv aj.

Ekonomické indikátory: do této oblasti lze zařadit například hrubý domácí produkt na obyvatele, čistý disponibilní důchod domácností, aktuální míru inflace, míru investic, dopravní infrastrukturu, produktivitu práce, výdaje na výzkum a vývoj, rozsah malého a středního podnikání aj.

Sociální indikátory: do dané oblasti lze zařadit obecnou míru nezaměstnanosti + míru registrované nezaměstnanosti, zaměstnanost žen, předpokládanou délku života, hustotu obyvatelstva, počet domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima, výdaje poskytované do zdravotnictví, běžné výdaje domácností, nejvyšší dosažené vzdělání, přístup k internetu, výdaje na kulturu, občanská participace, průměrnou délku soudního řízení aj.

Indikátory lze využít i jako souhrnné – v dané oblasti se jedná např. o index lidského rozvoje (HDI, je sestaven na základě faktoru lidského zdraví, úrovně vzdělanosti a hmotné životní úrovně) či index enviromentální výkonnosti (EPI, zahrnuje např. kvalitu vzduchu, pitnou vodu a vodní zdroje, zemědělství, vliv životního prostředí na jedince). (Tomšík, 2018, s.103) V České republice je udržitelný rozvoj sledován v národní, regionální a lokální oblasti.

3.1.8. Místní agenda 21 – MA21

Místní Agenda 21 je programem definovaným v mezinárodním dokumentu Agenda 21 přijatém na summitu OSN v roce 1992. V dalších letech byly přijaty další aktualizované dokumenty, které zohledňovaly nové zkušenosti. Posledním je Agenda 2030. V České republice vychází z tohoto dokumentu Strategický rámec Česká republika 2030, v němž je ukotvena místní Agenda 21 jako nástroj pro udržitelný rozvoj na místní úrovni včetně kvalitativního a kvantitativního rozvoje/růstu. (Zásady MA21).

Vláda České republiky v roce 2012 definovala metodu MA21 jako nástroj ke zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický přístup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni. (Koncepte podpory MA21 v ČR do roku 2020)

Jedná se o velmi významný program určený obcím, městům a regionům, jehož cílem je uplatňování zásad udržitelného rozvoje v rámci veřejné správy na lokální a regionální úrovni. K tomu jsou nápomocny nástroje strategického řízení a aktivní komunikace s veřejností. Vždy jsou zohledněny konkrétní lokální problémy.

Základní pilíře udržitelného rozvoje jsou v tomto programu rozpracovány v 10 tématech: správa věcí veřejných a územní rozvoj, životní prostředí, udržitelná spotřeba a výroba, doprava, zdraví obyvatel, místní ekonomika a podnikání, vzdělávání a výchova, kultura a místní tradice, sociální prostředí, globální odpovědnost. (Švec, 2014, s. 127)

3.1.9. Nehmotné faktory udržitelného rozvoje

Každý region má určitý potenciál, který vyplývá z fyzickogeografického charakteru dané lokality – jedná se o určité předpoklady území např. k rozvoji zemědělství či průmyslu, rozvoj cestovního ruchu apod. Oproti tomuto potenciálu stojí potenciál sociálního charakteru sestávající z lidského a sociálního kapitálu, či institucionálních vlivů (např. způsob fungování místní samosprávy a její vztah k ostatním aktérům rozvoje). Zmínit lze také kulturní kapitál zahrnující hodnotové postoje jedinců či politický kapitál ve smyslu schopností vlivu na distribuci dostupných zdrojů v rámci sociální jednotky. Zmiňované potenciály se navzájem přirozeně ovlivňují.

Obecně je předpokládán pozitivní vliv sociální složky (ve smyslu vzájemné spolupráce či důvěry). Je však nutné vzít v potaz i skutečnost, že některé typy sociálních vztahů mohou naopak požadovaný rozvoj blokovat.

Sociální kapitál má na rozvoj regionů podstatný vliv. Jedná se o významné aktivum v rámci společenského a ekonomického rozvoje. Lze jej definovat jako stávající i případně potenciální zdroje sociálních kontaktů v rámci společnosti. Primárně je tato síť kontaktů využitelná pro vlastní potřebu jednotlivců, kdy však následně přináší prospěch i sociální skupině, pokud je v souladu se zájmy této skupiny. Součástí tohoto konceptu je předpoklad reciprocity a vzájemné důvěry mezi jednotlivci a dotčenými institucemi.

Na sociální kapitál lze nahlížet dle dvou základních koncepcí:

- Komunitní sociální kapitál – souvisí s historickými a kulturními faktory, které jsou hluboce zakořeněny v minulosti určitého regionu;
- Sociální kapitál založený na výkonnosti – tento je vybudovaný prostřednictvím interakcí subjektů zapojených v pevně provázaných ekonomických aktivitách. Tyto následně přinášejí důvěru ve společných obchodních stycích. (Skokan, 2004, s. 107)

OECD definuje sociální kapitál jako kontakty, kooperaci, sítě (networks) spolu se sdílenými normami, hodnotami, důvěrou a porozuměním, které usnadňují spolupráci uvnitř a mezi skupinami. (OECD, 2001, s.41)

„Důraz je v dnešní době kladen na institucionální hustotu na regionální úrovni, tj. vytváření dynamické sítě aktérů a vztahů, norem a pravidel, která pomáhá aktivnější spolupráci a posilování regionálního rozvojového potenciálu“. (Majerová, 2011, s. 25)

Z hlediska udržitelnosti rozvoje venkovského prostoru je velmi důležitá síť lokálních aktérů zahrnující veřejný, soukromý i neziskový sektor. Vzájemná kooperace těchto aktérů spojená s vysokou mírou důvěry a předáváním hodnotných informací a kontaktů významně posiluje mobilizování dostupných zdrojů a napomáhá k růstu dané lokality.

Vliv sociálního kapitálu na rozvoj lokalit lze rozdělit do dvou základních kanálů:

1. Pozitivní vliv existujících sociálních sítí mezi jednotlivými lokálními aktéry, díky nimž dochází ke snadnému přenášení informací;
2. Zvýšená občanská participace, pocit sounáležitosti s lokalitou (Bernard, 2011, s. 749).

3.2. Vymezení venkova

Struktura osídlení České republiky je charakteristická oproti ostatním zemím Evropské unie velkou rozdrobeností. Dle databáze sídelní struktury Českého statistického úřadu bylo v roce 2020 v republice celkem 6258 obcí, z toho 27 statutárních měst, 229 městysů a 608 měst. Jednotlivá sídla jsou začleněna do 14 krajů.

Do devadesátých let 20.století se ve všech krajích zvýšil počet obyvatel ve městech v souvislosti s migrací obyvatel z venkova a administrativním spojováním některých venkovských obcí s městy. Od počátku 21. století se situace začala měnit ve prospěch venkova, kdy podíl obyvatel venkova mírně vzrůstá napříč kraji. Atraktivní se staly obce do 5000 obyvatel, a to zejména v zázemí velkých měst.

Venkov lze definovat jako obydlený prostor mimo městské lokality, který je charakteristický orientací na zemědělství, menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života. Specifická je též sociální struktura venkovského prostoru oproti městu.

Ze statistického hlediska je venkov souborem venkovských obcí, jejichž počet obyvatel nepřesahuje hranici 3000. Z jiného hlediska je vymezení venkovských obcí dle metodiky OECD, kde je základní kritérium diferenciací hustota obyvatel dle jednotek NUTS III. Tímto způsobem lze obce rozdělit do třech typů venkovských oblastí:

- a) Venkovské oblasti v zázemí velkých měst
- b) Průměrně rozvinuté venkovské oblasti ve větší vzdálenosti od velkých sídelních center, ale s dobrým dopravním spojením
- c) Periferní venkovské oblasti, řídce obydlené, izolované od spádových měst a hlavních dopravních sítí.

V minulosti převládalo na venkově především zaměření na zemědělství (bylo primárním způsobem obživy), což v současné době již neplatí, venkovská populace působí i v jiných sektorech hospodářství. Dalším znakem byla také určitá kulturní izolace spojená s nižší úrovní civilizace. Obecně však postupně dochází k minimalizaci těchto rozdílů mezi městskou a venkovskou populací.

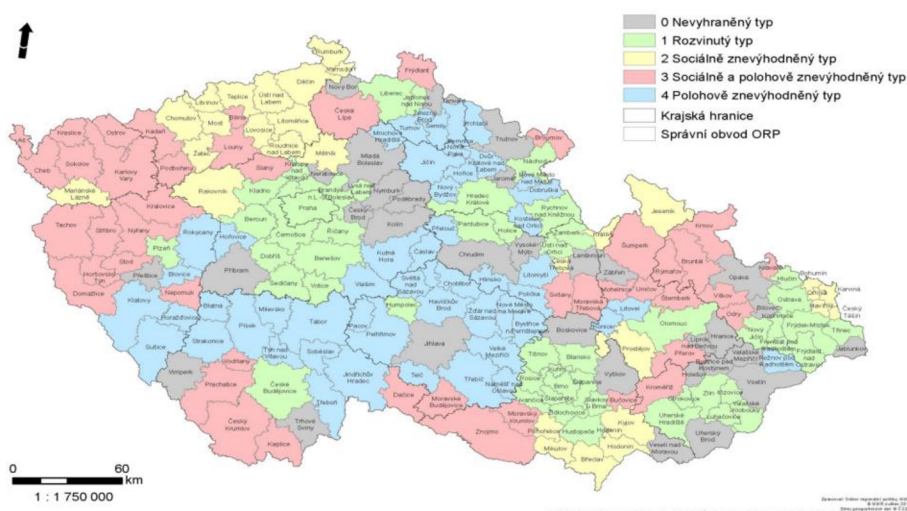
3.2.1. Koncepce rozvoje venkova

V lednu 2021 přijala vláda České republiky usnesení o schválení Koncepce rozvoje venkova, jejímž cílem je sjednocení pojetí rozvoje oblastí venkova v naší republice a vytvoření základního koncepčního materiálu pro následné strategické a systémové řízení pro rozvoj českého venkova. Platnost této koncepce je stejně jako u SRR ČR 21+ od roku 2021 do roku 2027. Vláda ČR ve svém usnesení zároveň doporučila představitelům jednotlivých územních celků podílet se na realizaci cílů koncepce a tyto zohlednit ve strategických dokumentech svého území.

Vzhledem k různorodosti českého venkova a provedené podrobné analýze tato koncepce využívá další typologii venkova s rozdělením dle socioekonomického vývoje v rámci České republiky, a to s ohledem na potřeby k možnému rozvoji daných regionů. Jednotlivým typům jsou pak následně určeny vhodné rozvojové aktivity. Venkov lze v tomto pojetí rozdělit do 4 kategorií:

- Nevyhraněný typ – např. oblast v okolí Jihlavy, Kolína, Příbrami
- Rozvinutý typ – např. oblast v okolí Prahy, Českých Budějovic, Brna
- Sociálně znevýhodněný typ – např. oblast v okolí Ústí nad Labem, Břeclav, Jeseník
- Sociálně a polohově znevýhodněný typ – např. oblast v okolí Česká Lípa, Karlovy Vary, Šumperk
- Polohově znevýhodněný typ – např. oblast v okolí Tábor, Kutná Hora, Jičín.

Obrázek 4 12 Výzev regionálního rozvoje

Zdroj: 12 výzev regionálního rozvoje, MMR ČR, 2021

Hlavním cílem realizace a úspěšné implementace koncepce je ten, aby se venkov stal „*územím, ve kterém se dobře žije, a o němž se zároveň říká, že se v něm dobře žije.*“ (Koncepce rozvoje venkova 2021).

Doporučenými aktivitami k tomuto cíli je například zajištění potřebné infrastruktury, vybavenosti obcí, stability a diverzifikaci lokální ekonomiky či rozvoj sociálního kapitálu.

3.2.2. Suburbanizace

Suburbanizace je součástí urbanizačních procesů, při kterém je dochází k zásadní změně sídelní struktury a sociálně-prostorového upořádání společnosti. Typicky venkovské prostředí v relativně blízkém okolí větších sídel se tak stává určitým předměstským neboli suburbánním prostředím. Dochází zde k postupnému zvyšování počtu lidí, kteří upřednostňují městský způsob života i na venkově (tento fenomén je označován jako tzv. nepřímá urbanizace). Noví obyvatelé těchto lokalit mají v některých ohledech jiné způsoby chování, zvyků či trávení volného času, čímž ovlivňují i stávající obyvatele.

V rámci dané problematiky je vhodné zmínit je další existující fenomén, jímž je tzv. reurbanizace. V tomto případě dochází ve venkovském prostoru k propojení venkovských a městských prvků života, tedy k propojení urbánního a rurálního stylu.

Veškeré tyto jevy s sebou přináší jak kladné, tak i bohužel negativní důsledky. Noví obyvatelé suburbánních lokalit většinou požadují adekvátní doplnění infrastruktury v obci, rozšíření dostupných služeb apod. V rámci trvalé udržitelnosti je podstatné, aby byla respektována stávající zástavba jednotlivých sídel se zajištěním komunálních služeb a základní občanské vybavenosti. V opačném případě hrozí citelná finanční zátěž pro místní samosprávy, nehledě na skutečnost, že ne všichni nově přistěhovalí mají v dané obci trvalé bydliště a dochází tak k ochuzení dotčených obcí o daňové příjmy za tyto osoby,

Dalším negativním jevem a rizikem je změna v suburbánních oblastech, které se bohužel často stávají pouze obytným prostorem, nikoli sociálně živou oblastí. Dle provedeného výzkumu o současné české suburbanizaci a jejích důsledcích z roku 2008 v příměstských obcích dochází k polarizaci sociálně prostorové struktury vyvolávající posílení sociálního prostředí obce, ale zároveň i možné konflikty. Tyto souvisí s odlišným způsobem života původních a nových obyvatel, kdy následně hrozí rozdělení sociálního prostředí - noví obyvatelé se separují od původních obyvatel, což zásadně ovlivňuje sociální soudržnost dané

oblasti. Na druhou stranu lze očekávat i možnost pozitivního vlivu v případě vzájemného přizpůsobení dotčených skupin obyvatel. Noví obyvatelé přinášejí nové kontakty, aktivitu, změnu demografické struktury obyvatel v obci atd., což může pozitivně ovlivnit rozhodování a posílení vlivu daného sídla. (Ouředníček, Temelová, 2008 – MVČR).

Důsledky suburbanizace byly zpracovány v rámci výše citovaného výzkumu s ohledem na fyzické a sociální prostředí následovně:

Obrázek 5 Důsledky suburbanizace

		SUBURBANIZÉR	CÍLOVÁ OBEC	MĚSTSKÝ REGION
FYZICKÉ (A FUNKČNÍ) PROSTŘEDÍ	+	Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestiž spojená s vlastnictvím domu	Zlepšení technické infrastruktury (inženýrské sítě, dopravní komunikace) Vyšší příjmy obce	
	-	Více času v dopravě (nutnost použití auta, špatná obslužnost hromadnou dopravou) Špatná občanská vybavenost	Narušení urbanistické struktury, architektonického rázu (např. uniformní nebo eklektická architektura) Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna, rozvodna) a občanské vybavenosti (např. školy, školky)	Prostorové rozpínání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	+	Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí	Příchod mladších, vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce	
	-	Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři)	Riziko konfliktů mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbích chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.)	Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlitě, vnitřní město)

Zdroj: <https://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>

3.2.3. Venkovská komunita

Odlišnostmi městských a vesnických komunit či jejich vzájemnými vztahy se zabývá sociologický obor Sociologie venkova. Blíže se zabývá například společenskými a kulturními aktivitami obyvatel obcí či vzájemnou kooperací mezi komunitami jednotlivých obcí.

Ze sociálního hlediska se tradiční venkovská komunita se odlišuje od městské komunity v následujících znacích:

1. vyšší mírou vzájemné sociální závislosti,
2. menší variabilitou profesních možností,
3. menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility,
4. silnější vazbou na tradici a slabší inklinaci k sociální změně,
5. silnější determinací přírodním prostředím. (Velký sociologický slovník, s. 1380).

V rámci jednotlivých perspektiv regionálního rozvoje Bernard poukazuje na významný vliv komunit při lokálním rozvoji, na jejich schopnost dosažení vytčených cílů kolektivním úsilím a schopností mobilizace zdrojů (Bernard, 2011, s.751).

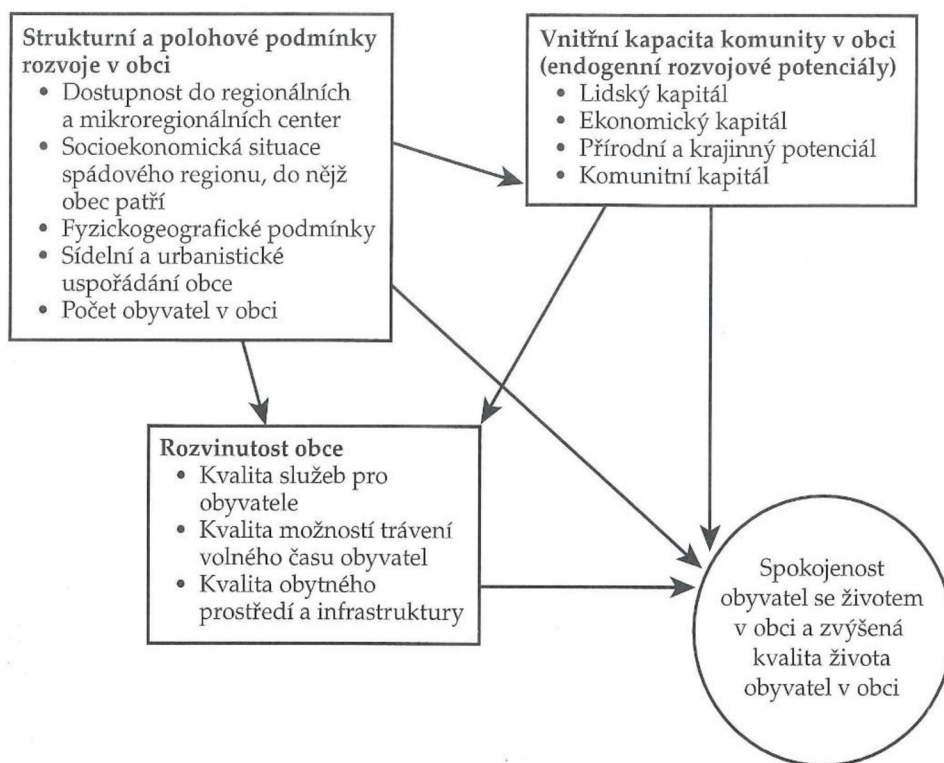
Pojem **komunita** má několik rozličných definic. Ze sociologického hlediska je komunita sociálním útvarům charakteristickým specifickými typy vnitřních sociálních vazeb a specifickým vnějším postavením v okruhu širšího sociálního prostředí. Na venkově je komunita symbolem tradičního společenství. (Velký sociologický slovník, s.513)

Další definice upřednostňují komunitu s vyzdvihnutím podstatných třech složek, jimiž jsou společné lokální území, úzké interpersonální vztahy a specifické sociální interakce. Rozvoj dané komunity úzce souvisí se zmiňovanými sociálními interakcemi – k dosažení pokroku je stěžejní předpoklad aktivizace jednotlivých aktérů, mobilizace dostupných zdrojů a dosažení společných zájmů kolektivním jednáním. Mobilizace dostupných zdrojů je v tomto ohledu ve smyslu kombinace různých forem kapitálu – hmotného i nehmotného charakteru.

Dle Filkinse (2000, s. 83) lze rozvoj jednotlivých komunit (existence vztahů a vzájemné důvěry členů dané komunity) pojmut jako cíl pro zachování případně zvýšení kvality života a celkové životní spokojenosti v určité lokalitě.

Bernard ve svém pojednání o možnostech rozvoje malých venkovských obcí vytvořil následující schéma vzájemného vlivu lokální komunity, základních struktur obce a celkové rozvinutosti obce. Autor upozorňuje, že se jedná o statický model, s ohledem na dynamický rozvoj může vliv endogenních rozvojových potenciálů během času silně kolísat. (Bernard, 2011, s.752).

Obrázek 6 Teoretický model rozvoje malých obcí z pohledu teorie rozvoje komunit

Zdroj: Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Vol. 47, No.4, s. 752.

Ouředníček (2011, s. 779) zároveň upozornil ve své práci na fenomén venkovských oblastí v periferních regionech, jímž je postupný odliv stávajícího obyvatelstva. Tento fenomén souvisí s oslabujícím lidským kapitálem, který má za následek eliminaci institucí a potřebných dostupných služeb na venkově. S tím je propojena oslabující nabídka kultury, zaměstnání a dopravní obslužnosti, což souvisí se snížením aktivního komunitního života i celkovou kvalitou života v určité lokalitě a následným zmiňovaným odlivem obyvatel.

Aktivní trávení volného času současného českého obyvatelstva dle Chorváta (2019, s. 110) souvisí i s vylepšením infrastruktury pro možnou kulturní participaci. Nadále však platí vliv

místa bydliště, kdy lze sledovat rozdílnou míru rozvoje občanské vybavenosti mezi městy a venkovskými oblastmi.

Chorvát a Šafr (2019, s. 116) došli ve svém výzkumu porovnávajícím českou a slovenskou populaci kromě jiného i k závěru, že na Slovensku je stále častým jevem trávení volného času v rámci lokální komunitní formy, zatímco v České republice je upřednostňován individualizovaný životní styl.

3.2.4. Kvalita života

Dosažení kvality života a její postupné zvyšování je základem v rámci rozvojových aktivit. Obecně lze pod pojem kvalitního života zařadit např. životní prostředí bez nadměrného znečištění, dostatek zeleně, plnohodnotná a funkční infrastruktura, dostupné bydlení, dobrá dostupnost míst pro aktivní trávení volného času apod. Velmi významnou složkou kvality života je též kvalitní sociální prostředí předpokládající nízkou kriminalitu, toleranci vůči jakýmkoli odlišnostem či v neposlední řadě s existencí kulturního prostředí podporujícího kreativitu.

Urbášková (2012, s. 77) specifikuje kvalitu života jako propojený rámec zdraví, prostředí, přírodních zdrojů a služeb (se zařazením zdrojů přírody, sociální infrastruktury a služeb), rozvoje společnosti (zahrnující též politické uspořádání a míru možné participace občanů), rozvoje osobnosti (vzdělávání, volnočasové aktivity) a bezpečí (kromě ekonomického bezpečí zahrnuje též důvěru v instituce). Naplnění zmíněných potřeb následně přináší fyzickou i psychickou pohodu.

Určité složky kvality života jsou téměř neměnné (nelze ovlivnit například klimatické podmínky s ohledem na zeměpisnou polohu lokality). *„Naopak v oblasti kvality života z hlediska sociálního a kulturního je možné z regionální či místní úrovně ovlivnit velmi mnoho, často i s poměrně malými dodatečnými náklady. Podstatná je především snaha a ochota samosprávy systematicky zvelebovat prostředí v místě, projevit jasně svou otevřenost a vstřícnost jak vůči vlastním obyvatelům, tak vůči návštěvníkům a cizincům, kteří zde pobývají jen dočasně, mají odlišné potřeby, ale třeba se z nich čase mohou stát trvalí obyvatelé“.* (Blažek, 2011, s. 296)

3.2.5. Dostupnost služeb

Významným hlediskem oblasti sociální kvality života je též existence a dostupnost potřebných služeb pro veřejnost, ať se jedná o standardní služby či o služby specializované.

Předpokladem dostupnosti služeb je, že každý občan by měl mít možnost přístupu k celému spektru sociálních služeb v případech, kdy jej postihne okolnost vyžadující pomoc druhých. Ať už se obrátí na jakýkoli subjekt státní, obecní, církevní či nestátní neziskovou organizaci – vždy by měl mít možnost svou situaci řešit. (Kadeřábková, 2006, s. 216).

Kromě dostupnosti služeb je v rámci kvality života zohledněna též občanská vybavenost dané obce. Do této oblasti lze zařadit dostupnost lékařské péče, mateřských a základních škol, pošty, maloobchodních prodejen, restaurace, sportovních zařízení, sběrného dvora apod. Bernard (2020, s.770) uvádí, že podstatný vliv na tuto vybavenost má určitá poloha obce. Dle provedených analýz byly vyhodnoceny oproti příměstským obcím jako nejlépe vybavené obce vzdálenější od malých i větších měst. V rámci obcí členěných na místní části jsou nejlépe vybavena centrální sídla daných obcí.

Pro možnost porovnání prostorové dostupnosti infrastruktury a služeb byla zpracována Sociologickým ústavem ČR a Univerzitou Hradec Králové podrobná analýza k občanské vybavenosti na malých obcích s počtem obyvatel do 3000, a zároveň byla vytvořena související aplikace „*Kalkulačka vybavenosti venkovských obcí*“. (dostupná na <https://www.soc.cas.cz/mapa/kalkulacka/>). V rámci dané aplikace je možné porovnat vybavenost vybrané obce s dalšími srovnatelnými obcemi v rámci České republiky, a to s daty dostupnými k roku 2019. Tyto podklady jsou následně využitelné i pro přípravu strategických rozvojových dokumentů jednotlivých sídel.

3.3. Působnost veřejné správy v oblasti lokálního rozvoje

V celkové problematice je nutné zmínit též funkci lokální samosprávy jako zásadního aktéra při identifikaci a mobilizaci vnitřních zdrojů lokální komunity (tzv. institucionální faktory). Každá obec je specifická a je vždy potřebné zmapovat potřeby místních obyvatel a následně učinit vhodné kroky a realizovat příslušná opatření pro možný posun v rozvoji určité lokality. Dle Wartuschové (2014, s. 121) je vhodným prostředkem pro zmapování těchto potřeb je výzkum, jehož výsledky mohou nejen nastínit priority různých cílových skupin obyvatel, ale zároveň ukázat i priority, které jsou společné pro většinu obyvatel a následně postupně zavést specifické kroky a opatření pro každou cílovou skupinu.

Dle Skokana (2004, s.93) se strategie regionálního rozvoje zaměřují zejména na oblasti rozvoje samotných lokalit, územní plánování, rozvoj infrastruktury a občanské vybavenosti, rozvoj služeb, podnikání, rozvoj vzdělávání a zaměstnanosti či rozvoj občanského sdělení. Urbášková (2012, s. 82) upozorňuje na nutnost správného vedení politiky udržitelného rozvoje na venkově, kdy by měly být na základě neformálních koncepcí oblasti sociálně-ekonomické, ekologické, energetické a urbanisticko-architektonické vydávány impulsy pro inovační změny ve sféře ekologického zemědělství, obnovitelných zdrojů, udržení přirozeného základu života, smysluplného způsobu života, využití volného času a možnosti rekreace.

3.3.1. Strategický rozvojový dokument obce

Každá obec musí mít v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, zpracován strategický rozvojový dokument. Tento koncepční plán je vytvářen za účelem koordinace priorit rozvoje dané oblasti, specifikací možných dotačních příležitostí k realizaci zvolených cílů a propojením s platnou legislativou.

Dle § 2 výše uvedeného zákona obec *„pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů“*. V rámci samostatné působnosti dle § 35 *„uspokojuje potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku“*. Dle § 38 je kromě jiného obec *„povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku“* a zároveň v souladu s § 159 občanského zákoníku jako *„řádný hospodář“* pečovat o své území a majetek.

Primárně je strategický rozvojový dokument dané obce určitou koncepcí rozvoje území, jejíž tvorba by měla vzniknout na základě diskuze mezi zpracovateli a hlavními lokálními

aktéry veřejného, neziskového i soukromého sektoru. Vždy je potřebné nalézt vzájemnou synergii a koordinovat aktivity veřejného i soukromého sektoru v oblasti ekonomické, enviromentální, sociální a kulturní. V celém procesu samotné přípravy tohoto dokumentu je nezbytný odhodlaný a aktivní iniciátor, který zvládne určitým způsobem strhnout i ostatní místní aktéry tak, aby se jednalo o živý dokument, nikoli o formální podklad.

Strategický rozvojový dokument je třeba aktualizovat v pravidelném intervalu a postupně jej přizpůsobovat dle proměnlivých podmínek. Dle Potůčka (2007, s.299) by interval neměl být totožný s volebním obdobím komunálních politiků, ale měl by skutečně reagovat na aktuální potřeby daného sídla.

Koncepce je zároveň určitým pomocníkem k efektivnímu využívání možných finančních zdrojů, a to s ohledem na rozsáhlou administrativu související s čerpáním dotačních titulů. V případě čerpání některých dotací je zpracovaný strategický rozvojový dokument jednou z podmínek poskytnutí těchto financí.

Místní samosprávy mohou využívat osvědčené a prověřené postupy typu zacílených investic například do podpory kultury, ale dle Blažka (2011, s. 296) naopak mohou využít i vlastní kreativitu a zacílit na občany specifickými kroky, aby bylo například umožněno netradiční trávení volného času s možností přílivu návštěvníků z dalších regionů nebo inovativními programy za účelem posílení lokální sounáležitosti.

Územní samospráva je v případě poučení a vlastní zainteresovanosti zároveň významným aktérem v rozvoji lokální sociální politiky. Dle Kadeřábkové (2006, s.215) může být lokální či regionální komunitní partnerství a solidarita přínosné v rozvoji sociálních inovací a například v rozvoji místního pracovního trhu.

3.3.2. Poskytovaná podpora v oblasti rozvoje venkova

Podporu rozvoje venkova lze rozdělit do dvou hlavních úseků:

Metodická podpora - pořádání odborných seminářů, zpracování metodických příruček a doporučení, poskytování IT aplikací apod. (hlavními aktéry je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a jednotlivé kraje, dále dle cíle podpory i ostatní ministerstva).

Finanční podpora – poskytování finanční podpory prostřednictvím dotačních titulů IROP, CLLD, Národních dotačních titulů apod. (hlavními aktéry jsou v tomto případě jednotlivá ministerstva, jednotlivé kraje a místní akční skupiny).

Podpora na národní úrovni vychází z Koncepce rozvoje venkova zmiňované v předchozí kapitole. Stěžejní je udržení venkova jako živé oblasti vnímané jako pokud možno nejlepší prostředí pro život. To souvisí kromě jiného i s propagací zdravého životního prostředí, podporou budování volnočasového zázemí a zejména s podporou venkovského komunitního života – aktivitami lokálních sdružení a spolků, vytvářením kvalitní komunitní sítě a podporou místní sounáležitosti.

3.3.3. Místní akční skupiny

Významným aktérem v oblasti rozvoje venkovských sídel a jejich komunitního života jsou místní akční skupiny.

V Ústeckém kraji působí celkem 9 MAS, v nichž je zapojeno 318 obcí (tzn. 89,8 % obcí celého kraje). V České republice je sdruženo 168 MAS pokrývajících přibližně 84 % území celé republiky. (Zdroj: <https://www.mistniakcniskupiny.cz/>).

Členskou základnu každé lokální MAS tvoří obyvatelé venkova či menších měst, zástupci neziskového sektoru, soukromých podnikatelů a zástupci veřejné správy (obec, svazky obcí či instituce).

Cílem tohoto společenství je podpora celkového rozvoje venkovského území, péče o krajinu, posílení kvality života a zejména podpora rozvoje komunitního života v jednotlivých lokalitách. Podpora je založena na síťování a vzájemné spolupráci místních aktérů, strategickém plánování a inovativních přístupech.

Podstatnou součástí práce a využívaným nástrojem MAS je aktivní snaha o získání finančních a dotačních prostředků na podporu území, a to z evropských fondů, národních programů, programů jednotlivých krajů i od různých dárců.

V rámci procesu lokálního rozvoje komunitního života je využívána metoda tzv. komunitního plánování, která pro možný pozitivní posun při řešení sociální situace v daném území využívá dostupné rozvojové podklady na úrovni obecní i krajské a předpokládá úzké zapojení jednotlivých dotčených subjektů. (Kadeřábková, 2006, s. 216). MAS vytváří ve spolupráci s místními aktéry tzv. Strategii komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD), v níž jsou definovány zásadní rozvojové potřeby daného území a související cíle a opatření k naplnění těchto potřeb. Realizace opatření je zajištěna díky možnosti využití finanční podpory ze strany evropských fondů (Integrovaný regionální

operační program, Program rozvoje venkova, Operační program Zaměstnanost a Operační program Životní prostředí).

3.3.4. Podpora rozvoje venkova na krajské úrovni

Kromě metodické podpory je na místní úrovni poskytována také finanční podpora jednotlivými kraji v rámci „**Programu obnovy venkova**“. Cílem tohoto programu je podpořit ekonomické a organizační podmínky k podnícení místních samospráv a obyvatel venkovských obcí, aby se vlastními silami snažili o celkový rozvoj a udržení kulturních a přírodních hodnot venkova. Podporu mohou získat sídla do 3 000 obyvatel.

Ústecký kraj vyčlenil na Program obnovy venkova Ústeckého kraje 2022 celkem 35 000 000 Kč. Pro poskytnutí podpory vymezil následující oblasti:

Obnova a rozvoj venkovské zástavby – podpora úprav a oprav objektů občanské vybavenosti,

Chodníky a místní komunikace – opravy a výstavba

Zlepšení životního prostředí, revitalizace a ochrana krajiny – údržba veřejného prostranství a výsadba zeleně v intravilánu obce,

Administrace projektové žádosti a dokumentace pro získání dotace – podpora obcí do 1000 obyvatel,

Soutěž Vesnice roku 2022 – podpora obcím, které se zúčastnily soutěže v Ústeckém kraji.

Ústecký kraj od roku 2019 začal realizovat a finančně podporovat také program „**Podpora komunitního života na venkově**“. V rámci tohoto programu jsou podporovány menší projekty, které aktivizují potenciál místní komunity a jsou zaměřené na různorodou spolkovou činnost (kulturní, sportovní i odborné akce). Během těchto projektů může být zároveň nakoupen nezbytný drobný dlouhodobý majetek nutný k realizaci dané akce, případně může zároveň proběhnout i související drobná obnova veřejného prostoru či občanské vybavenosti.

Finance na tento program jsou poskytovány z Regionálního podpůrného fondu Ústeckého kraje místním akčním skupinám, které je čerpají do svého území v souladu s vyhlášenou individuální výzvou. V roce 2022 byla do této oblasti alokována částka 4 000 000 Kč. (Zdroj:<https://www.kr-ustecky.cz/podpora-komunitniho-zivota-na-venkove-pro-rok-2022/d-1767525>).

3.3.5. Další možnosti finanční podpory

Obce mohou své projekty z oblasti komunitního života financovat ze svých vlastních zdrojů, bohužel často jsou zejména u menších obcí tyto prostředky nedostatečné, případně je nutné ponechat dostatečné rezervy na rozvojové projekty týkající se základní infrastruktury apod. Je tak často nutné hledat i náhradní zdroje financování, které pomohou alespoň částečně pokrýt vynaložené náklady.

Kromě běžných dotačních titulů z národních i krajských programů tak lze využít na financování menších komunitních projektů i programy dalších subjektů a jejich nadačních fondů (např. Nadace ČEZ, Nadační fond Severočeská voda, Nadace Via, Ústecká komunitní nadace, Nadace Partnerství a mnoho dalších).

3.3.6. Meziobecní spolupráce

Dle Provazníkové (2015, s. 227) je spolupráce obcí i dle zahraničních zkušeností podporovaným trendem, který umožňuje celkové zkvalitnění a zefektivnění veřejných služeb v obci, případně i získání dalších prostředků pro rozvoj. Tento trend je dlouhodobě prosazován i v sousedním Německu, kde je doporučeno podporování vzájemné výměny informací a získaných zkušeností mezi jednotlivými regiony za účelem podpory procesů vzájemného učení a prosazování společných zájmů směrem k vyšším úrovním (Schäffer, 2003, s. 120).

Schenkstoff (2003, s. 139) zmiňuje nutnost šíření tzv. „*pokladu zkušeností*“ a vnesení do diskuzí k opatřením v oblasti regionálního rozvoje i uvážení specifických podmínek určitých lokálních oblastí.

Meziobecní spolupráce v České republice probíhá v oblasti samostatné působnosti obcí. Úzká meziobecní spolupráce je zajištěna v rámci **dobrovolných svazků obcí a mikroregionů**. Provazníková (2015, s.226) uvádí prvotní účel vzniku těchto svazků jako ochranu spojenou s prosazováním společných zájmů členských obcí. Postupně však došlo k posunu, kdy členství začalo přinášet i podporu vzájemným sdílením zkušeností, tzv. dobré praxe, sdílením odborných podkladů, předáváním kontaktů i vzájemné pomoci. Dalším pozitivním prvkem je také společné úsilí k obnově a rozvoji regionálních tradic.

V mnoha obcích je funkční i model společného vlastnictví vybavení ke komunitním akcím apod.

Určitou nadstavbou s přidanou hodnotou například možnosti poskytování odborného poradenství a dalších služeb je členství jednotlivých obcí ve sdruženích působících v rámci celé republiky, mezi nejzásadnější v současné době patří **Svaz měst a obcí České republiky** (dle údajů na www.smocr.cz má v roce 2022 celkem 2776 členských obcí), **Sdružení místních samospráv ČR** (dle údajů na www.smscr.cz má sdružení v roce 2022 přes 2200 členů) a **Spolek pro obnovu venkova** (dle údajů na www.spovcr.cz má spolek v roce 2022 celkem 843 členů).

Další formou spolupráce obcí je závazek uzavřených veřejnoprávních smluv na poskytování určitých služeb či výkonu přenesené působnosti (např. přestupkové agendy, spolupráce s městskou policií, spolupráce s jednotkami sboru dobrovolných hasičů apod.).

Přínosná spolupráce obcí je též v pohraničí, mezi obcemi sousedícími s obcemi v okolních státech (Polsko, Německo, Rakousko, Slovensko). V tomto případě je přínos ve sdílení zkušeností a možností spolupráce v rámci společných neinvestičních projektů za finanční spoluúčasti i zahraničních subjektů. V ústeckém regionu lze zmínit například probíhající spolupráci v rámci programu Interreg Česko-Sasko 2021-2027, na Chebsku probíhá spolupráce v regionálním sdružení Euroregio Egrensis, v Pošumaví působí sdružení obcí ČR, Německa a Rakouska Euroregion Šumava-Bayerischer Wald- Mühlviertel. (Zdroj: www.mzv.cz)

3.4. Shrnutí

V rámci teoretické části práce byla nejprve předestřena základní teoretická východiska oblasti udržitelného rozvoje – vymezení samotného pojmu, jeho ukotvení v legislativě a strategických dokumentech. Následně byla blíže specifikována oblast venkova, venkovské komunity a kvality života na venkově, část byla věnována též aktuální problematice suburbanizace. V poslední kapitole byla vysvětlena působnost veřejné správy na lokální úrovni, ukotvení udržitelného rozvoje ve strategickém dokumentu obce a možnosti finanční podpory rozvojových aktivit. Na závěr byla přiblížena oblast meziobecní spolupráce.

4. Charakteristika prostředí

Zkoumanou obcí se stala obec Řehlovice ležící v Ústeckém kraji, v okrese Ústí nad Labem. Ústecký kraj je pátým nejlidnatějším krajem v České republice, a to s celkovým počtem 817 000 obyvatel (ČSÚ, stav ke dni 31.12.2021). Rozkládá se na severozápadu republiky, částečně v oblasti pohraničí se Spolkovou republikou Německo. Jedná se o území tzv. Sudet, historicky částečně osídlené obyvateli německé národnosti, s následným poválečným vysídlením původního obyvatelstva a postupným dosídlením nových obyvatel z řad Čechů, Slováků, volyňských Čechů, Maďarů, Romů aj.

V druhé polovině 20. století byla oblast na mnoha místech poškozena aktivní těžbou hnědého uhlí a průmyslovou výrobou. V současné době dochází k postupné obnově kraje a k eliminaci následků dřívější těžbou (např. rekultivací těžebních jam, okolních výsypek apod.). S ohledem na celkovou situaci tohoto regionu je Ústecký kraj zařazen mezi strukturálně postižené regiony, s čímž souvisí druhové zaměření a upravená výše dotačních prostředků poskytovaných na jednotlivé projekty v kraji.

I přes výše zmíněné následky těžebního a průmyslového vlivu se Ústecký kraj může chlubit i přírodními krásami Krušných hor, Českého středohoří či Labskými pískovci, které jsou součástí chráněného území Národního parku České Švýcarsko.

Administrativně je tento kraj členěn okresy Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Okres Ústí nad Labem je nejmenším ze zmíněných 7 okresů tohoto kraje. Rozloha ústeckého okresu je 405 km², tedy přibližně 7,6 % rozlohy Ústeckého kraje. Okres Ústí nad Labem je dále členěn na 23 obcí, mezi nimiž jsou 4 se statutem města. V hustotě obyvatel 293,1 zaujímá postavení nejhustěji osídlené okresu Ústeckého kraje (ČSÚ – charakteristika okresu Ústí nad Labem, 2022). Samotné krajské město Ústí nad Labem je největším městem celého kraje.

V rámci jednotlivých krajů je dle dat ČSÚ k lednu 2022 Ústecký kraj bohužel na poslední příčce v naději na dožití mužů i žen ve věku 65 let, kdy u mužů je to 14,68 let a u žen 18,21 let, na předposlední příčce je i v míře nezaměstnanosti. Na obdobné pozici se drží i v oblasti ekonomické (hrubý domácí produkt na obyvatele či aktivní podnikatelé na 1000 obyvatel.). Stejně tak je tristní situace v oblasti environmentální, kdy například v kvalitě ovzduší množstvím tuhých znečišťujících látek Ústecký kraj předčila pouze Praha. (viz tabulka č.1 Porovnání krajů ČR)

Tabulka 1 Porovnání krajů ČR

Kraj	Počet obyvatel k 31.12.2021	HDP na obyvatele (Kč)	Aktivní podnikatelé na 1000 obyvatel	Obecná míra nezaměstnanosti (%)	Celkové měrné emise – tuhé znečištění (t/km ²)	Koeficient ekologické stability	Počet obyvatel ve městech (%)
Praha	1,31 mil.	1,16 mil.	138,2	2,3	2,2	0,32	100
Jihomoravský kraj	1,2 mil.	514,07 tis.	92,3	2,3	0,5	0,68	61,5
Královéhradecký kraj	550,8 tis.	481,32 tis.	96,4	2,6	0,6	1,08	66
Středočeský kraj	1,4 mil.	475,91 tis.	103,8	1,9	0,7	0,67	51,4
Plzeňský kraj	591,04 tis.	467,74 tis.	82,4	2,2	0,4	1,41	66,7
Zlínský kraj	580,12 tis.	452,65 tis.	93,4	1,9	0,5	1,52	58,5
Kraj Vysočina	508,85 tis.	445,6 tis.	93	2,2	0,5	0,86	56,1
Pardubický kraj	522,86 tis.	436,26 tis.	89,5	1,6	0,6	0,93	61,3
Jihočeský kraj	643,55 tis.	432,74 tis.	95	1,8	0,4	1,54	63,6
Olomoucký kraj	630,52 tis.	419,3 tis.	82,5	3,1	0,5	1,02	56,3
Moravskoslezský kraj	1,19 mil.	415,01 tis.	76,8	3,6	0,69	1,35	73,6
Liberecký kraj	442,48 tis.	405,45 tis.	94,2	2,9	0,5	2,41	76,9
Ústecký kraj	817 tis.	371,4 tis.	73,7	3,7	1,1	1,02	79,1
Karlovarský kraj	293,31 tis.	332,04 tis.	77,3	4,7	0,5	2,09	81,7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (<https://www.czso.cz/csu/czso/porovnaní-kraju-poradí-kraju>).

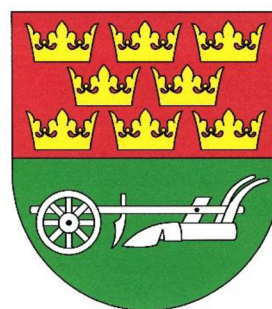
Region byl vybrán na základě zveřejněných výsledků čtvrtého ročníku projektu Index kvality života z roku 2021, dle nichž je Ústecký kraj oblastí s nízkou kvalitou života oproti jiným krajům v České republice, Ústí nad Labem je dokonce na 172. místě z celkových 206 porovnávaných měst v ČR. (<https://www.obcevdtech.cz/>).

Samotná obec Řehlovice leží na rozhraní Českého středohoří a Podkrušnohorské hnědouhelné pánve, mezi městy Ústí nad Labem a Teplice.

Základní identifikační údaje obce:

Obrázek 7 Znak obce Řehlovice

ORP:	Ústí nad Labem
Okres:	Ústí nad Labem
Kraj/NUTS3:	Ústecký
NUTS2:	Severozápad
Počet obyvatel k 31.12.2021:	1461
Průměrný věk:	41,9 let
Katastrální výměra:	2798 ha
Nadmořská výška:	165 m n.m.

První historické zmínky o obci jsou z roku 1125 zápisem o Stadicích v Kosmově kronice. Dle legendy se v této místní části narodil bájný Přemysl Oráč, manžel kněžny Libuše. V roce 1841 byl poblíž obce Stadice vystavěn Pomník Přemysla Oráče, který byl v pozdější době zapsán jako národní kulturní památka.

Obec Řehlovice má 8 místních částí – Řehlovice, Brozánky, Habří, Hliňany, Stadice (součástí této místní části jsou též urbanisticky oddělené Nové Stadice), Dubice, Radejčín a Moravany. Historicky byla součástí i obec Habrovany, která se oddělila v roce 1992 a rozdělila tak vymezené území obce na dva oddělené celky. 35 % rozlohy katastru zaujímají lesní pozemky, 23 % patří pozemkům vyhraněným jako orná půda.

Z dopravního hlediska má obec výhodnou polohu – leží na uzlu dálnice D8 směr Německo a dálničního přivaděče z Teplic. Tato výhoda však zároveň přináší související znečištění vzduchu a zejména dlouhodobý problém s hlukem. Původcem hluku je automobilová doprava z dálnice, ale též vlaková doprava z procházející železniční trati. Obec tento problém dlouhodobě řeší s Ředitelstvím silnic a dálnic ČR, bohužel zatím bez výraznějšího

posunu – naplánována je výstavba protihlukové stěny, která je však závislá na uvolnění dostatečných finančních prostředků ze strany státu.

V rámci obce působí podnikatelské subjekty mnoha oblastí působení (od velkoobchodu po dopravu), mnoho občanů však za prací dojíždí mimo obec – nejčastěji do přílehlého krajského města a do blízkého pohraničí Spolkové republiky Německo.

Dostupná technická infrastruktura je v jednotlivých místních částech odlišná – kanalizace je dostupná pouze v centrální části Řehlovice, vodovod není dosud zaveden v Nových Stadicích a v Habří. Plynofikace proběhla pouze v Hliňanech. Doplnění infrastruktury je tak klíčovou prioritou pro další rozvoj obce.

Obec má tři školská zařízení (2 mateřské školy a 1. stupeň základní školy), 2 praktické lékaře, pobočku pošty, 2 pobočky knihovny, kulturní sál, hasičskou zbrojnicí. V místních částech Řehlovice a Dubice jsou dostupné obchody s potravinami, pohostinství i další služby. Do ostatních místních částí dojíždí od roku 2021 pojízdná prodejna s pečivem a základními potravinami.

V obci je pořádáno mnoho komunitních akcí kulturního i sportovního charakteru, na nichž se podílejí jednotlivci i místní spolky. Bohužel v porovnání s dřívější dobou došlo k útlumu v rámci komunitního života a je důležité nalézt cestu pro obnovení místních tradic a širší zapojení veřejnosti do jednotlivých aktivit. V obci působí Sdružení dobrovolných hasičů, Řehlovický sbor, Dubicko-moravanský sbor, Rau-Dyt, TJ Dubice, Kulturní centrum Řehlovice, Spolek florbalistů, Sportovci Přemysla Oráče, Stáj Řehlovice, Stadičáci, Stadické ženy, Honební společenstvo Dubice. Vzestupnou tendenci začíná mít po delší době spolupráce se zdejší základní školou.

Obec vydává nepravidelně periodikum Řehlovické listy. Informace občanům jsou předávány na webových stránkách obce (zde je možná i registrace na pravidelné zasílání všech zveřejněných informací do emailu), dále na sociální síti Facebook a zasíláním zpráv pomocí aplikace Hlášení rozhlasu. Využívány jsou také informační tabule v jednotlivých místních částech.

V rámci meziobecní spolupráce je obec Řehlovice členem Dobrovolného svazku obcí Jezero Milada, Mikroregionu Milada, Místní akční skupiny Labské skály, Sdružení místních samospráv ČR a Spolku pro obnovu venkova.

5. Terénní šetření

Terénní šetření sestávalo ze třech základních kroků, a to provedením kvantitativního sociologického šetření pomocí dotazníků určených pro občany obce Řehlovice. Dále bylo provedeno kvalitativní šetření formou provedení strukturovaných rozhovorů s aktéry místního komunitního života a provedením polostrukturovaných rozhovorů s představiteli místních samospráv vybraných porovnávaných obcí.

5.1. Kvantitativní šetření

K možnosti identifikace možných změn na podporu stávajícího stavu komunitního života vybrané obce bylo potřebné zjistit názory veřejnosti zkoumané obce na komunitní život v dané lokalitě a zjistit jejich postoj k ostatním spoluobčanům v obci.

Pro ověření byla stanovena základní teoretická hypotéza, že občané obce Řehlovice mají potenciál k opětovné aktivizaci a zapojení se do společných aktivit v rámci místního komunitního života.

K této základní hypotéze byly sestaveny dvě pracovní hypotézy a čtyři výzkumné otázky:

- Hypotéza č. 1: Občané obce nemají zájem o účast na společných akcích s občany ostatních místních částí.
- Hypotéza č. 2: Ve vzájemných vztazích mezi tzv. starousedlíky a nově přistěhovanými občany obce dochází k rozepřím z důvodu rozdílných náhledů na venkovský život
- Výzkumná otázka č. 1: Občané obce považují za důležité udržování tradic a společných aktivit
- Výzkumná otázka č. 2: Hlavní motivací života na venkově je klidné prostředí a blízkost přírody.
- Výzkumná otázka č. 3: Hlavním negativem života na venkově je nedostatečná infrastruktura a občanská vybavenost.
- Výzkumná otázka č. 4: Míra důvěry a ochoty pomoci spoluobčanům je v přímé souvislosti s osobní vzdáleností okruhu osob.

K výzkumu byli vybráni budoucí respondenti z řad obyvatel obce Řehlovice. Pilotní studie byla provedena v březnu 2022 formou nestandardizovaného rozhovoru na vzorku

10 respondentů. Na základě ověření dosažitelnosti potřebných dat bylo přistoupeno k rozhodnutí o sběru dat formou dotazníkového šetření.

Tento dotazník byl koncipován tím způsobem, aby co možná nejlépe analyzoval náhled místních obyvatel na venkovské bydlení, mezilidské sousedské vztahy a zejména společné aktivity v rámci místních částí obce či v rámci celé obce. Celkem obsahoval v základní části 15 otázek (z nichž byly 4 otázky otevřené pro možnost zajištění subjektivního názoru a postoje dotazovaných vlastními slovy bez jakéhokoli směřování). Druhá část dotazníku v rozsahu 6 uzavřených otázek se týkala osobních informací respondentů.

V rámci předvýzkumu provedeného na konci měsíce března 2022 byl zjištěn negativní náhled na otázku týkající se místa bydliště (místní část), proto byla tato otázka pro následující sběr dat vyřazena, a to s ohledem na vyšší anonymitu respondentů.

Dotazník byl distribuován v období měsíců dubna až května 2022 přímo do schránek k jednotlivým trvale obydleným nemovitostem ve všech místních částech. Rozneseno bylo celkem 350 dotazníků, zpět jich bylo navraceno 117, tzn. 33,43 %. Relativně nízkou návratnost lze odůvodnit celkovou všeobecnou neochotou lidí vyplňovat jakékoli dotazníky, případně i nemožností zpětného návratu vyplněného dotazníku. Další skupinou jsou i ti, kteří by pravděpodobně upřednostnili jednoduché a rychlé vyplnění elektronického dotazníku. Nelze opomenout též charakteristiku obyvatel venkovských obcí v oblasti vzdělanosti, kdy lze předpokládat neochotu k vyplňování dotazníku potencionálních respondentů z okruhu osob s nižším vzděláním či zaměstnaných v primárním sektoru. Někteří respondenti požádali o možnost zaslání dotazníku v elektronické formě, a to i přes relativní ztrátu anonymity.

5.1.1. Výsledky dotazníkového šetření mezi obyvateli obce

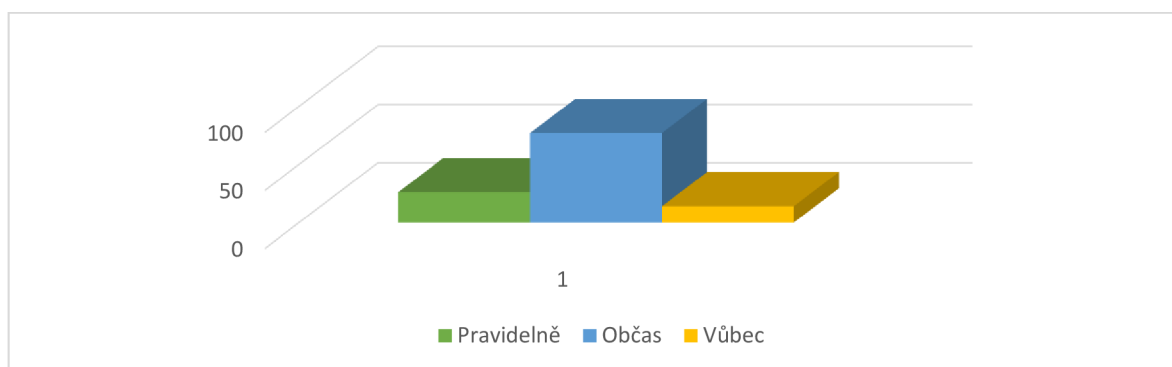
Otázka č.1. - Jak často se účastníte společně pořádaných aktivit v obci (kulturních, sportovních apod.)?

Tabulka 2 Frekvence účasti na aktivitách

	Četnost	%
Pravidelně	26	22,2
Občas	77	65,8
Vůbec	14	12,0
Celkem	117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 1 Frekvence účasti na aktivitách

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina respondentů (65,8 %) uvedla, že se společných aktivit kulturního či sportovního typu účastní občas. 26 % respondentů se uvedených akcí účastní pravidelně a 14 % vůbec. Z respondentů neúčastnících se společných akcí by mělo zájem o účast 7 respondentů, 11 respondentů mělo k těmto akcím celkově odmítavý postoj. 1 respondent uvedl, že ho k tomuto postoji vede špatný zdravotní stav.

Převážná většina respondentů tak projevila kladný postoj ke společným akcím.

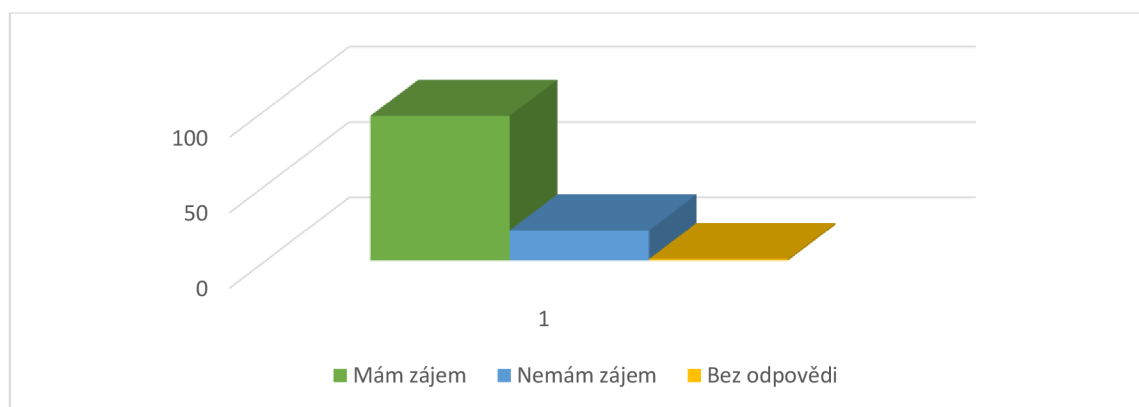
Otázka č. 2. - O společné akce (kulturní, sportovní apod.) s obyvateli ostatních místních částí obce:

Tabulka 3 Zájem o společné akce

		Četnost	%
+	Mám zájem	96	82,1
	Nemám zájem	20	17,1
	Celkem	116	99,1
-		1	0,9
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 2 Zájem o společné akce

Zdroj: Vlastní zpracování

Zájem o společné akce s obyvateli ostatních místních částí uvedlo 96 % respondentů, 20 % respondentů o společné akce nemělo zájem. 1 respondent se k této otázce nevyjádřil.

Z respondentů odmítajících společné akce s obyvateli ostatních místních částí bylo 11, kteří se vyjádřili odmítavě již k vlastní účasti na společných aktivitách. 9 respondentů v této otázce vyjádřilo negativní postoj pouze k akcím s obyvateli ostatních místních částí. Převážná většina respondentů tak vyjádřila pozitivní postoj a ochotu účastnit se společných akcí s obyvateli celé obce.

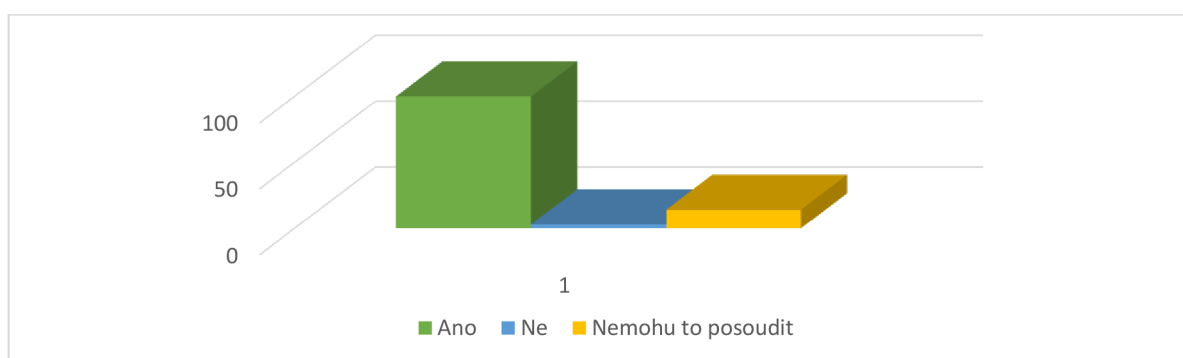
Otázka č. 3. - Považujete za důležité udržování tradic a společných aktivit v obci:

Tabulka 4 Důležitost udržování tradic

		Četnost	%
+	Ano	100	85,5
	Ne	3	2,6
	Nemohu to posoudit	14	12,0
	Celkem	117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 3 Důležitost udržování tradic

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 3 znázorňuje postoj respondentů k otázce udržování tradic a společných aktivit v obci. 85,5 % respondentů považovalo udržování tradic za důležité, 2,6 % respondentů nepovažovalo udržování tradic za důležité a 12 % respondentů nemohlo tuto otázku posoudit.

Převážná většina respondentů tak považuje udržování tradic a společných aktivit v obci za důležité.

Otázka č. 4 - Jste členem nějakého obecního spolku či místního sdružení?

Tabulka 5 Členství ve spolku

		Četnost	%
+	Ano	26	22,2
	Ne	91	77,8
	Celkem	117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina respondentů (77, 8 %) nebyla členem jakéhokoli obecního či místního sdružení. 22,2 % respondentů bylo členy některého ze spolků.

V obci působí sdružení dobrovolných hasičů, 1 sportovní spolek, 3 pěvecké sbory a 1 místní nově vzniklý spolek obyvatel v rámci místní části Stadice. V rámci celé obce se jedná řádově pouze o desítky obyvatel, kteří jsou členy některého z místních uskupení.

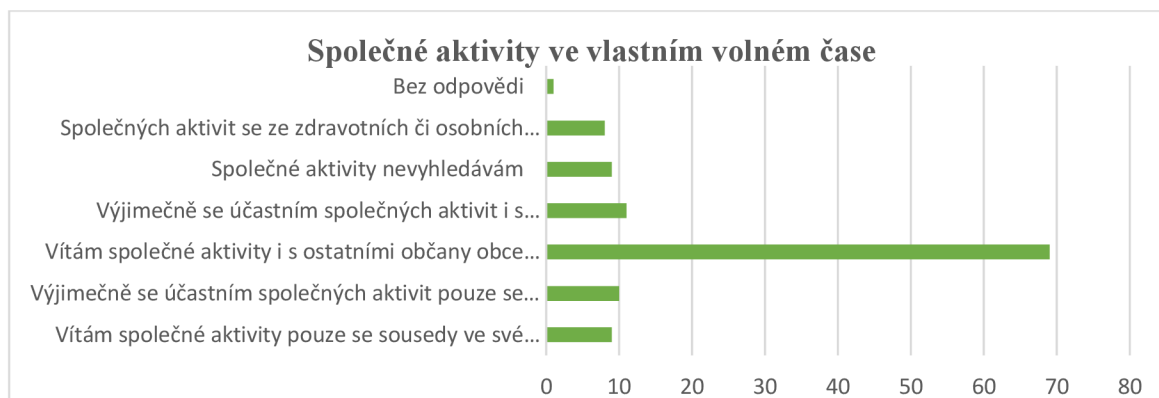
Otázka č. 5 - Jaký je Váš názor na společné aktivity v obci ve vlastním volném čase?

Tabulka 6 Společné aktivity ve vlastním volném čase

	Četnost	%
+ Vítám společné aktivity pouze se sousedy ve své místní části	9	7,7
Výjimečně se účastním společných aktivit pouze se sousedy ve své místní části	10	8,5
Vítám společné aktivity i s ostatními občany obce (centrální akce)	69	59,0
Výjimečně se účastním společných aktivit i s ostatními občany obce (centrální akce)	11	9,4
Společné aktivity nevyhledávám	9	7,7
Společných aktivit se ze zdravotních či osobních důvodů nemohu účastnit	8	6,8
Celkem	116	99,1
-	1	0,9
Celkem	117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4 Společné aktivity ve vlastním volném čase

Zdroj: Vlastní zpracování

V grafu č. 4 je znázorněn postoj respondentů k účasti na společných aktivitách v obci ve vlastním volném čase ve vztahu k místu jejich konání. Respondenti byli instruováni k zaškrtnutí tvrzení, se kterým se ztotožňují, které je jim blízké. 59 % respondentů vítalo centrální akce i s ostatními občany obce. 9,4 % respondentů se centrálních akcí účastní pouze výjimečně, 8,5 % respondentů se výjimečně účastní společných akcí pouze se sousedy ve své místní části. Stejný poměr 7,7 % zaujmají respondenti vítající společné aktivity pouze se sousedy ve své místní části, a naopak také respondenti nevyhledávající společné aktivity vůbec. 6,8 % respondentů se nemůže společných aktivit ze zdravotních či osobních důvodů účastnit. 1 respondent se k této otázce nevyjádřil.

Většina respondentů v této otázce tak vyjádřila kladný postoj k účasti na centrálních akcích spolu s občany i ostatních místních částí obce. Pouze minimum respondentů máme k této možnosti negativní stanovisko.

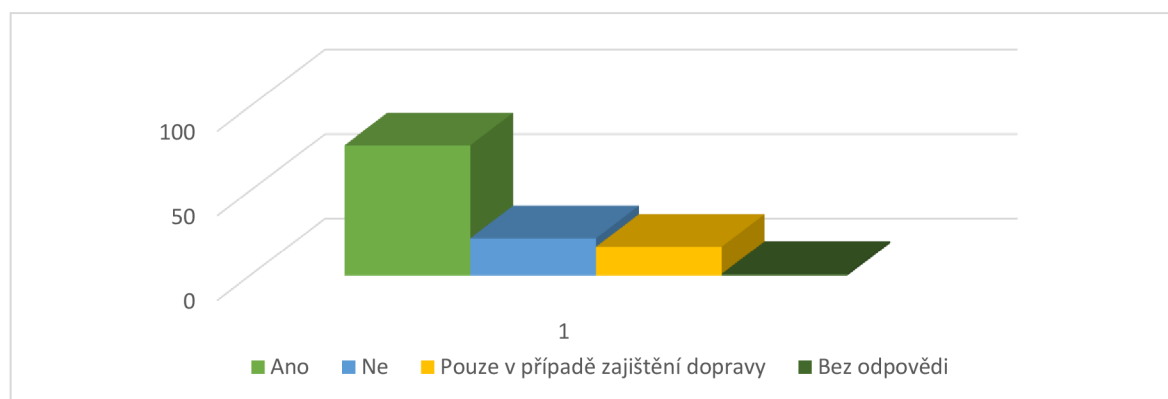
Otázka č. 6 - Byl byste ochoten účastnit se společných akcí, pokud by se konaly mimo Vaši místní část, v níž žijete?

Tabulka 7 Účast na akcích mimo svou místní část

	Četnost	%
Ano	77	65,8
+ Ne	22	18,8
Pouze v případě zajištění dopravy	17	14,5
Celkem	116	99,1
-	1	0,9
Celkem	117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 5 Účast na akcích mimo svou místní část

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 5 znázorňuje postoj respondentů k ochotě účastnit se společných akcí, pokud by se tyto konaly mimo místní část, v níž žijí. 65,8 % respondentů bylo ochotno účastnit se společných akcí i mimo svou místní část, 18,8 % se k této možnosti stavělo negativně, 14,5 % respondentů vyslovilo ochotu pouze v případě zajištění dopravy. 1 respondent se k této otázce nevyjádřil.

Převážná většina respondentů byla ochotna k účasti na společných akcích obce i mimo svou místní část, v níž žijí. Při podrobnějším porovnání dalších odpovědí respondentů vyžadujících zajištění dopravy nebyla zjištěna žádná přímá souvislost. Lze tak pouze dovozovat například možnou pravděpodobnost absence řidičského oprávnění či vlastního vozu. K tomuto závěru by však byl nutný další podrobnější průzkum.

Otázka č. 7 - Jaké případné společné aktivity v obci považujete za přínosné?

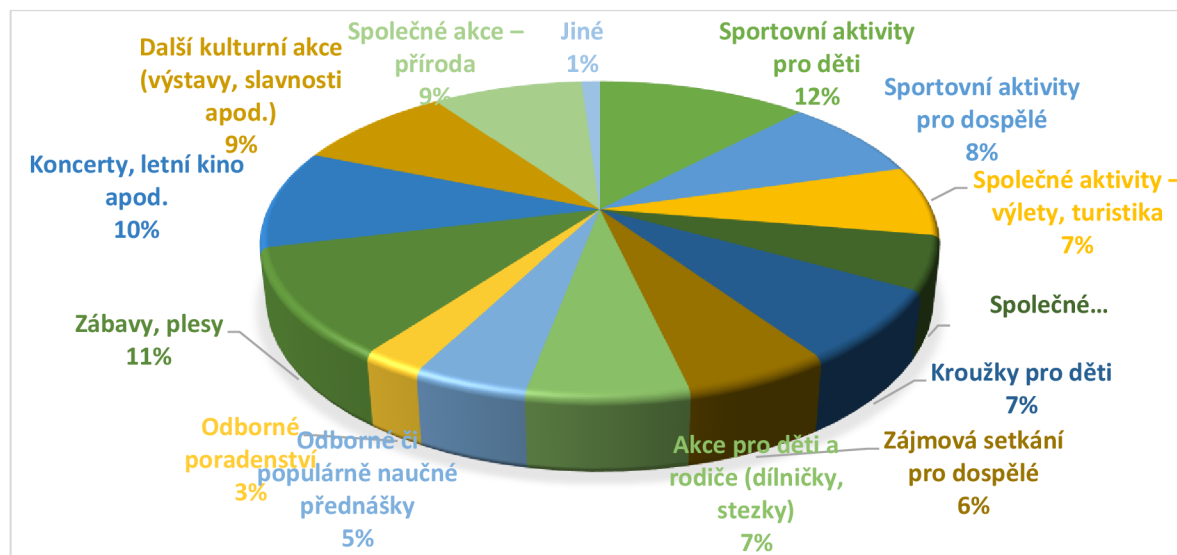
V této otázce měli respondenti na výběr ze 13 variant různých aktivit, případně mohli doplnit i jakoukoli jinou přínosnou aktivitu. Celkem 8 respondentů zaškrtnulo všechny aktivity, více jak pět různých aktivit označilo 43 respondentů, méně jak 5 aktivit označilo 59 respondentů. 7 respondentů neuvedlo žádnou možnost.

Nejčastěji (celkem 72x) byla vybírána možnost sportovních aktivit pro děti spolu s možností zábav a plesů). Další nejčastěji podpořenou aktivitou byla možnost koncertů, letního kina apod. (59x). Pouze o pár hlasů méně získala na stejné pozici možnost dalších kulturních akcí typu výstavy, slavnosti apod. a společných aktivit souvisejícím s přírodou (sázení stromů, úprava zeleně, uklidíme Česko apod.), obě varianty volilo 53 respondentů. V dalším pořadí následovaly sportovní aktivity pro dospělé (52x), kroužky pro děti (44x), společné aktivity typu výlety – turistika, návštěva památek + akce pro děti a rodiče typu dílničky, stezky apod. (39x), zájmová setkání pro dospělé (35x), společné návštěvy divadel (34x), odborné či populárně naučné přednášky (26x). Minimální zájem byl o odborné poradenství (pouze 14x). Možnost jiných aktivit uvedlo pouze 6 respondentů, kdy byly mezi navrženými tyto aktivity: poutě, letní zábavy, společné grilování, oprava hasičské nádrže na návsi, obnova památek, starých objektů a stezek či založení klubu pro matky malých dětí. 1 respondent uvedl možnost cokoliv pro obec.

Celkově měly zvolené aktivity poměrně vyrovnaný podíl, při bližším porovnání lze nalézt očekávanou souvislost některých volených variant s věkem respondentů (např. jakékoli aktivity pro děti). Poměrně překvapivý byl relativně vysoký podíl podpory aktivit

souvisejících s ochranou přírody. Tento výsledek však zároveň koresponduje i s výsledky následující otevřené otázky č. 8, kde je příroda pro respondenty výrazným přínosem života na venkově.

Graf 6 Přínosné společné aktivity

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 8: Co nejvíce oceňujete na životě na venkovské obci:

Na tuto otevřenou otázku odpovědělo 83 respondentů z celkového počtu 117. Převážná většina respondentů (celkem 69) oceňovala na venkovském životě zejména klid, soukromí a okolní přírodu s čerstvým vzduchem. Zmíněna byla i výhoda zahrady, možnosti chovu domácích zvířat či celodenní pobyt dětí venku.

22 respondentů zmínilo pozitivní náhled na mezilidské sousedské vztahy (přátelské prostředí, bližší vztahy mezi lidmi, vzájemné setkávání a povídání si, pospolitost, soudržnost při řešení problémů, ochota pomoci, občanská soudržnost, práce spoluobčanů ve svém volném čase pro ostatní, společné akce pro děti i dospělé či udržování tradic). Další z respondentů zmínil klad nižší anonymity než ve městě. Velmi zajímavým postřehem byla odpověď jednoho z respondentů, který oceňoval souznění lidí, kteří se zde narodili nebo zde žijí podstatnou část života. Pouze jeden respondent zmínil kromě bližších vztahů mezi lidmi i dostupnou infrastrukturu a krátký dojezd do města.

Celkově byla v odpovědích znatelná soudržnost se zdejším prostředím a dostupností okolní čisté přírody, přestože se obec nachází v těsné blízkosti krajského města zatíženého

chemickým průmyslem i dřívější těžbou hnědého uhlí. Stejně tak lze nahlížet i na oceňovaný klid a pozitivní mezilidské vztahy, kdy je zdejší krajské město lokalitou s významným výskytem sociálně patologických jevů a v posledních letech se odtud mnoho obyvatel stěhuje do přilehlých venkovských lokalit.

Otázka č. 9: Co Vám naopak nejvíc vadí na životě na venkovské obci:

Na tuto otázku odpovědělo celkem 86 respondentů z celkového počtu 117. Nejčastěji zmiňovaným záporem venkovského života bylo dojíždění a celkově problémy s dopravní obslužností obce (uvedlo celkem 19 respondentů). Jako druhý nejčastější zápor byly uváděny problematické mezilidské vztahy, závist a pomluvy (uvedlo celkem 16 respondentů) – toto bylo často zmiňováno i v dalších otevřené otázce č. 14. Neméně výrazným záporem byl bohužel i hluk, který uvedlo 14 respondentů. Zde již byl patrný různý náhled – část respondentů uváděla hluk z automobilové dopravy z přilehlé dálnice D8 či ze železniční tratě, další část hluk o víkendech (sekání, stavební práce apod.) a 2 respondenti negativně nahlíželi i na hluk pocházející od domácích zvířat (štěkání psů či kokrhání kohoutů). V devíti případech byla zmíněna nedostatečná infrastruktura a chybějící vybavení v obci. Mezi dalšími negativy byla zmíněna nedostatečná dostupnost služeb, problémoví lidé v obci, omezené možnosti kulturního vyžití a chybějící zázemí pro společné setkávání, nesouznění s přírodou. Někteří jednotlivci uváděli i zápach z komínů při topení tuhými palivy, výkaly zvířat po obci, nepořádek po některých obyvatelích, chybějící protihluková stěna či cesta pro pěší k místnímu památníku. Ve třech případech byli zmíněni též turisté, v jednom případě migranti. Za zmínku opět stojí také dva postřehy – ztráta specifčnosti spojená s přiblížením městu a názor jednoho z respondentů, že si přinášou venkova lidé jednoduše neváží.

Celkově bylo překvapivé vysoké umístění problematických mezilidských vztahů, závisti a pomluv. Pravděpodobně to může být způsobeno menší anonymitou, než je ve městě. Zároveň je v obci v některých případech znatelné výrazně rozdílné sociální postavení některých obyvatel, což na opačné straně může vyvolávat negativní emoce. Zejména pro nově přistěhované a ekonomicky velmi dobře zajištěné občany tak může být poměrně problematické následné zapojení do stávající komunity.

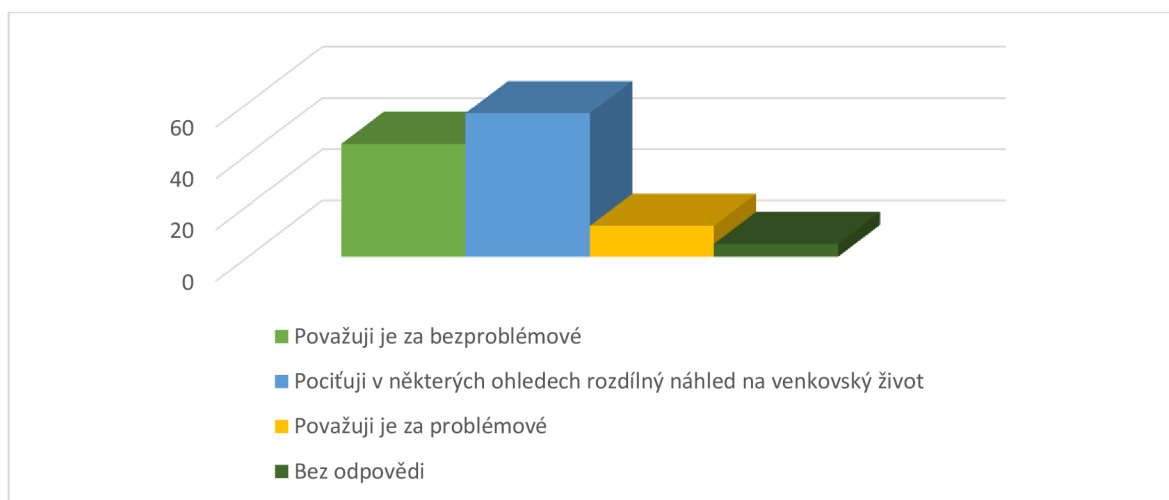
Otázka č. 10: Jak vnímáte vztahy mezi takzvanými starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli v obci, v níž žijete?

Tabulka 8 Vztahy mezi starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli

		Četnost	%
+	Považuji je za bezproblémové	44	37,6
	Pocituji v některých ohledech rozdílný náhled na venkovský život	56	47,9
	Považuji je za problémové	12	10,3
	Celkem	112	95,7
-		5	4,3
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7 Vztahy mezi starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 7 znázorňuje, jak jednotliví respondenti vnímají vzájemné vztahy mezi takzvanými starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli v obci. 37,6 % respondentů tyto vztahy považují za bezproblémové, 47,9 % pocítují v některých ohledech rozdílný náhled na venkovský život, 10,3 % respondentů tyto vzájemné vztahy považuje za problémové. 4,3 % respondentů se k této otázce nevyjádřilo.

Odpovědi téměř 60 % respondentů tak potvrdilo existenci možných překážek ve vzájemných vztazích obyvatel dlouhodobě žijících v obci a obyvatel, kteří se postupně přistěhovali. Pocitované překážky někteří respondenti specifikovali v otevřených otázkách č. 9 a č. 14.

Otázka č. 11: Co je dle Vašeho názoru nejvíc přínosné pro dobré vzájemné vztahy mezi lidmi v obci?

Na otázku odpovědělo celkem 78 respondentů z celkového počtu 117. Nejvíce zmiňovaným přínosem byly společné aktivity, které uvedlo celkem 28 respondentů. Druhým nejčastějším přínosem byla tolerance a ohleduplnost (22x), následovaly dobré vztahy, empatie a soudržnost (13x). V deseti případech byla zmíněna vzájemná komunikace (v jednom případě ze strany obecního úřadu vůči občanům, v ostatních případech mezi spoluobčany celkově). Mezi další odpovědi patřil například zákaz konzumace alkoholu na návsi či kastrování přemnožených koček. U dvou respondentů bylo patrné celkově negativní ladění s ohledem na odpověď: „*tady už je to marné*“ a „*v dnešní době asi nic, člověk musí sám*“.

Zajímavým postřehem bylo uvedení spravedlivého přístupu ke všem občanům včetně rekreatantů – bohužel respondent neuvedl bližší specifikaci, z níž by bylo možné vycházet pro možné případné přijetí vhodného opatření do budoucna. Lze se tak pouze domnívat, v jakém ohledu tuto nespravedlnost daný respondent pociťuje.

Otázka č. 12: Byl byste ochoten v případě potřeby pomoci ostatním občanům obce, pokud by se na Vás obrátili se žádostí o pomoc.

V otázce č. 12 se respondenti vyjádřili ke své ochotě pomoci v případě žádosti o pomoc, a to nejbližším sousedům, sousedům ve své místní části a komukoliv z celé obce. Jednalo se o uzavřenou otázku, s dvěma možnými odpověďmi.

Tabulka 9 Ochota pomoci nejbližším sousedům

		Četnost	%
+	Ano	65	55,6
	Ne	5	4,3
	Celkem	70	59,8
-		47	40,2
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 8 Ochota pomoci nejbližším sousedům

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 8 znázorňuje ochotu pomoci nejbližším sousedům. V tomto případě bylo ochotno pomoci 55,6 % respondentů, 4,3 % respondentů tuto pomoc zamítlo. 40,2 % respondentů nevybralo žádnou z nabízených variant.

Tabulka 10 Ochota pomoci sousedům ve své místní části

		Četnost	%
+	Ano	63	53,8
	Ne	6	5,1
	Celkem	69	59,0
-		48	41,0
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 9 Ochota pomoci sousedům ve své místní části

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 9 znázorňuje ochotu pomoci sousedům ve své místní části. V tomto případě bylo ochotno pomoci 53,8 % respondentů, 5,1 % respondentů tuto pomoc zamítlo. 41 % respondentů nevedlo žádnou z nabízených variant.

Tabulka 11 Ochota pomoci komukoliv z celé obce

		Četnost	%
+	Ano	73	62,4
	Ne	14	12,0
	Celkem	87	74,4
-		30	25,6
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 10 Ochota pomoci komukoliv z celé obce

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 10 znázorňuje ochotu pomoci komukoliv z celé obce. Zde bylo ochotno pomoci 62,4 % respondentů, 12 % tuto pomoc zamítlo. 25,6 % respondentů nevedlo žádnou z nabízených variant.

Celkově lze hodnotit ochotu respondentů pomoci ostatním spoluobčanům za celkem vyrovnanou v prvních dvou nabízených variantách. K mírnému odklonu došlo ve třetí nabízené variantě, kde je již znatelná pravděpodobná menší důvěra a související neochota pomoci občanům, s nimiž nejsou respondenti vázáni přímou místní spojnici.

Otázka č.13: V jaké míře důvěřujete ostatním občanům v obci?

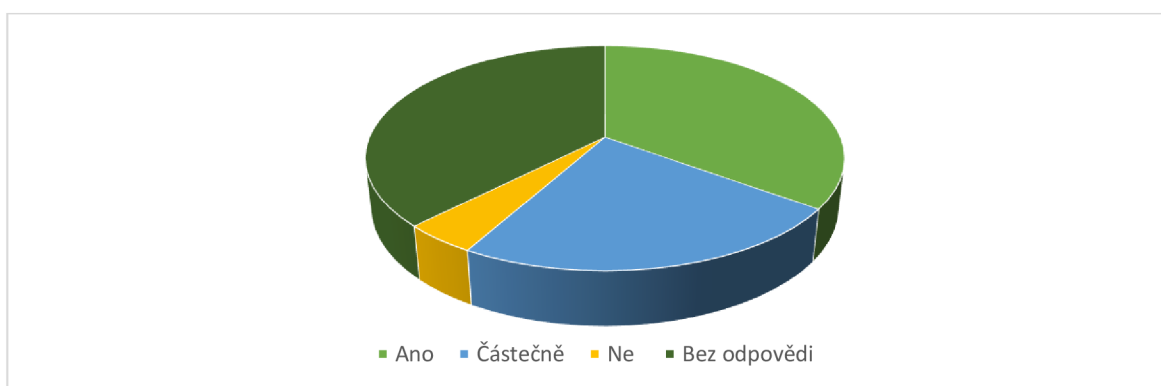
V otázce č. 13 respondenti vyjádřili svůj postoj k důvěře ke spoluobčanům v obci, a to k nejbližším sousedům, sousedům ve své místní části, spoluobčanům v celé obci a osobám pouze ve svém blízkém okolí. Jednalo se o uzavřenou otázku, se třemi možnými odpověďmi u každé jednotlivé varianty.

Tabulka 12 Důvěra-nejbližší sousedé

		Četnost	%
+	Ano	41	35,0
	Částečně	27	23,1
	Ne	5	4,3
	Celkem	73	62,4
-		44	37,6
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 11 Důvěra-nejbližší sousedé

Zdroj: Vlastní zpracování

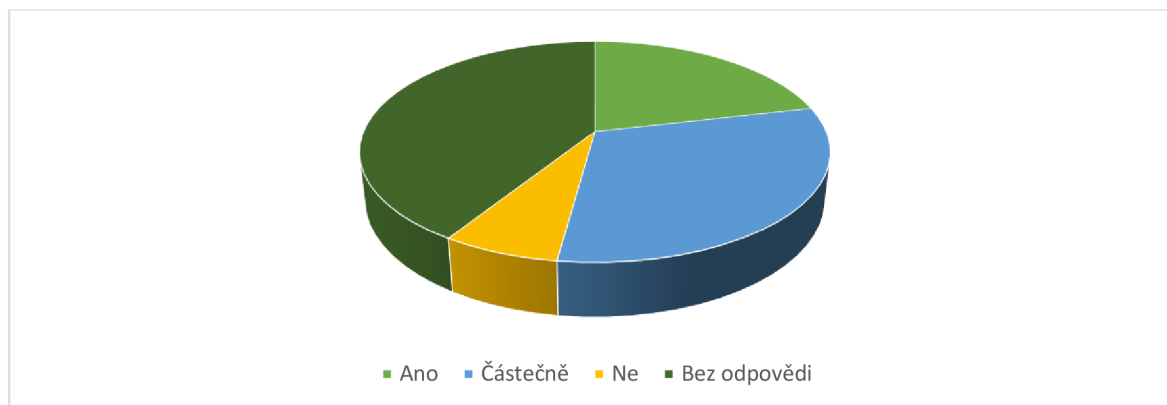
Graf č. 11 znázorňuje důvěru respondentů k nejbližším sousedům. V tomto případě kladně odpovědělo 35 % respondentů, 23,1 % respondentů důvěřuje tomuto okruhu osob pouze částečně a 4,3 % respondentů uvedlo zápornou odpověď. 37,6 % respondentů neuvádělo žádnou z nabízených variant.

Tabulka 13 Důvěra-sousedé místní část

		Četnost	%
+	Ano	25	21,4
	Částečně	36	30,8
	Ne	8	6,8
	Celkem	69	59,0
-		48	41,0
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 12 Důvěra-sousedé místní část

Zdroj: Vlastní zpracování.

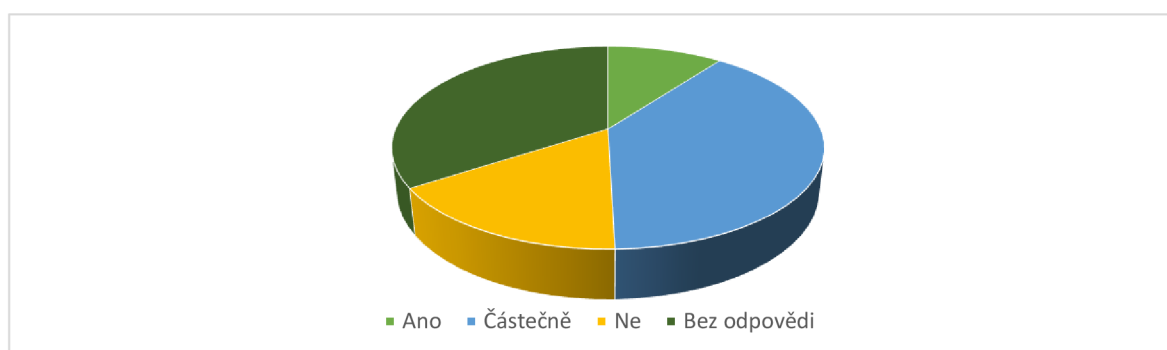
Graf č. 12 znázorňuje důvěru respondentů k sousedům ve své místní části. V tomto případě kladně odpovědělo 21,4 % respondentů, 30,8 % respondentů důvěřuje tomuto okruhu osob pouze částečně a 6,8 % respondentů uvedlo zápornou odpověď. 41 % respondentů neuvedlo žádnou z nabízených variant.

Tabulka 14 Důvěra-všichni v obci

		Četnost	%
+	Ano	12	10,3
	Částečně	46	39,3
	Ne	19	16,2
	Celkem	77	65,8
-		40	34,2
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 13 Důvěra-všichni v obci

Zdroj: Vlastní zpracování

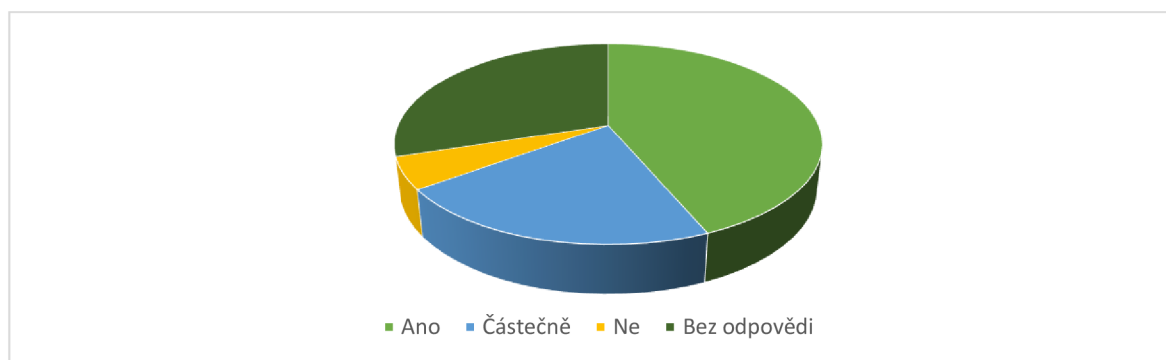
Graf č. 13 znázorňuje důvěru respondentů ke spoluobčanům v celé obci. V tomto případě kladně odpovědělo 10,3 % respondentů, 39,3 % respondentů důvěřovalo spoluobčanům v celé obci pouze částečně a 16,2 % respondentů uvedlo zápornou odpověď. 34,2 % respondentů neuvedlo žádnou z nabízených variant.

Tabulka 15 Důvěra-pouze blízké okolí

		Četnost	%
+	Ano	51	43,6
	Částečně	25	21,4
	Ne	6	5,1
	Celkem	82	70,1
-		35	29,9
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 14 Důvěra-pouze blízké okolí

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 14 znázorňuje důvěru respondentů osobám pouze ve svém blízkém okolí. V tomto případě kladně odpovědělo 43,6 % respondentů, 21,4 % respondentů důvěřovalo nejbližšímu okolí pouze částečně a 5,1 % respondentů uvedlo zápornou odpověď. 29,9 % respondentů neuvedlo žádnou z nabízených variant.

Důvěra respondentů se dle předpokladu odvíjela od významnosti sociálních vazeb s jednotlivými osobami v rámci svého užšího či širšího okolí. Případné problematické sociální vazby někteří respondenti blíže nastínili v následující otázce č. 14.

Otázka č. 14: Co dle Vašeho názoru nejvíce narušuje vzájemné vztahy mezi lidmi v obci?

Na poslední otevřenou otázku odpovědělo 71 respondentů z celkového počtu 117. Výrazná většina respondentů uvedla zdrojem narušených vzájemných vztahů závist, netoleranci, pomluvy, hloupost, lhostejnost a bezohledné chování (48x). Zmiňována byla i celková situace ve společnosti. Dalším častým problémem bylo nedodržování vyhlášek a vzájemných dohod. Mezi ostatními zdroji narušení vzájemných vztahů byla uvedena špatná komunikace, nechození na společné akce, sociální rozdíly, drogoví dealeri či výrazné užívání alkoholu některými osobami, a to zejména na veřejných prostranstvích v obci. Zmíněno bylo též chybějící zázemí, nedostatečná občanská vybavenost, spory o využívání pozemků, málo parkovacích míst, rychlost některých aut projíždějících obcí či provoz víkendové hospody.

Zajímavým postřehem byly velké vzdálenosti mezi částmi obce (tento problém uvedl pouze jeden respondent), další respondent pociťoval jako zdroj narušených vzájemných vztahů rozdělování peněz mezi části obce. Bohužel toto je dlouhodobým a těžko uchopitelným problémem pro samosprávy obcí členěných na více místních částí.

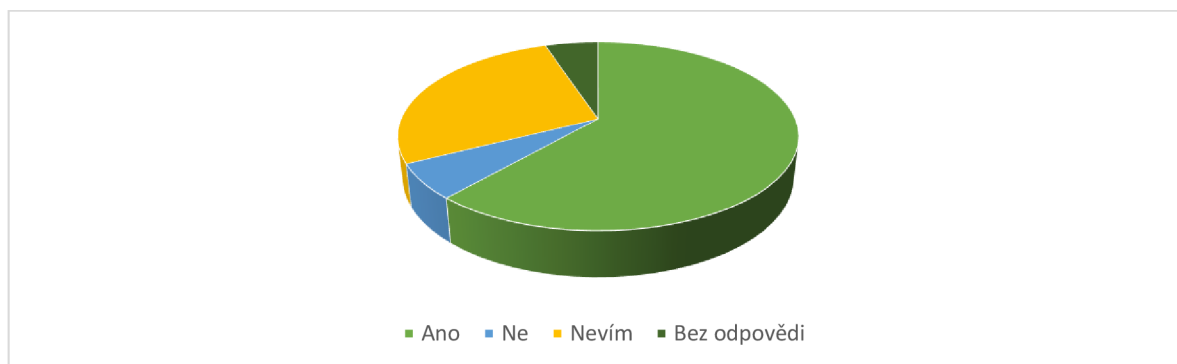
Otázka č. 15 - Cítíte se být patriotem (jste hrdý na obec, ve které žijete)?

Tabulka 16 Cítíte se být patriotem

		Četnost	%
+	Ano	72	61,5
	Ne	7	6,0
	Nevím	32	27,4
	Celkem	111	94,9
-		6	5,1
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 15 Cítíte se být patriotem

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 15 znázorňuje postoj respondentů, zda se cítí být patrioty – zda jsou hrdi na svoji obec. 61,5 % respondentů se cítilo být patrioty, 6 % respondentů se takto necítilo, 27,4 % respondentů toto nedokázalo posoudit. 5,1 % respondentů na tuto otázku neodpovědělo. 2 respondenti se k této otázce vyjádřili i vlastními slovy – 1 respondent uvedl, že se cítil být patriotem v minulosti, ale nyní to tak již necítí. Další respondent uvedl, že zatím se ještě cítí být patriotem, ale neví, zda tomu tak bude i v budoucnu. Jedná se o respondenty žijící v centrální obci, kde je problémem posledních let výrazná změna v typu obyvatel v soukromém bytovém domě, což přináší časté neshody a negativní emoce v rámci napjatých vzájemných vztahů. Celkově se téměř dvě třetiny respondentů považovali za patrioty obce, což lze považovat za přetrvávající sounáležitost s obcí a určité „zakořenění“, na čemž lze do budoucna stavět při participaci občanů na komunitním i celkovém rozvoji obce.

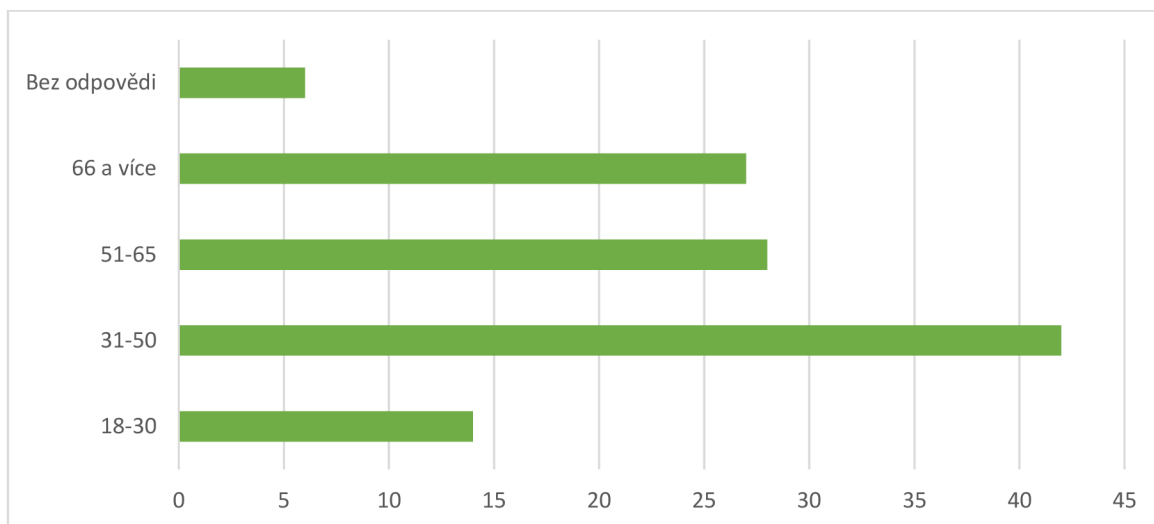
Otázka č. 16: Věk

Tabulka 17 Věk

		Četnost	%
+	18-30	14	12,0
	31-50	42	35,9
	51-65	28	23,9
	66 a více	27	23,1
	Celkem	111	94,9
-		6	5,1
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 16 Věk

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nejčastějšími respondenty byli celkově dospělí ve věku mezi 31-50 lety (35,9 %), což je dle předpokladu skupina ekonomicky aktivních dospělých s rodinami. S mírným odstupem byli následováni věkovou skupinou 51-65 let (23,9 %), tedy pravděpodobně stále ekonomicky aktivními lidmi se staršími či dospělými dětmi, soustředící se více na vlastní život a vlastní volnočasové aktivity. Třetí nejvíce zastoupenou skupinou byli lidé ve věku 66 a více let (23,1 %) – zde je již předpokládán okruh dospělých odcházejících do penze, předávající zkušenosti a aktivních v sociální roli prarodičů. Nejméně zastoupeni byli studující a mladí dospělí začleňující se na pracovním trhu, případně zakládající rodiny (12 %). 5,1 % respondentů na tuto otázku neodpovědělo.

S ohledem na specifika a podíl všech věkových skupin respondentů tak lze předpokládat větší rozmanitost v odpovědích dotazníku, a to s ohledem na různé životní postoje a očekávání. Nízkou účast respondentů nejnižší věkové kategorie lze spatřovat v celkově nižší participaci na komunitním životě v obci, ale taktéž ve formě dotazníkového šetření, kdy mladší generace celkově upřednostňují elektronické formy komunikace i případných zjišťování vlastních postojů.

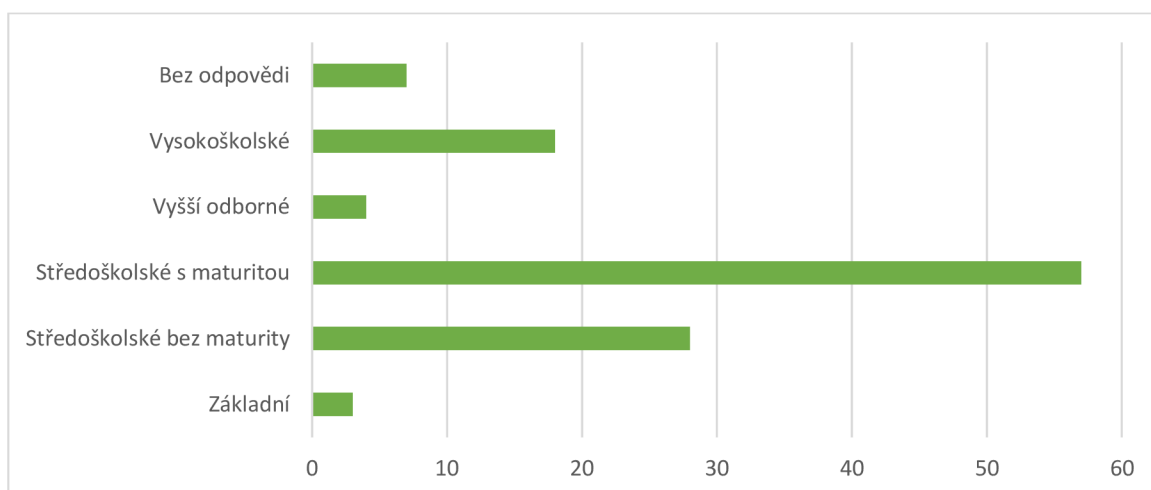
Otázka č. 17 - Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 18 Vzdělání

		Četnost	%
+	Základní	3	2,6
	Středoškolské bez maturity	28	23,9
	Středoškolské s maturitou	57	48,7
	Vyšší odborné	4	3,4
	Vysokoškolské	18	15,4
	Celkem	110	94,0
-		7	6,0
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 17 Vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nejnižším dosaženým vzděláním respondentů bylo základní vzdělání (2,6 %). Naopak nejvyšší podíl měli respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (48,7 %). Následovalo středoškolské vzdělání bez maturity (23,9 %). Vysokoškolské vzdělání uvedlo 15,4 % respondentů, vyšší odborné vzdělání uvedlo pouze 3,4 % respondentů.

V rámci Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 (ČSÚ, SLBD 2011) byl v Řehlovicích nejvyšší podíl obyvatel se středoškolským vzděláním bez maturity (celkem 41,7 % z celkového počtu obyvatel), dle výše uvedeného rozdělení respondentů se lze domnívat, že mohlo dojít k mírnému posunu ve vzdělanostní křivce dosaženého vzdělání obyvatel obce – toto

však bude možné potvrdit či vyvrátit po zveřejnění celkových výsledků Sčítání lidí, domů a bytů konané v roce 2021.

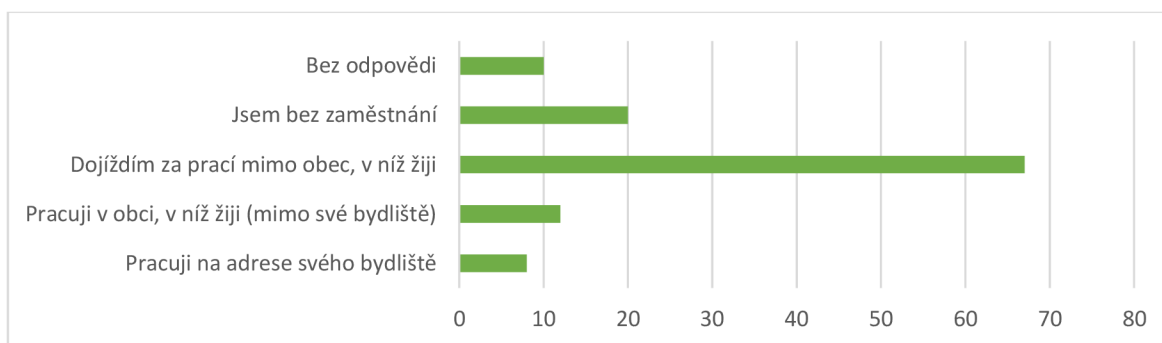
Otázka č. 18 - Kde je vaše obvyklé místo pracoviště?

Tabulka 19 Obvyklé místo pracoviště

		Četnost	%
+	Pracuji na adrese svého bydliště	8	6,8
	Pracuji v obci, v níž žiji (mimo své bydliště)	12	10,3
	Dojíždím za prací mimo obec, v níž žiji	67	57,3
	Jsem bez zaměstnání	20	17,1
	Celkem	107	91,5
-		10	8,5
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 18 Obvyklé místo pracoviště

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 18 znázorňuje, jaké je obvyklé místo pracoviště respondentů. Převážná většina respondentů dojížděla za prací mimo obec, v níž žijí (57,3 %). 10,3 % respondentů pracovalo v obci, v níž žije (mimo své bydliště), 6,8 % respondentů pracovalo přímo na adrese svého bydliště. 17,1 % respondentů uvedlo, že je bez zaměstnání – z toho 3 respondenti u této možnosti uvedli, že jsou ve starobním důchodu. 8,5 % respondentů na tuto otázku neodpovědělo.

Výsledky odpovědí na tuto otázku tak potvrzují stávající situaci zdejší obce s minimálním místním pracovním trhem a nutností dojíždění většiny ekonomicky aktivních obyvatel za prací do okolních měst a obcí.

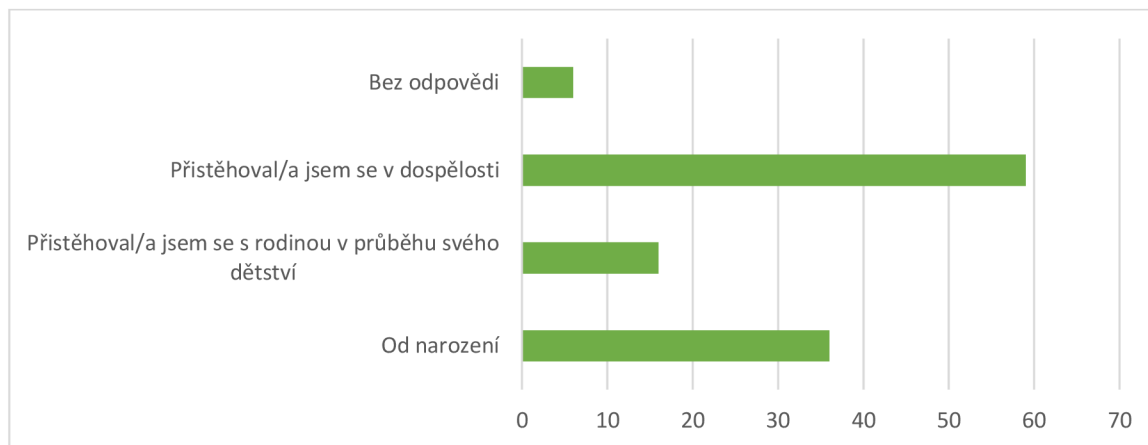
Otázka č. 19 - Jak dlouho v obci žijete?

Tabulka 20 Délka života v obci

		Četnost	%
+	Od narození	36	30,8
	Přistěhoval/a jsem se s rodinou v průběhu svého dětství	16	13,7
	Přistěhoval/a jsem se v dospělosti	59	50,4
	Celkem	111	94,9
-		6	5,1
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 19 Délka života v obci

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z odpovědí na výše uvedenou otázku vyplývá, že největší podíl respondentů zaujímají ti, kteří se do obce přistěhovali až v průběhu dospělosti (50,4 %), následující skupinou jsou respondenti žijící v obci od narození (30,8 %). Nejmenší podíl v rozsahu (13,7 %) zaujímají ti, kteří se do obce přistěhovali s rodinou v průběhu svého dětství. 5,1 % respondentů na otázku neodpovědělo.

V tomto případě vyvstává otázka, zda se jedná pouze o náhodu nebo dotazníky ve větší míře vyplňovali ti, kteří nepatří mezi tzv. starousedlíky a mají větší chuť zapojit se do společného života v obci a pokusit se ho nějak změnit. Samozřejmě je nutné brát v úvahu i fakt rostoucího počtu obyvatel v obci migrací (snaha odchodu obyvatel z městských aglomerací na venkov).

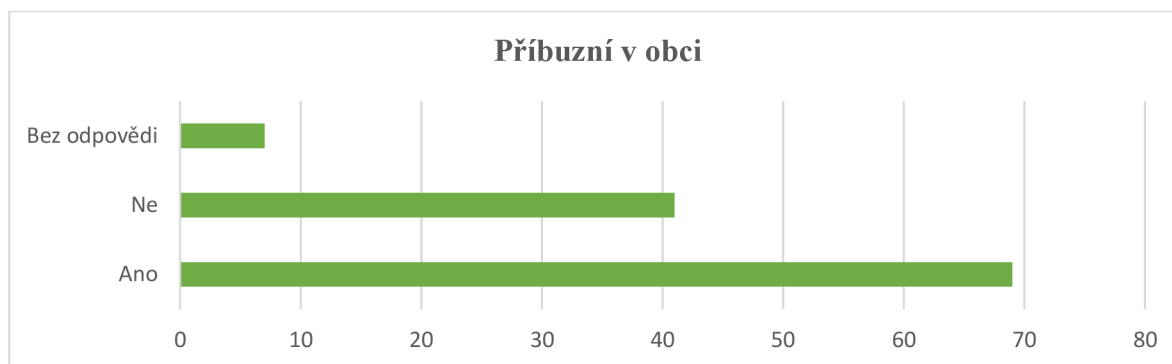
Otázka č. 20 - Žijí v obci i Vaši příbuzní (např. rodiče, prarodiče, sourozenci)?

Tabulka 21 Příbuzní v obci

		Četnost	%
+	Ano	69	59,0
	Ne	41	35,0
	Celkem	110	94,0
-		7	6,0
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 20 Příbuzní v obci

Zdroj: Vlastní zpracování.

Kladně na tuto otázku odpovědělo 59 % respondentů. 35 % respondentů uvedlo zápornou odpověď. 6 % respondentů na otázku neodpovědělo. Během průběžného kontaktu s obyvateli obce bylo zjištěno, že se poměrně velká část dospělých dětí vrací po studiích a zejména po založení rodiny zpět do domu rodičů, případně si stavějí vlastní nové nemovitosti. V jedné z menších místních částí obce se obdobným způsobem rozšířila komunita nově přistěhovalých obyvatel, kdy se přistěhovala jedna rodina a postupně se cíleně přistěhovali do stejné oblasti i členové jejich širší rodiny. Téměř dvě třetiny respondentů v obci mají širší rodinnou vazbu a lze shledat i tendenci k udržení tohoto stavu.

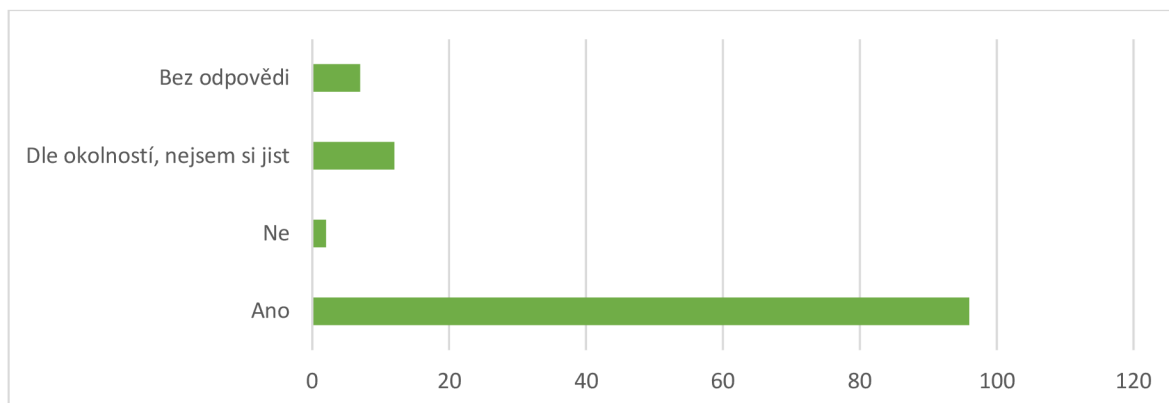
Otázka č. 21 - Chcete ve své obci žít i do budoucna?

Tabulka 22 Život v obci v budoucnosti

		Četnost	%
+	Ano	96	82,1
	Ne	2	1,7
	Dle okolností, nejsem si jist	12	10,3
	Celkem	110	94,0
-		7	6,0
Celkem		117	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf 21 Život v obci v budoucnosti

Zdroj: Vlastní zpracování.

V postoji respondentů k dalšímu životu v obci do budoucna naprosto převládlo pozitivní stanovisko, kdy 82,1 % respondentů chtělo žít v obci do budoucna, pouze 2 respondenti budoucí život v obci zamítli. 10,3 % respondentů zvolilo možnost v obci setrvat dle okolností – v tomto případě šlo zejména o mladší respondenty, u nichž lze očekávat zvažování budoucího pracovního uplatnění a souvisejícího výběru vhodného bydlení. S mírnou odchylkou odpovědi na tuto otázku korespondují odpověďmi na otázku č. 15, zda se cítí jednotliví respondenti jako patrioti obce.

5.1.2. Souhrn výsledků dotazníkového šetření

V rámci provedeného dotazníkového šetření byly stanoveny 2 pracovní hypotézy a 4 výzkumné otázky k předpokládanému výstupu výzkumu.

Hypotéza č. 1: Občané obce nemají zájem o účast na společných akcích s občany ostatních místních částí.

Předpokladem hypotézy byly negativní zkušenosti z účasti občanů obce na centrálních akcích určených pro občany všech místních částí. Někteří občané často požadovali pořádání akcí ve své místní části a odmítali se na centrální akci účastnit. 59 % respondentů vítalo centrální akce i s ostatními občany obce, což je velmi mírná nadpoloviční většina respondentů. V následující otázce 65,8 % respondentů bylo ochotno účastnit se společných akcí i mimo svou místní část. Při celkovém porovnání tak přetrval pozitivní náhled na společné centrální akce.

Dále byly porovnány výsledky při uvážení délky života respondentů v obci. Centrálních akcí mělo zájem účastnit se 61,1 % respondentů žijících v obci od narození, 68,8 % respondentů, kteří se přistěhovali v dětství a 54 % respondentů, kteří se přistěhovali až ve své dospělosti. Akce pouze s občany ve své místní části preferovalo 8,3 % respondentů žijících v obci od narození, 6,3 % respondentů žijících v obci od dětství a 8,5 % respondentů, kteří se přistěhovali v dospělosti. S ohledem na pouze minimální odchylky tak nebyla nalezena přímá závislost mezi ochotou účastnit se společných akcí s občany ostatních místních částí a dobou, od kdy v obci žijí.

Lze tak konstatovat nepotvrzení předpokládané hypotézy, což má za následek možnou eliminaci této případné bariéry v podpoře rozvoje komunitního života v obci.

Hypotéza č. 2: Ve vzájemných vztazích mezi tzv. starousedlíky a nově přistěhovanými občany obce dochází k rozepřím z důvodu rozdílných náhledů na venkovský život.

Dle zjištěných údajů 37,6 % respondentů výše zmiňované vztahy považovali za bezproblémové, 47,9 % pociťují v některých ohledech rozdílný náhled na venkovský život a 10,3 % respondentů tyto vzájemné vztahy považovalo za problémové. Odpovědi téměř 60 % respondentů tak potvrdily existenci možných překážek ve vzájemných vztazích obyvatel dlouhodobě žijících v obci a obyvatel, kteří se postupně přistěhovali. Pociťované překážky někteří respondenti blíže specifikovali v otevřených otázkách č. 9 a č. 14.

Při bližším zkoumání náhledu na tuto otázku u jednotlivých věkových skupin respondentů bylo zjištěno, že rozdílné náhledy na venkovský život pociťuje 46,15 % respondentů mladších 30-ti let, 58,53 % respondentů mladších 50-ti let, 52 % respondentů mladších 65-ti let a 37,5 % respondentů starších 66-ti let. K lehké odchylce tak dochází u respondentů ve věkovém rozmezí od 31 do 50 let, což může pravděpodobně souviset i s celkově jiným náhledem na okolní svět, kdy se do popředí dostává zakládání rodiny, péče o děti a budování vlastního bydlení. Názory na okolí jsou v tomto věku ještě kritičtějšího rázu s nižší mírou pochopení, která přichází až v další životní etapě s ohledem na nabyté životní zkušenosti. Na základě zjištěných výsledků lze konstatovat, že mezi obyvateli obce jsou pociťovány překážky mezi tzv. starousedlíky a nově přistěhovanými občany, které však svým rozsahem nižším než 75 % respondentů nepotvrzují přímo stanovený předpoklad.

Výzkumná otázka č. 1: Občané obce považují za důležité udržování tradic a společných aktivit.

Předpokladem této hypotézy byl očekávaný přetrvávající pozitivní vztah k historickým kořenům, tradicím a souvisejícím společným aktivitám. 85,5 % respondentů považovalo udržování tradic za důležité, 2,6 % respondentů nepovažovalo udržování tradic za důležité a 12 % respondentů nemohlo tuto otázku posoudit. Převážná většina respondentů tak považovala udržování tradic a společných aktivit v obci za důležité. Na základě zjištěných výsledků tak lze konstatovat správný předpoklad výzkumné otázky č. 1.

Výzkumná otázka č. 2: Hlavní motivací života na venkově je klidné prostředí a blízkost přírody.

Předpoklad pociťovaného hlavního pozitiva života na venkovské obci se dle výsledků otevřené otázky potvrdil – celkem 80,73 % respondentů považovalo jako hlavní klad klid, soukromí a okolní přírodu. Tento výsledek korespondoval i s výsledky otázky na přínosné společné aktivity, kde se překvapivě na třetím místě z celkových 14 možných typů společně s aktivitami typu výstavy, slavnosti apod. umístily aktivity spojené s ochranou přírody (společné sázení stromů, akce Uklid'me Česko aj.). Na základě zjištěných názorů obyvatel obce lze konstatovat správný předpoklad výzkumné otázky č. 2.

Výzkumná otázka č. 3: Hlavním negativem života na venkově je nedostatečná infrastruktura a občanská vybavenost.

Výsledky dotazníkového šetření na tuto otázku byly radikálně odlišné od původního předpokladu. Nedostatečnou infrastrukturu v obci či chybějící občanskou vybavenost zmiňovaly pouze jednotky respondentů. 16,34 % respondentů považovalo za největší negativum dojíždění a celkově problémy s dopravní obslužností obce, 13,76 % respondentů zmínilo problematické mezilidské vztahy, závist a pomluvy a 12,04 % respondentů považovalo za zásadní negativum hluk (a to zejména z automobilové dopravy z dálnice D8 procházející katastrem obce). Na základě zjištěných názorů obyvatel lze konstatovat nesprávný předpoklad stanovené výzkumné otázky č. 3.

Výzkumná otázka č. 4: Míra důvěry a ochoty pomoci spoluobčanům je v přímé souvislosti s osobní vzdáleností okruhu osob.

Respondenti odpovídali na dvě sady otázek týkajících se ochoty pomoci spoluobčanům v různé osobní vzdálenosti (nejbližší sousedé, místní část, celá obec) a důvěry ostatním (blízké okolí, nejbližší sousedé, místní část, celá obec).

Celkově lze hodnotit ochotu respondentů pomoci ostatním spoluobčanům za celkem vyrovnanou v prvních dvou nabízených variantách. K mírnému odklonu došlo ve třetí nabízené variantě, kde je již znatelná pravděpodobná menší důvěra a související neochota pomoci občanům, s nimiž nejsou respondenti vázání přímou místní spojnici.

Důvěra respondentů se dle předpokladu odvíjela od významnosti sociálních vazeb s jednotlivými osobami v rámci svého užšího či širšího okolí. Lze tak konstatovat správný předpoklad výzkumné otázky č. 4.

Na základě celkových výstupů kvantitativního šetření lze konstatovat potvrzení základní teoretické hypotézy, že občané obce Řehlovice mají potenciál k opětovné aktivizaci a zapojení se do společných aktivit v rámci místního komunitního života.

5.2. Kvalitativní šetření

5.2.1. Průběh kvalitativního výzkumu

V rámci kvalitativního šetření byly v měsících květnu a červnu 2022 provedeny polostrukturované rozhovory s jednotlivými starosty vybraných obcí Ústeckého kraje, a to za účelem zjištění náhledů na komunitní život ve venkovské obci z pohledu představitele místní samosprávy, rozdílných přístupů ve finanční podpoře místních subjektů či spolků a jednotlivých komunitních akcí, možnosti identifikace případných překážek komunitního života a možné následné implementace postupů tzv. dobré praxe. Současně bylo po ukončení rozhovorů provedeno terénní šetření za účelem bližšího seznámení s danou obcí.

V další fázi byly provedeny strukturované rozhovory s vybranými přímými aktéry komunitního života v obci Řehlovice, a to za účelem zjištění náhledů na komunitní život ve zdejší obci z pohledu přímých účastníků a realizátorů vybraných akcí kulturního i sportovního charakteru. Celkem bylo osloveno 7 místních aktérů s rozdílným zájmovým zaměřením – jednalo se o zástupce místní základní a mateřské školy, zástupce místního sboru dobrovolných hasičů, zástupce Kulturního centra Řehlovice, předsedkyni kulturní komise obce, vedoucí členku jednoho z místních pěveckých sborů, zakládající členku nového spolku soustředícího se zejména na komunitní akce související s obnovou vlastní místní části obce a zástupce jedné z místních částí, kde se po delší prodlevě opětovně obnovují lokální komunitní akce.

Cílem kvalitativního výzkumu byla zejména identifikace možných překážek v rozvoji komunitního života a zároveň zjištění postupů tzv. „dobré praxe“ pro možnost následné implementace v rámci rozvoje komunitního života v obci Řehlovice.

5.2.2. Souhrn výsledků rozhovorů s místními aktéry komunitního života

Pro základní rámec výstupů z provedených rozhovorů a možnost porovnání jednotlivých hledisek bylo stejně jako v rozhovorech se zástupci místních samospráv zpracováno shrnutí zásadních poznatků. Plné znění jednotlivých rozhovorů je též uvedeno jako příloha této práce.

Otázka č. 1: Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

Jednoznačně nejdůležitější byla pro jednotlivé aktéry podpora finančního rázu, následovala podpora materiální (mobiilář + další vybavení, poskytnutí prostor). Jako podstatná byla shledána i dostatečná informovanost a propagace akcí s využitím různých informačních kanálů dostupných různým věkovým skupinám. Mezi dalšími podporami bylo zmíněno propojení se školou, podpora turistického ruchu. Podnětné bylo i zmínění vhodné strukturální podpory, podpora akcí bez vymezení, pro různé skupiny obyvatel.

Otázka č. 2: Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

Nejčastěji byla v této otázce zmíněna absence vhodného zázemí pro společné aktivity, ve dvou případech byl zmíněn i problém v případě odklonu akce od tradičního a zaběhnutého pojetí. Problematický je též nezájem lidí o akce, které se jich přímo netýkají a ztracená soudržnost mezi lidmi v obci. Mezi dalšími pocíťovanými překážkami byla zmíněna i absence pevných pravidel pro přidělování finančních prostředků ze strany obce, nižší propojení občanů obce aktivních v této oblasti a v neposlední řadě odlišný životní styl nově přistěhovaných obyvatel.

Otázka č. 3: Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

Nejčastějším pozitivním prvkem bylo v této oblasti předání informace osobně formou pozvání či pozvánek do schránky, přímá komunikace s obcí, vzájemná komunikace mezi místními aktéry dle zvoleného informačního kanálu. Jako pozitivní byla také shledána účast na kulturní komisi (vzájemné předání informací a společná koordinace) a osobní a vzájemná podpora účastí na akcích ostatních s možností řetězení do spoluakcí.

Otázka č. 4: Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

Dle aktérů je větší účast je často podmíněna účinkujícími dětmi či zajištěným občerstvením, jinak je účast závislá na typu pořádané akce. Nejvyšší je běžně účast lidí z dané lokality. Lehce se zvyšuje účast na akcích pořádaných v Kulturním centru Řehlovice a akcích pořádaných místním Sdružením dobrovolných hasičů, a to díky otevření kroužku při děti a souvisejícím navázání dalších dětí a jejich rodičů.

Otázka č. 5: Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

V tomto případě byla jako pozitivní shledána vzájemná spolupráce jednotlivých aktérů i účastníků akcí, rozvoj materiálního zázemí, vybudování vhodných společných prostor, vyšší informovanost a vybudování potřebné infrastruktury. podpora místních tradic a řemesel. Navrženo bylo vytvoření tradiční akce pro rozmanitější a širší skupinu lidí, více společných akcí pro rodiče s dětmi (s podmínkou jejich zapojení).

Otázka č. 6: Považoval/a byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

Většina dotazovaných považovala meziobecní spolupráci za přínosnou a prospěšnou, ať v ohledu vzájemného propojení lidí, sdílení technického zázemí či přínosu nových impulzů.

5.2.3. Souhrn výsledků rozhovorů s představiteli místních samospráv

Pro základní rámec výstupů z jednotlivých rozhovorů a možnost porovnání jednotlivých hledisek bylo zpracováno shrnutí zásadních poznatků. Plné znění jednotlivých rozhovorů je uvedeno jako příloha této práce.

Otázka č. 1: Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

Ve většině obcí je realizátorem komunitních akcí obec ve spolupráci s kulturní komisí, dále místní spolky a sdružení a v neposlední řadě i aktivní jednotlivci z řad občanů.

Otázka č. 2: Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

Obce mají vyčleněny v rozpočtu obce pevně stanovené prostředky na provoz jednotlivých sdružení a spolků, dále mají vyčleněny prostředky na konání jednotlivých akcí. Obec Křešice má například dohodou zastupitelů stanovenou částku v maximální výši 4 % z daňových příjmů obce.

Otázka č. 3: Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

Obce nabízejí bezplatné pronájmy prostor pro konání komunitních akcí, dále mají občané možnost využití technického vybavení (tzn. rozkládací stany, pivní sety, venkovní nábytek a další mobiliář, ozvučení či osvětlení). V obcích jsou tyto zápůjčky technického vybavení

zatím zdarma, ale v obci Dolní Poustevna se například již přikláněli ke zvážení možnosti stanovení určitého poplatku za pronájem vybavení na výdělečné akce. Některé obce v této oblasti často spolupracují i se sousedními obcemi, kdy mají dohodnuto vzájemné zapůjčení potřebného mobiliáře na obecní akce.

Otázka č. 4: Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

Vyšší množství lidí (místních, případně i z okolních obcí) chodí na tradiční velké centrální akce typu slavností, poutí apod. Poměrně vysoká bývá účast na akcích pořádaných pro děti. U menších akcí je stěžejní program – např. v obci Cítoliby je vyšší účast na kulturních akcích pouze v případě zajištění vystoupení nějaké známé osoby.

Otázka č. 5: Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?

V této otázce byly nastíněny různé situace – v obcích Březno a Dolní Poustevna se většina akcí koná centrálně a lidé na ně přijdou. V Dolní Poustevně se místní části podařilo spojit navázáním úzké spolupráce s vybranými zástupci daných místních částí, díky čemuž došlo ke vzájemnému propojení do kulturního dění celé komunity. Naproti tomu obec Křešice podporuje konání jednotlivých centrálních akcí postupně ve všech místních částech s vyvarováním se duplicitních akcí ve stejný den. Obec Bžany a obec Řehlovice má s propojením jednotlivých místních částí problém, v obci Bžany nepomohla ani možnost zajištění dopravy do jiné místní části.

Otázka č. 6: Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

Obec Březno v této oblasti nevidí žádné překážky. Ostatní obce uvedly neodhadnutelný vkus obyvatel, vysoké finanční náklady na některé vystupující, vysoké související náklady na akce, absence společného adekvátního zázemí pro konání akcí, roztržitost obce na jednotlivé místní části s větší vzájemnou vzdáleností a nedostatečným dopravním spojením a v neposlední řadě neochota občanů účastnit se komunitních akcí mimo svou místní část.

Otázka č. 7: Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

Ve všech obcích kromě obce Řehlovice je meziobecní spolupráce využívána, a to v rámci sousedských obcí nebo obcí v jednotlivých mikroregionech. Velmi dobře v této oblasti funguje obec Bžany, kde si v rámci mikroregionu pořídili společné technické vybavení na komunitní akce, včetně mobilních toalet a toto dle potřeby průběžně využívají v rámci

svých akcí. Obec Dolní Poustevna využívá s ohledem na své umístění i přeshraniční spolupráci se SRN.

Otázka č. 8: Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

Většina obcí využívá dotační prostředky z Ústeckého kraje a z jednotlivých místních akčních skupin. Dále jsou využívány menší sponzorské dary od lokálních podnikajících subjektů. Obec Cítoliby dotační prostředky spíše nevyužívá. Obec Březno každoročně uzavírá darovací smlouvu se společností Severočeské doly a.s. na poskytnutí finanční částky ve výši 1.000.000 Kč na kulturně-společenské akce v obci.

Otázka č. 9: Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

Z pohledu jednotlivých starostů je ve většině dotázaných obcí minimální nesoulad mezi původními a novými občany. V obci Dolní Poustevna panuje soulad s ohledem na velmi malý počet tzv. starousedlíků a ze strany nových obyvatel respekt k prostředí i okolním lidem. V rámci zmíněného nesouladu bylo uváděno postupné zapojení nových obyvatel, i když někdy s určitou časovou prodlevou. Dále neadekvátní očekávání nových obyvatel (chybějící služby a vybavení jako ve městě), uzavřenost některých obyvatel (dům slouží zejména pro přespání, pracovní povinnosti nedovolí užší kontakt s komunitou) či drobný problém s odpadovým hospodářstvím. V obci Bžany byly negativně hodnoceny tendence nových obyvatel k nevhodnému a nerespektujícímu chování vůči sousedům, snaha o ničení zeleně na úkor svých stavebních pozemků, neprostopné ohraničení nemovitostí a uzavření se vůči okolí. Významným spouštěčem následujících problémů bylo i zrušení zdejšího podniku a následný prodej podnikových bytů, což mělo za následek ztrátu zaměstnání pro mnoho obyvatel a přistěhování téměř 300 sociálně slabých obyvatel zejména z romské komunity. Kromě zvýšené kriminality a problematického občanského soužití je s tím spojena i neochota zdejších rodičů z původních i nových rodin umístit své děti do místní školy.

Otázka č. 10: Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

V rámci tzv. dobré praxe byly odpovědi většiny dotázaných poměrně rozsáhlé, proto bylo přistoupeno ke zjednodušenému výčtu podnětů:

- Dostatečná finanční podpora ze strany obce
- Zapojení zastupitelů a širší veřejnosti, fungující kulturní komise
- Zázemí pro konání komunitních akcí
- Práce s dětmi, zapojení rodičů i jednotlivců, mezigenerační propojení
- Konání místních větších akcí typu slavnosti, poutě
- Předávání informací přes sociální sítě
- Spolupráce v rámci mikroregionu
- Spolupráce s místní školou – primární prevence
- Propojení tematicky odlišných akcí sousedních obcí se zajištěním kyvadlové dopravy
- Zapojení pracovníků obce do realizace obecních akcí
- Otevřený úřad, pravidelné setkání se starostou, podíl veřejnosti při sestavování rozpočtu obce
- Využívání finančních prostředků ve všech místních částech
- Přeshraniční spolupráce se zajištěním levnějšího vstupného do tamějšího bazénu místo nákladného budování vlastního nového bazénu
- Určitá přidaná hodnota v rámci projektů – zajištění např. odborného poradenství v rámci konané akce
- Další podpora komunity-poukázky jubilantům, příspěvek na energie seniorům, částečná úhrada nákladů na obědy dětem v místní škole, příspěvek studentům do 25-ti let na dojíždění a studium, příspěvek nově narozeným občanům obce, vánoční knižní poukázky dětem, ocenění místních sportovců na úřadě.

5.2.4. Porovnávané obce

Pro porovnání byly vybrány obce z Ústeckého kraje srovnatelné s obcí Řehlovice v počtu obyvatel a rozdělením na jednotlivé místní části. Dále byla vybrána též jedna obec srovnatelná v počtu obyvatel, ale bez existujících místních částí. Každá z vybraných obcí je specifická, s různou skladbou obyvatel (s ohledem na své umístění i v souvislosti s historickým kontextem), s různě velkým a odlišně členitým katastrem obce.

V obcích Březno, Bžany a Cítoliby působili starostové ve víceletém volebním období. Starosta v obci Křešice působil první volební období a starosta v obci Dolní Poustevna

působil od roku 2016. V obci Řehlovice byl proveden rozhovor s panem místostarostou, který je na daném postu téměř 30 let.

Obec Cítoliby

První zmínka o obci Cítoliby pochází z roku 1325. V roce 1879 byla tato obec povýšena na městys, v roce 2006 jim byl tento titul opět navrácen. Dle údajů ČSÚ zde k 1.1.2022 žilo 1057 obyvatel. Městys není rozdělen na jednotlivé místní části, rozkládá se na katastrální ploše 6,82 km².

Obec se nachází v úrodné zemědělské oblasti Poohří nedaleko města Louny. Obec je vybavena veškerou základní infrastrukturou (vodovod, kanalizace, plyn), dopravní dostupnost je zajištěna autobusovou dopravou. Je zde omezený pracovní trh, většina obyvatel tak za práci dojíždí (Louny, Praha apod.). V rámci občanské vybavenosti obec disponuje mateřskou školou, základní školou (1.stupeň), zdravotním střediskem, pobočkou pošty, knihovnou, kulturním domem, obchody s potravinami i obchody se zbožím nepotravinového charakteru, pohostinstvím. Od roku 2016 je zde zřízena Obecní policie.

V obci je udržován bohatý společenský život s tradičními i nově vznikajícími akcemi různého zaměření. Velkou devizou je místní zrenovovaný kulturní dům s přílehlým zázemím. Občané Cítolib jsou zapojeni do mnoha zdejších spolků (např. Sbor dobrovolných hasičů, Sportovní klub, Cítolibští automotoveteráni, Klub 6-99, Myslivecký spolek, Rybářský spolek, Nadační fond Karla Blažeje Kopřivy), které se podílejí na zdejším komunitním životě.

Do komunitního života se obec snaží ve velké míře zapojovat i místní děti, a to jak úzkou spoluprací s místní mateřskou školou a základní školou, tak zapojením dětí z jednotlivých spolků. (Zdroj: <https://www.obec-citoliby.cz/>, vlastní místní šetření a rozhovor se starostou obce).

Obec Dolní Poustevna

Obec Dolní Poustevna se nachází v pohraničí, v západní části Šluknovského výběžku. Ze dvou stran sousedí se Spolkovou republikou Německo, sídlištěně navazuje na německou obec Sebnitz. První zmínky o tehdejší vsi pocházejí z roku 1241, v roce 1918 byla obec povýšena na město.

Dolní Poustevna je rozdělena na 5 místních částí: Horní Poustevna, Dolní Poustevna, Karlín, Nová Víska a Markéta. Katastrální území obce je na ploše 11,5 km². Dle dat ČSÚ zde k 1.1.2022 žilo celkem 1650 obyvatel.

Dopravní obslužnost obce je zajištěna autobusovou i železniční dopravou. Dojezdová vzdálenost do nejbližších větších měst je od 25 do 62 km. Pracovní trh je zde nejvíce zastoupen v oblasti velkoobchodu a maloobchodu, v oblasti oprav automobilů a ve stavebnictví. Pracovní uplatnění lze vzhledem k poloze obce nalézt v přílehlém pohraničí. Od roku 2019 město provozuje vlastní hospodářskou činnost, a to v oboru ubytovacích služeb, služeb v zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, myslivosti a lesnictví a dále ve velkoobchodu a maloobchodu.

Základní technická infrastruktura je zajištěna v centrálních místních částech Horní a Dolní Poustevna, další tři místní části jsou bez vodovodu i kanalizace. Přimo v centrální části je velmi dobře zajištěna občanská vybavenost. Nově je zde vybudována sportovní hala spolu s ubytovnou.

Je zde udržován bohatý komunitní život, na němž se podílí místní aktéři i spolky (Sbor dobrovolných hasičů, Klub českých turistů, Loutkový soubor Pomněnka, Spolek přátel umění, Svaz tělesně postižených a důchodců, Myslivecká sdružení Jezevec a Skřivánčí vrch, Softballový klub, Klub odbíjené, Hokejový klub a Tenisový klub.

Jednou měsíčně je vydáváno místní periodikum Poustevník. Město považuje za hlavní sociální úkol zapojení dětí a mládeže do místního komunitního života, na výborné úrovni má Dolní Poustevna i spolupráci s místní školou. (Zdroj: <https://www.dolnipoustevna.cz/>, vlastní místní šetření a rozhovor se starostou obce).

Obec Křešice

Obec Křešice leží na přechodu Polabské roviny a Českého Středohoří, přibližně 7 km od města Litoměřice. První zmínky o této obci pocházejí z roku 1057.

Křešice jsou rozděleny na 5 místních částí (Křešice, Zahořany, Třeboutice, Nučnice a Sedlec), rozkládají se na katastrálním území o rozloze 11,06 km². Dle dat ČSÚ zde k 1.1.2022 žilo celkem 1448 obyvatel.

Dopravní obslužnost je zde zajištěna autobusovou a vlakovou dopravou, obcí vede i nově vybudovaná cyklostezka. V místní části Nučnice je umístěno také přístaviště pro veřejnou lodní dopravu. Část místních obyvatel je zaměstnána v místním průmyslovém podniku, mnoho obyvatel dojíždí za prací do okolních měst.

Občanská vybavenost je v Křešicích na velmi dobré úrovni, jediným negativem je absence vhodného prostoru pro společný komunitní život a konání akcí v době nepřízně počasí. Jsou zde dostupné obchody, služby, lékař, pošta, pohostinství, mateřská škola i 1.stupeň základní školy. V obci je vybudována základní technická infrastruktura (vodovod, kanalizace), minimální část nemovitostí ještě není připojena ke společné ČOV.

Obec Křešice žije bohatým společenským životem, mezi komunitní aktéry patří mnoho jednotlivců i členů zdejších spolků (FK Schoeller Křešice, TJ Sokol Zahořany, AVZO Nučnice, Sborny dobrovolných hasičů Křešice a Zahořany, Stáj Tivany, Pro Zahořany a spolek Pro.Ro.K. zaměřený na podporu rozvoje venkova a zapojení občanů do komunitního života v obci. V letošním roce byla obec Křešice za společenský život odměněna modrou stuhou v rámci soutěže Vesnice roku 2022.

Místní periodikum je vydáváno nepravidelně. V obci funguje velmi dobře vzájemná spolupráce mezi aktéry komunitního života, do komunitního dění jsou zapojeny i děti z místní mateřské školky a základní školy. (Zdroj: <https://www.kresice.cz/>, vlastní místní šetření a rozhovor se starostou obce).

Obec Březno

Obec Březno leží na rozhraní průmyslové oblasti hnědouhelné pánve a na opačné straně rekreační oblasti v okolí vodní nádrže Nechranice. Obec má celkem 8 částí – kromě Března jsou to osady Nechranice, Kopeček, Stranná, Vičice, Denětice a Holetice. Katastrální území obce má rozlohu 46, 1 km². Dle dat ČSÚ zde k 1.1.2022 žilo celkem 1463 obyvatel.

V rámci technické infrastruktury je v celé obci zajištěna dodávka vody, odkanalizování zatím není zajištěno ve všech místních částech. Velmi dobře je zajištěna občanská vybavenost, kdy jsou k dispozici obchody, pošta, pohostinství, lékaři i další služby, pestrá je též nabídka různých sportovišť.

Zaměstnání mohou občané nalézt přímo v obci u zemědělských či průmyslových subjektů, širší pracovní trh je k dispozici i v okolních městech. Dopravní obslužnost je zajištěna autobusovou a vlakovou dopravou.

V obci Březno je na vysoké úrovni společenský a komunitní život. Pořádány jsou akce lokálního i přesahujícího charakteru. Významný podíl v rámci komunitního života mají aktéři z místních spolků – TJ Sokol Březno, SRDPŠ (fungující při zdejší základní škole),

Sbor dobrovolných hasičů, Spolek včelařů, Mateřské centrum, 2 kynologické kluby, hudební spolek Silencium 24 a v neposlední řadě neregistrovaná družstva volejbalu, tenisu a kopané.

Obec vydává místní periodikum Zpravodaj zastupitelstva obce. Velmi dobře nastavená je spolupráce s dětmi z místní základní školy. (Zdroj: <https://www.obecbrezno.cz/>, vlastní místní šetření a rozhovor se starostou obce).

Obec Bžany

První zmínky o obci Bžany pochází z počátku 14.století. K místní části Bžany a Hradiště byly v letech 1960 a následně 1980 připojeny další místní části (Mošnov, Bukovice a Lhenice, později Pytlíkov, Lysec a Lbín). Dle údajů ČSÚ zde k 1.1.2022 žilo 904 obyvatel. Celá obec se rozkládá na katastrální ploše 11, 15 km².

Obec se nachází v podhůří Českého středohoří a údolí řeky Bíliny nedaleko města Teplice. Do roku 1953 se v blízkosti obce těžilo hnědé uhlí. Obec je vybavena veškerou základní infrastrukturou (vodovod, kanalizace, plyn), dopravní dostupnost je zajištěna autobusovou dopravou. Je zde omezený pracovní trh, většina obyvatel tak za práci dojíždí (Louny, Praha apod.).

V obci je zaveden vodovod, odkanalizování je zajištěno pouze ve dvou místních částech. V rámci občanské vybavenosti obec disponuje mateřskou školou v části Hradiště, základní škola zde bohužel chybí. K dispozici je dále obchod s potravinami, pojízdná prodejna, restaurace, kulturní dům, knihovna. Služby jsou v obci velmi omezené, je za nimi třeba dojíždět do okolních obcí. Na pracovního trhu zde působí omezený počet subjektů.

Na komunitním životě se podílejí kromě jednotlivců i členové zdejších spolků – Sboru dobrovolných hasičů Lhenice a Občanského sdružení Bžany. Pořádány jsou tradiční akce, workshopy i různé výlety, největší místní akcí jsou tradiční Bžanské slavnosti.

V obci je vydáváno periodikum Bžanský čtvrtletník. (Zdroj: <https://www.bzany.cz/>, vlastní místní šetření a rozhovor se starostkou obce).

Tabulka 23 Porovnávané obce

Obec	Křešice	Dolní Poustevna	Březno	Cítoliby	Bžany	Řehlovice
Okres	Litoměřice	Děčín	Chomutov	Louny	Teplice	Ústí n.L.
Počet obyvatel k 1.1.2022	1448	1650	1463	1057	904	1461
Počet místních částí	5	5	8	1	8	8
Katastrální plocha	11,06 km ²	11,05 km ²	46,1 km ²	6,82 km ²	11,15 km ²	27,98 km ²
Mateřská škola	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Základní škola	ano	ano	ano	ano	ne	ano
Daňové příjmy na rok 2022 v Kč	21 064 000	26 871 000	39 048 000	14 752 840	11 467 000	21 575 000
Schválené celkové příjmy na rok 2022 v Kč	26 037 000	31 048 000	117 345 000	18 695 990	12 209 000	24 296 000
Schválené celkové výdaje na rok 2022 v Kč	32 589 000	44 230 500	131 226 000	29 250 040	23 379 000	31 531 500
Schválené výdaje pododdíl 339*	190 000	696 000	4 000 000	577 000	400 000	428 000

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, www.monitor.statnipokladna.cz a webové stránky uvedených obcí.

*Pododdíl 339 – Ostatní činnosti v záležitostech kultury, církví a sdělovacích prostředků (vyhláška č. 412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě).

5.2.5. Souhrn výsledků porovnání obce Řehlovice s dalšími vybranými obcemi

Obec Řehlovice byla porovnáвана s typově podobnými obcemi v rámci Ústeckého kraje – tzn. s obdobným počtem obyvatel obce a rozdělením na místní části. Jedna z obcí byla jako jediná bez místních částí, dvě obce byly rozděleny na 5 místních částí a tři obce na 8 místních částí. První zásadní rozdíl byl nalezen u katastrální plochy jednotlivých obcí – pouze obec Březno měla obdobně rozlehlý katastr jako obec Řehlovice, ostatní obce měly méně než poloviční rozsah spravovaného katastrálního území. Vybavení mateřskou školou a základní školou bylo kromě obce Bžany totožné. Podstatný rozdíl nastal u porovnání celkových příjmů obcí. V oblasti daňových příjmů byla situace odpovídající poměrným částkám s ohledem na počet obyvatel jednotlivých obcí. Výrazně vyšší daňové příjmy jsou znatelné u obce Březno, což pravděpodobně souvisí s aktivní těžbou hnědého uhlí a dalším průmyslem v sousedství obce K částečnému rozdílu již došlo v položce celkových příjmů – zde jsou již zohledněny i přijaté dotace, nájemné z bytů apod. U všech obcí jsou zohledněny investiční akce, kdy schválené výdaje výrazně převyšují schválené příjmy.

Významný rozdíl byl shledán při porovnání schválených výdajů v pododdílu 339, v němž jsou zohledněny výdaje na ostatní činnosti v záležitostech kultury, církví a sdělovacích prostředků. Kromě obce Křešice v této oblasti obec Řehlovice zaostávala za ostatními ve schválené výši vynakládaných finančních prostředků na tuto oblast. Samozřejmě je nutné zohlednit pravděpodobné příspěvky obcí jednotlivým registrovaným spolkům, které mohou tuto konečnou částku ovlivnit. Je však ke zvážení, zda pro podporu rozvoje komunitního života v obci tuto částku nenavýšit a nepodpořit tím místní aktéry k pořádání dalších komunitních akcí.

Občanská vybavenost a vybudovaná infrastruktura je v obci Řehlovice srovnatelná s ostatními obcemi (zejména v ostatních místních částech mimo centrální část). Oproti ostatním obcím je shledáno pozitivum v existenci důležitého dopravního uzlu a dobrou dostupností do větších sídel v okolí i v pohraničí.

Ke zvážení je kromě jiného větší zapojení obyvatel obce do spolkové činnosti a pravidelné vydávání místního periodika za účelem vyšší informovanosti občanů o celkové dění v obci.

6. Výsledky a diskuse

6.1. Celkový souhrn zjištěných výsledků

V rámci provedeného dotazníkového šetření byly zjištěny názory a postoje obyvatel obce Řehlovice na venkovský život celkově, kdy se měli možnost vyjádřit k pozitivům i negativům života mimo městskou aglomeraci. Dále byly zjištěny názory na zdejší komunitní život a komunitní akce. Podstatný byl též náhled jednotlivých respondentů na soužití a vzájemné vztahy s ostatními spoluobčany ve své místní části i v celé obci.

Bylo možné konstatovat přetrvávající pozitivní náhled občanů na důležitost udržování tradic a společných aktivit a přímou souvislost s osobní vzdáleností okruhu osob pro pocit důvěry a ochoty pomoci ostatním spoluobčanům. Konstatovat bylo možné i správný předpoklad, že hlavní motivací života na venkově je výhoda klidného prostředí a blízkosti přírody. Oproti tomu byla překvapivá názorová shoda na negativa života na venkově, kdy byly oproti předpokladu nedostatečné infrastruktury a občanské vybavenosti upřednostněny problémy s dopravní obslužností obce a v těsném závěsu následovaly problematické mezilidské vztahy, závist a pomluvy. V tomto ohledu nebyly občany preferovány přímé technické nedostatky snižující kvalitu života v obci, které jsou opakovaně řešeny při kontaktu občanů se zástupci místní samosprávy.

Podstatná byla na základě celkových výstupů kvantitativního šetření možnost závěrečného konstatování původního předpokladu, že občané obce mají potenciál k opětovné aktivizaci a zapojení se do společných aktivit v rámci místního komunitního života.

Tento předpoklad byl nepřímo potvrzen i výstupy z provedených rozhovorů s vybranými aktéry místního komunitního života. Vítaná podpora ze strany obce byla zejména finančního rázu a materiálního charakteru (mobiliář, prostory apod.). Preferována byla též dostatečná informovanost jak občanů, tak mezi aktéry vzájemně. Dostatečná informovanost je aktuálně řešena i ze strany Sdružení místních samospráv, kdy byla v rámci projektu v letošním roce vypracována Koncepce komunikace s veřejností, jako podpora pro implementaci vhodných informačních kanálů v rámci venkovských obcí i menších měst. Mezi překážkami při pořádání komunitních akcí byla zmiňována kromě jiného i absence zázemí pro společné aktivity. Ještě před dokončením této práce bylo možné sledovat přímou spojitost při zajištění adekvátního zázemí (vybudování nové hasičské zbrojnice) a následného aktivního zapojení do komunitního života členů zdejší jednotky sboru dobrovolných hasičů včetně dětí.

Pokud se jedná o účast obyvatel na komunitních akcích, byla zmiňována podmíněnost účinkujícími dětmi či zajištěným občerstvením a závislost na typu pořádané akce. Potvrzena byla i dosavadní zkušenost, že je nejvyšší účast obyvatel žijících v lokalitě, kde se určitá akce koná. Tento náhled je i v souladu s názory zástupců vybraných místních samospráv na komunitní život v jejich obcích. Většina dotazovaných aktérů také považovala za přínosnou a prospěšnou meziobecní spolupráci, což koresponduje se zjištěnými poznatky v rámci kapitoly týkající se této oblasti.

Velmi podnětné a přínosné pro identifikaci možných překážek rozvoje komunitního života i následný návrh možných změn byly výstupy z rozhovorů s představiteli místních samospráv vybraných obcí. Realizátorem komunitních akcí byla většinou obec ve spolupráci s kulturní komisí, dále různé spolky i aktivní jednotlivci z řad občanů. Finanční podpora ze strany obce byla ve všech obcích zajištěna pevně danými částkami na provoz sdružení a spolků a na podporu jednotlivých komunitních akcí. Všechny obce nabízely i bezplatné pronájmy prostor či technického vybavení. Na jednotlivé aktivity byly využívány dostupné dotační prostředky neinvestičního charakteru, případně sponzorské dary od lokálních podnikajících subjektů (většinou přímým oslovením na počátku kalendářního roku či před konáním větší akce). Poslední možnost v obci Řehlovice nebyla doposud plně využívána a jeví se jako vhodné řešení pro podporu komunitních akcí. Na dotaz případných překážek ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany obce reagovala většina dotázaných ojedinělými případy z praxe, kdy celkově byl pocíťován pouze mírný nesoulad, který se snažili různými způsoby průběžně odstraňovat. Zmiňované neshody s některými občany korespondovaly i s výzkumnou zprávou Ouředníčka a Temelové (2008) týkající se problému suburbanizace. Zmíněno bylo protichůdné řešení zvýšení účasti občanů na komunitních akcích v obci, kdy se ve dvou obcích osvědčilo konání centrálních akcí a oproti tomu v další obci je volen postup střídání jednotlivých akcí postupně ve vše místních částech. V tomto ohledu je velmi problematické nalézt soulad s ohledem na různou vybavenost i různorodou komunitu lidí v roztržštěných místních částech obce.

Na dotaz týkající se meziobecní spolupráce kladně reagovali shodně zástupci všech obcí. Obec Řehlovice tuto možnost zatím při konání komunitních akcí nevyužívá a je určitě podnětem pro implementaci tohoto přístupu ve spolupráci s místním mikroregionem či dobrovolným svazkem obcí.

Při porovnání obce Řehlovice s vybranými obcemi byl zjištěn první podstatný rozdíl u rozlohy katastru obce – kromě jedné obce měly všechny méně než poloviční rozsah spravovaného katastrálního území, což je podstatným hlediskem při vynakládání finančních prostředků v rámci údržby i případných investičních akcí zajišťujících základní infrastrukturu. V občanské vybavenosti zejména jednotlivých místních částí nebyl shledán významný rozdíl. Daňové příjmy odpovídaly poměrným částkám na počet obyvatel v obci, rozdíly mohou být způsobeny rozdílným působením soukromé sféry v rámci dané lokality. Významný rozdíl byl shledán při porovnání schválených výdajů na ostatní činnosti v záležitostech kultury – zde obec Řehlovice zaostávala za ostatními obcemi a je ke zvážení navýšení doposud vynakládaných finančních prostředků na tuto oblast a podpořit tak místní aktéry komunitního života. Vhodné by bylo také větší zapojení občanů do spolkové činnosti. S ohledem na výsledky výzkumu (Chorvát, Šafr, 2019) při porovnání občanů České republiky a Slovenska ve spolkové činnosti nelze předpokládat výraznější posun od individuálních aktivit ve volném čase k volnočasovým aktivitám komunitního rázu.

6.2. Návrh možných změn komunitního života v obci Řehlovice

6.2.1. Identifikace možných bariér rozvoje komunitního života

Na základě výsledků provedeného dotazníkového šetření mezi obyvateli obce a provedených rozhovorů s místními aktéry komunitního života a představiteli místních samospráv porovnávaných obcí byly identifikovány možné bariéry rozvoje komunitního života v obci Řehlovice:

- roztržitost obce na jednotlivé místní části s větší vzájemnou vzdáleností
- nedostatečné dopravní spojení mezi jednotlivými místními částmi
- absence společného adekvátního zázemí pro konání akcí v jednotlivých místních částech
- nižší účast obyvatel na komunitních akcích konaných mimo jejich vlastní místní část
- nízká alokace finančních prostředků v rozpočtu obce
- relativně vysoké finanční náklady na konání větších akcí
- absence pravidel pro přidělování finančních prostředků na aktivity v rámci komunitního života

- relativně nízké zapojení občanů do spolkové činnosti v obci
- nízká angažovanost občanů na dění v obci
- nízký podíl místní školy jako aktéra volnočasových aktivit
- nízká vzájemná propojenost mezi občany jednotlivých místních částí
- minimalizace kontaktů v odlehlých místních částech
- bariéry ve vzájemných vztazích mezi tzv. starousedlíky a nově přistěhovanými občany
- nedostatečná komunikace mezi místními aktéry komunitního života
- nedostatečná informovanost pro všechny věkové skupiny
- omezená nabídka aktivit pro všechny věkové skupiny
- omezená rozmanitost nabízených akcí
- absence tradiční místní akce většího rozsahu
- nedostatečná podpora místních tradic a řemesel
- omezená nabídka sportovních aktivit pro děti
- neomezené možnosti volnočasových aktivit mimo obec související s polohou obce na křižovatce okresů
- omezené využívání meziobecní spolupráce v rámci komunitního života

6.2.2. Návrh možných změn pro rozvoj komunitního života v obci Řehlovice

Na základě identifikace případných bariér byly navrženy následující možné změny, které by mohly vést k rozvoji komunitního života v obci Řehlovice:

Zvýšení informovanosti obyvatel možnými komunikačními kanály – v obci by bylo vhodné stávající využívané komunikační kanály (webové stránky, Facebook, platforma Hlášení rozhlasu) doplnit o sociální síť Instagram a informace ke komunitnímu životu pravidelně zveřejňovat v místním periodiku. V případě konání akcí pro seniory je ke zvážení doručení pozvánky přímo do poštovní schránky.

Propojení místních aktérů komunitního života – jako vhodné se jeví zapojení zástupců jednotlivých místních částí podílejících se na komunitních akcích např. do místní kulturní komise za účelem vzájemného předávání informací a společné koordinace plánovaných aktivit. Zapojení aktérů z jednotlivých místních částí by mohlo být podnětem i pro větší účast občanů na společných aktivitách.

Pořádání komunitních akcí i v menších místních částech obce za účelem propojení obyvatel a jejich podílu na jednotlivých aktivitách.

Vybudování alespoň menšího zázemí pro společné setkávání v jednotlivých místních částech – ve většině částí není možné zajistit vhodné prostory, vhodné je vybudování alespoň menšího základně vybaveného posezení.

Zapojení nově přistěhovaných obyvatel do komunitního života v obci – možnost bližšího seznámení s prostředím obce i navázání kontaktů s ostatními spoluobčany.

Zřízení komunitního centra za účelem zajištění ucelené nabídky služeb a aktivit volnočasového i odborného charakteru. Základním předpokladem je zároveň nalézt aktivního, flexibilního a odborně způsobilého komunitního pracovníka.

Podpora sportovních aktivit v obci určených pro děti – obnova uskupení dětí a dospělých s preferencí aktivního trávení volného času s využitím dostupných sportovišť v obci, nutné je též dobudování multifunkčního hřiště v centrální části (využívání i žáky zdejší základní školy).

Zapojení místní základní školy do komunitního života v obci

Rozšíření okruhu vzájemné meziobecní spolupráce v rámci konání komunitních akcí – důraz na vznik společné aktivity za účasti členských obcí stávajících svazků (Dobrovolný svazek obcí Jezero Milada, Mikroregion Milada), využívání meziobecní spolupráce při plánování a realizaci komunitních aktivit.

Eliminace problému s nedostatečným dopravním spojením mezi jednotlivými místními částmi – ke zvážení je navýšení kapacity autobusové linky, případně využití zajištění dopravy ze strany obce.

Obnovení tradiční akce většího rozsahu ve spolupráci s místními aktéry komunitního života.

Vybudování informačního centra pro podporu rozvoje cestovního ruchu v obci (pracovní uplatnění občanů obce, zvýšení poptávky po místních službách).

Navýšení alokovaných finančních prostředků v rozpočtu obce určených na oblast kultury, sportu a spolkové činnosti v obci.

Zajištění dostatečného rozsahu náhradních zdrojů finanční podpory komunitních akcí – navázání úzké spolupráce s možnými donátory (pravidelné oslovení místních podnikatelských subjektů a firem podílejících se na zakázkách a službách v rámci obce či podílejících se v rámci smluvních vztahů na chodu obce).

Vytvoření podkladu k pravidlům poskytování finanční podpory pro spolkovou, kulturní a sportovní činnost v obci za účelem stanovení jasně daných a přehledných pravidel při určování výše poskytnuté podpory na spolkovou činnost či komunitní akce.

7. Závěr

Jak již bylo zmíněno na počátku této práce, problém trvalé udržitelnosti je dlouhodobě řešeným a diskutovaným tématem. Zahrnuje široké spektrum problémů, které je někdy s ohledem na související aspekty obtížné přímo specifikovat. Odborníci se shodují na potřebném vzájemném propojení třech základních pilířů, aby bylo možné považovat plánovaný rozvoj určité lokality za reálný a dosažitelný. Problematika v rámci sociálního pilíře není úplně jasně uchopitelná a kvantifikovatelná jako u dalších dvou pilířů. Přesto je však potřebné převedení teoretického konceptu do skutečného světa průběžně ovlivňovaného očekávanými i neočekávanými faktory, které mohou zásadně měnit definované předpoklady udržitelného rozvoje zvolené lokality. Bez realizace potřebných kroků by bylo ohroženo udržení identity a kultury vybrané obce a budoucím generacím obyvatel této obce by tak nebyly zachovány stejné podmínky, jako má k dispozici generace současná. Globalizace je neúprosná, proto je potřebné alespoň se pokusit udržet pomyslnou nit mezi minulostí a budoucností.

Cílem této diplomové práce byl návrh možných změn pro podporu zlepšení stávajícího stavu komunitního života vybrané venkovské obce, kdy dílčím cílem byla identifikace možných bariér v rozvoji komunitního života v této obci. Zkoumanou obcí byla severočeská obec Řehlovice. K porovnání došlo s dalšími podobnými obcemi v rámci Ústeckého kraje, a to s obcí Křešice (okr. Litoměřice), Dolní Poustevna (okr. Děčín), Březno (okr. Chomutov), Cítoliby (okr. Louny) a Bžany (okr. Teplice). Pro dosažení zvoleného cíle byla v první části práce na základě studia odborné literatury a dokumentů zpracována teoretická východiska a charakterizovány základní pojmy, které se týkají dané problematiky. V druhé části byl hlavní cíl doplněn dílčími cíli, a to kvantitativním sociologickým šetřením pomocí dotazníků mezi obyvateli obce Řehlovice, provedením polostrukturovaných rozhovorů s vybranými místními aktéry komunitního života a provedením polostrukturovaných rozhovorů s představiteli místních samospráv porovnávaných obcí.

Na základě zajištění dostatečného množství informací z různých zdrojů bylo umožněno identifikovat možné překážky v rozvoji místního komunitního života a následně vydefinovat možné, a hlavně reálné změny, které by mohly vést k pozitivnímu posunu doposud stagujícího rozvoje komunitního života v obci Řehlovice.

Pro konečnou implementaci navržených opatření bude samozřejmě nutné nalézt soulad mezi místními aktéry komunitního života a jednotlivými členy komunity a pokusit se je vhodným

způsobem aktivizovat a vzájemně propojit tak, aby měli chuť se na místním komunitním životě aktivně podílet a přispívat tak k celkovému rozvoji obce. S tím souvisí také nutnost nalezení souladu s představiteli místní samosprávy, aby bylo možné zároveň přijmout navržená opatření ve finanční oblasti.

Pokud se podaří dokončit potřebné kroky a implementovat navržená opatření, má obec Řehlovice šanci na pomyslný návrat ke kořenům, opětovné obnovení místní soudržnosti a schopnost pokroku v oblasti trvalé udržitelnosti ve všech ohledech.

8. Seznam použitých zdrojů

- BERNARD, Josef, 2010. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 123 s. ISBN 978-80-7330-187-3.
- BERNARD, Josef a kol., 2020. *Občanská vybavenost v malých obcích*. Výzkumná zpráva, Sociologický ústav AV ČR. Dostupné na www.soc.cas.cz/publikace/obcanska-vybavenost-v-malych-obcich.
- BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David, 2011. *Teorie regionálního rozvoje; nástin, kritika, implikace*. 2.přepř. a rozš. vyd. Praha: Karolinum. 344 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
- DISMAN, Miroslav, 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. vyd. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- FILKINS, R., ALLEN J. C., CORDES, S., 2000. *Predicting Community Satisfaction among Rural Residents: an Integrative Model*. *Rural Sociology* 65 (1), s.72–86.
- GRUND, Herbert, 2017. *Zurück in der Zeit*. 1.vyd. Berlín: Sara-Marie Plekat & Kulturní centrum Řehlovice. 155 s.
- CHORVÁT, Ivan, ŠAFR, Jiří. 2019. *Volný čas, společnost, kultura: Česko – Slovensko*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 248 s. ISBN: 978-80-7419-270-8.
- KUCHARŤ, Pavel, BALEK, Petr. 2019. *Rozvojový potenciál Ústeckého kraje – zpráva ze sociologického výzkumu*. Ústí nad Labem: UJEP. 2019. 70 s. Dostupné na https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1748713.
- MAIER, Karel a kolektiv, 2012. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 253 s. ISBN 978-80-247-7728-3.
- MAJEROVÁ, Věra, KOSTELECKÝ, Tomáš, SÝKORA, Luděk, 2011. *Sociální kapitál a rozvoj regionu, příklad Kraje Vysočina*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 221 s. ISBN 978-80-247-7580-7.
- MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena (za kolektiv), 1996. *Velký sociologický slovník – I. svazek*. 1.vyd. Praha: Karolinum. 747 s. ISBN 80-7184-164-

1.OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., FEŘTROVÁ, M., 2011. *Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 47, č.4, s. 777-803.

OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2008): Současná česká suburbanizace a její důsledky. *Veřejná správa*, 11, č. 4, s. 1-4.

PAVLÍK, Marek a kol., 2014. *Jak úspěšně řídit obec a region. Cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 160 s. ISBN 978-80-247-5256-3.

POTŮČEK, Martin, 2007. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů*. 3.vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 280 s. ISBN 978-80-247-5608-0.

SCHÄFFER, Verena. 2003. *Regionalmanagement in Sachsen-Anhalt*. Berlin: Freie Universität Berlin. 145 s. ISSN: 0170-6268.

SCHENKHOFF, Hans Joachim. 2003. *Regionalmanagement in der Praxis: Beispiele aus Sachsen, Sachsen-Anhalt und Thüringen*. Hannover: ARL. 166 s. ISBN 9783888386985.

SKOKAN, Karel, 2004. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 1.vyd. Ostrava: Repronis. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.

TOMŠÍK, Karel, 2018. *Evropská integrace a enviromentální ekonomika*. 10.vyd. Praha: ČZU. 122 s. ISBN 978-80-213-2871-6.

URBÁŠKOVÁ, Hana, 2012. *Udržitelný rozvoj venkova*. 1.vyd. Brno: AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM, s.r.o. 132 s. ISBN 978-80-7204-819-9.

WOKOUN, René, MATES, Pavel (eds.), 2006. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. 1.vyd. Praha: LINDE PRAHA a.s. 351 s. ISBN 80-7201-608-3.

Další zdroje:

Corksá deklaráce, 2016. Dostupné na https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/cork-declaration_cs.pdf.

Koncepce komunikace s veřejností v obcích Sdružení místních samospráv ČR. Dostupné na www.smscr.cz.

Naše společná budoucnost, 1991, Praha: Academia. 297 s. ISBN 80-85368-07-02.

OECD, 2001. *The Well-being of Nations: The Role of Human and Social Capital*. Paris: OECD Publishing. Dostupné na <https://doi.org/10.1787/9789264189515-en>.

Program obnovy venkova Ústeckého kraje 2022 – dostupný na <https://www.kr-ustecky.cz/ustecky-kraj-vyhlasuje-program-obnovy-venkova-pro-rok-2022/d-1763366>.

Strategický rámec Česká republika 2030, 2017, Praha: Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj. 396 s. ISBN 978-80-7440-188-6.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Zákon č. 129/200 Sb., o krajích.

Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

<https://www.kr-ustecky.cz/podpora-komunitniho-zivota-na-venkove-pro-rok-2022/d-1767525>

<https://ma21.cenia.cz>

<https://maschrudimsko.cz/principy-udrzitelneho-rozvoje>

<https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/regionalni-politika/koncepce-a-strategie/koncepce-rozvoje-venkova>

<https://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>

https://www.mzv.cz/munich/cz/bilateralni_vztahy/preshranicni_spoluprace_1/index.html

<https://www.obcevdtech.cz/>

<https://www.smocr.cz/>

<https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/11235/sbornik-12-vyzev-regionalniho-rozvoje.pdf>

<https://www.smscr.cz/>

<https://www.soc.cas.cz/mapa/kalkulacka/>

<https://www.spovcr.cz/>

9. Seznam příloh

- Příloha A Dotazník pro veřejnost
- Příloha B Rozhovory s aktéry místního komunitního života
- Příloha C Rozhovory se starosty vybraných obcí

Příloha A Dotazník pro veřejnost

Dobrý den, ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku. Výzkum je anonymní, získané odpovědi budou zpracovány bez identifikačních znaků, které by mohly vést k Vaší osobě, zjištěné údaje budou pokládány za důvěrné. Odpovědi budou využity v rámci zpracovávané diplomové práce a k volbě vhodných postupů pro možný další rozvoj komunitního života v naší obci.

Vyplněný dotazník je možné přinést či odeslat na obecní úřad, případně jej lze odeslat naskenovaný na email: starosta@rehlovice.cz. Velmi děkuji za spolupráci, Jana Princová – starostka obce Řehlovice.

1. Jak často se účastníte společně pořádaných aktivit v obci (kulturních, sportovních apod.)?

- a) pravidelně
- b) občas
- c) vůbec

2. O společné akce (kulturní, sportovní apod.) s obyvateli ostatních místních částí obce:

- a) Mám zájem
- b) Nemám zájem

3. Považujete za důležité udržování tradic a společných aktivit v obci:

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nemohu to posoudit

4. Jste členem nějakého obecního spolku či místního sdružení?

- a) ano
- b) ne

5. Jaký je Váš názor na společné aktivity v obci ve vlastním volném čase? (Zaškrtněte tvrzení, se kterým se ztotožňujete, které je Vám blízké)

Vítám společné aktivity pouze se sousedy ve své místní části	
Výjimečně se účastním společných aktivit pouze se sousedy ve své místní části	
Vítám společné aktivity i s ostatními občany obce (centrální akce)	
Výjimečně se účastním společných aktivit i s ostatními občany obce (centrální akce)	
Společné aktivity nevyhledávám	
Společných aktivit se ze zdravotních či osobních důvodů nemohu účastnit	

6. Byl byste ochoten účastnit se společných akcí, pokud by se konaly mimo Vaši místní část, v níž žijete?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Pouze v případě zajištění dopravy

7. Jaké případné společné aktivity v obci považujete za přínosné? (Označte křížkem vhodnou odpověď)

Sportovní aktivity pro děti	
Sportovní aktivity pro dospělé	
Společné aktivity – výlety (turistika, návštěva památek)	
Společné aktivity – návštěvy divadelních představení apod.	
Kroužky pro děti	
Zájmová setkání pro dospělé	
Akce pro děti a rodiče (tzv. dílničky, stezky apod.)	
Odborné či populárně-naučné přednášky	
Odborné poradenství	
Zábavy, plesy	
Koncerty, letní kino apod.	
Další kulturní akce (výstavy, slavnosti apod.)	
Společné akce typu sázení stromů, úprava zeleně, uklidíme Česko apod.	
Jiné (uveďte prosím, jaké):	

8. Co nejvíce oceňujete na životě na venkovské obci:

9. Co Vám naopak nejvíc vadí na životě na venkovské obci:

10. Jak vnímáte vztahy mezi takzvanými starousedlíky a nově přistěhovanými obyvateli v obci, v níž žijete?

- a) Považuji je za bezproblémové
- b) Pociťuji v některých ohledech rozdílný náhled na venkovský život
- c) Považuji je za problémové

11. Co je dle Vašeho názoru nejvíc přínosné pro dobré vzájemné vztahy mezi lidmi v obci?

12. Byl byste ochoten v případě potřeby pomoci ostatním občanům obce, pokud by se na Vás obrátili se žádostí o pomoc:

	ANO	NE
Pomoc nejbližším sousedům		
Pomoc sousedům ve své místní části		
Pomoc komukoliv z celé obce		

13. V jaké míře důvěřujete ostatním občanům v obci:

	ANO	ČÁSTEČNĚ	NE
Důvěřuji pouze nejbližším sousedům			
Důvěřuji sousedům ve své místní části			
Důvěřuji spoluobčanům celé obce			
Důvěřuji pouze osobám ze svého blízkého okolí			

14. Co dle Vašeho názoru nejvíce narušuje vzájemné vztahy mezi lidmi v obci?

15. Cítíte se být patriotem (jste hrdý na obec, ve které žijete)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

OSOBNÍ INFORMACE:

Věk:

- a) 18-30
- b) 31-50
- c) 51-65
- d) 66 a více

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Vyšší odborné
- e) Vysokoškolské

Kde je vaše obvyklé místo pracoviště?

- a) Pracuji na adrese svého bydliště
- b) Pracuji v obci, v níž žiji (mimo své bydliště)
- c) Dojíždím za prací mimo obec, v níž žiji
- d) Jsem bez zaměstnání

Jak dlouho v obci žijete:

- a) Od narození
- b) Přistěhoval/a jsem se s rodinou v průběhu svého dětství
- c) Přistěhoval/a jsem se v dospělosti

Žijí v obci i Vaši příbuzní (např. rodiče, prarodiče, sourozenci):

- a) Ano
- b) Ne

Chcete ve své obci žít i do budoucna:

- a) Ano
- b) Ne
- c) Dle okolností, nejsem si jist

Velmi děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha B Rozhovory s aktéry místního komunitního života

Zástupce Základní školy a mateřské školy Řehlovice – Mgr. Martina Dostálková

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„Nevím, zda mohu být zcela objektivní, nejsem tak aktivně zapojena do akcí obce. Užší spolupráce místní školy a školky v rámci komunitních akcí je teprve na počátku. Rozhodně je důležitá finanční podpora. Dále je to rozvoj materiálního zázemí - podpora v podobě možnosti zapůjčení zařízení (židle, mobilní stoly, stánky, nádobí, varné konvice, ozvučení...) a možnost využití obecního prostoru (kinosál, knihovna Určitě by byla přínosná i fyzická pomoc pracovníků obce (přívoz, odvoz zapůjčeného materiálu, stavba stánků...).

Kromě materiální podpory považuji za vhodná i pravidelná setkávání, na kterých se domlouvá organizace jednotlivých akcí a osobní účast zástupce obce na akcích. Zahrnout sem lze i společnou propagaci akce (Informace o pořádání akce a následné zhodnocení akce v podobě článku či příspěvku na sociálních sítích).“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Určitě je pro celkové zlepšení nutné vybudování víceúčelové místnosti pro setkávání občanů v rámci spolků i pro neformální setkávání. Dále by bylo vhodné stanovení pevných pravidel pro přidělování finanční podpory a následné pravidelné hodnocení z hlediska jejich přínosu pro život v obci, průběžná diskuze nad otázkami směřování činnosti spolků, zaměření jejich akcí a podobně.

Nevím, zda je v obci nastaveno také pravidelné vytváření ročního plánu akcí.“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Přínosná byla z mého pohledu účast na setkávání kulturní komise – byl to cenný zdroj informací a možnost akce společně koordinovat. Dále je to spolupráce s obcí v podobě možnosti zapůjčení zařízení či využití prostoru.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Nemohu to bohužel objektivně posoudit.“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?
„Pravidelné setkávání zástupců spolků, domluva vzájemné podpory a sladění termínů akcí, rozvoj materiálního zázemí, vybudování zmiňované víceúčelové místnosti pro setkávání občanů a rozhodně podpora místních tradic a tradičních řemesel.“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Určitě ano.“

Zástupce Sboru dobrovolných hasičů Řehlovice – Lucie Vaňková

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„Za mě rozhodně přináší největší užitek finanční podpora, samozřejmě, bez té by to nešlo, ale také pomoc při propagaci dané akce, ať už zveřejněním na webových stránkách obce nebo, a to v dnešní době především, na Facebooku. Díky spolupráci s obcí se nám při pořádání několika posledních akcí daří prolomit nepsané klišé obyvatel jednotlivých místních částí, že do té vedlejší přece nepůjdou, za což jsem já osobně velmi ráda. Pokud to situace vyžaduje, žádáme obec i o poskytnutí zázemí či dostupného vybavení.“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Osobně jsem párkrát bojovala s nevolí, pokud jsme chtěli pravidelně pořádané akce pojmout malinko jinak, než bývalo zvykem. Nicméně jsem si vždy stála za svým a zatím jsem v situaci, kdy pozitivní reakce převládají. Dokonce si myslím, že jsou u nás stále akce, jejichž popularita upadá právě kvůli nevoli pořadatelů alespoň malinko se někam posunout... Jsem člověk hodně konzervativní a bytostně uznávající tradiční hodnoty, nicméně změny, o kterých mluvím, rozhodně nemají znamenat odklonit akci od její původní myšlenky či tradice, ale oživit ji tak, aby nebyla rutinou...“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Jednoznačně předem jasně definovat harmonogram a nabídku poskytovaných služeb pro danou akci. Také snaha o zapojení účastníků akce na jejím průběhu.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Podle mě osobně se situace stále zlepšuje. Pokud mám mluvit čistě za akce pořádané SDH, moc nám pomohlo získání nového zázemí, díky němuž můžeme veřejnosti otevřít dveře přímo u hasičárny. A s tím související zahájení činnosti mladých hasičů, kteří jsou, samozřejmě dle možností a typu akce, zapojování do příprav. Díky tomu, že do kroužku chodí i nejen řehlovické děti, účastní se našich akcí i lidé z ostatních obcí, což dříve nebyvalo zvykem, nebo jen výjimečně...“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

„Změna, rozšíření nabízených akcí, oživení těch stávajících.“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Opět budu mluvit na základě své krátké zkušenosti při pořádání akcí pod hlavičkou SDH. Meziobecní spolupráce rozhodně může navýšit zájem o pořádané akce. Přeci jen stále platí tvrzení, že na vesnici k sobě mají lidé o něco bliž, lépe se znají, dají více na tradice... V soukromí spolu tito lidé fungují bez ohledu na hranice jednotlivých obcí, nevidím důvod, proč by tomu mělo být jinak v případě pořádaných akcí.“

Zástupce Kulturního centra Řehlovice – Lenka Holíková

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„Samozřejmě je velmi důležité finanční a technické zázemí ze strany obce. Za přínosnou považuji strukturální podporu, aby vznikalo více zajímavých projektů v obci pro nejrůznější skupiny, žádnou skupinu nevymezovat. Rozdělit obyvatelstvo podle různých zájmů, generačně, podle pohlaví a sledovat, které aktivity se rozšiřují. A tyto pak společnými aktivitami propojovat. Je možné, že pak vzniknou nové možnosti, aktivity, o kterých předem nebylo potuchy. Také propojovat aktivity se školou a školkou.“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Dle mého chybí společná komunikace, domlouvání a sladění společných termínů, propojování podobných aktivit. Také je důležité propojovat aktivní občany v obci. Člověk leckdy neví, která akce je určená pro koho. Kde je vítán, a kde ne.“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Osvědčilo se nám neustálé zvání, osobní pozvání. Důležitá je i přímá komunikace s tebou, v okamžiku, když nastane komplikace, možnost s tebou situace řešit. Smysl dává, když zve na akce i obec. Velkým úspěchem bylo otevření v Uměleckém parku, když bylo pozvání na společné posezení u táboráku, opékání buřtů. stezka odvahy pivovarem atd. Doufáme, že budeme moci brzy i pozvat na film/Weastern, který se točil v Řehlovicích.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Z našeho pohledu je účast průměrná, ale situace se pomalu zlepšuje. Záleží podle toho, na jakou akci to je. Dříve, když jsme velmi intenzivně spolupracovali se Základní školou, byla spolupráce/návštěvnost přes děti s maminkami, babičkami opravdu hojná. Po výměně ředitele tato spolupráce skončila a dosud se po různých nových pokusech pořád nepodařilo spolupráci se školou znovu nastartovat. Velká návštěvnost je např. během sochařského symposia LAVY. Je to myslím i pravidelností symposia, které se opakuje každý rok.“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

„Myslím si, že by pomohl vznik nějaké tradice, nějaký počin/akce který by se každý rok opakoval, kde by se mohli všichni (větší část obyvatelstva) nezávazně setkat.“

Uspořádáním této akce jednou za rok, by se vytvořila tradice a lidé by si to mezi sebou řekli a přicházeli by po roce opět další a noví. A rok od roku by se tato akce mohla rozšiřovat. Společná akce – jako společný svátek. Včera se mi opět přihlásila Diakonie z Litoměřic, rádi by uspořádali akci opět příští rok – 3.6.2023, mohlo by to být opět ve spolupráci s obcí, jako v tomto roce.“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Myslím si, že propojení meziobecní spolupráce by mohlo být velkým přínosem. Každá obec by mohla přinést jiné impulzy, technické zázemí. Napadlo mne také, že by se např. další akce mohla každý rok přesouvat z jedné obce do druhé. Až by se udělalo za nějaký čas kolečko a začínalo by se opět v první obci.

Důležité je podle mne, aby do menších obcí přicházelo více peněz na kulturu, sport a další aktivity. Aby společenské vyžití bylo co nejpestřejší. Jinak se postupem času z malých obcí stanou pouze noclehárny pro větší města.“

Předsedkyně kulturní komise rady obce Řehlovice – Vladislava Koutníková

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„V první řadě finance, protože všechno něco stojí, například odměna účinkujícím, občerstvení, zajištění a uspořádání místa akce.“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Největší překážkou při pořádání akcí je převážně nezájem lidí dle věkových kategorií přijít na akci, zúčastnit se, co se líbí jednomu, nelíbí se druhému.“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Myslím si, že nestačí jen vyvěšovat plakáty a umisťovat konání akce na internetové stránky, ale zvat osobně, nebo pozvánkami.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Záleží na tom, jaká je to akce, jestli bychom pozvali populárního umělce, tak je účast zaručena, nebo třeba na vánočním koncertě v naší obci je docela slušná účast, akce pro děti jsou taky taháky a hudební akce mají své návštěvníky podle toho co má která věková kategorie v oblíbě“.

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?
„Myslím, že takové akce jako bylo třeba „VESNICE SE BAVÍ (CARUSO PO NAŠEM)“, kde si každý najde to své.“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?
„Možná ano, ale nevím, zatím se to dle mého názoru moc neosvědčilo.“

Vedoucí členka místního pěveckého uskupení RauDyt – Doc. Kateřina Dytrtová, PhD.

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„Určitě finance na zakoupení kvalitnějších prostředků, v mém případě hudební nástroj/nástroje, ale také na souvislosti typu občerstvení při akci. Pak rozšiřování vědomosti o akci a zapojení do řetězce, co kdy je a jak kvalitně se o tom informuje, pouze ele-média například vylučují určitý typ obyvatel, ne každý pročítá webovky obce. Vždy jde o pramizerné začátky (nikdo nepřijde nikam), ale časem při principu dobře informované nabalující se sněhové koule se akce může uchytit. Než vznikne tradiční opakování, tak to trvá, tedy pomáhá vícero setrvalých a dlouhodobých "kanálů", aby si lidi zvykli je číst nebo sledovat: vydávání obecních novin, na jedné akci informovat o ostatních a snažit se dobře do roku rozprostřené akce opakovat. Na vsích je to hodně věc zvyku.“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Sociální složení vesnice nahrává středoproudým akcím typu veselice s populární hudbou, ohněm, pivem, atrakcemi pro děti. Co se tomu vymyká, má velký problém. Náplava jinak orientovaných občanů (výstavba nových domů na venkově) přinesla spíš vysoké ploty a soukromičení za vlastními vraty, s vlastními bazény. Nikam nechodí, ráno vyjíždějí se svými auty a večer se vrací“.

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Osobní podpora podobných projektů, řetězení do spoluakcí, vzájemný respekt a vzájemné navštěvování akcí. Ale i pak realita je, že si tři místní sbory vzájemně dělají publikum, a tak pohled do lavic není tak tristní.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Veselice, pivo, atrakce pro děti jako součást akce, střední proud hudby - takové akce mají dobrou účast. Osvědčená koncepce: odpolední program pro děti přeroste ve večerní posezení dospělých nad stoly. Dá se to spíš než kulturní akce nazvat volnočasovou zábavou s programem. Na akce "něco sám umím", jsem schopen to nějak předvést, shlukuji se s podobnými lidmi, dá práci to sestavit, chodí lidí málo. Jednak se nechtějí konfrontovat s tou dovedností, druhak k tomu životnímu stylu nemají blízko. Mnohem jednodušší, a tím pádem šířeji provozované, je (nejčastěji lehce sportovně, lehce dovednostně) zaměstnat děti, koupit sud piva a "pokecat".“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

„Když by člověk věnoval svůj čas jejich dětem typu divadlo (má osobní zkušenost s ochotnickým divadlem, když tu ještě bylo), typu nácvik písni na vystoupení, na takové akce: přiměřené výkony jejich dětí, by lidé přišli. Například škola má v rodičích (vděčné)obecenstvo zajištěné vždy. Progres také zažily maškarní průvody, právě proto, že to bylo dělané rodinně a končilo to i režií pro děti (pohoštění na sále).“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Určitě, jen tam jsou pořád ty dva limity, které jsem zmiňovala: specifický druh zábavy "střední proud" a netykavost náplavy.“

Zakládající členka místního spolku Stadičáci – Anna Říhová

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„V první řadě jsou to finance, dále technické zázemí, dostatečná informovanost. Důležitá je také podpora turistického ruchu (vybudování cyklostezky a hřiště).“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Největší překážkou je rozhodně ztracená soudržnost lidí a také neexistující veřejné prostory (zázemí) v jednotlivých lokalitách.“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Určitě to byla vlastní iniciativa, lidi oslovit osobně, většinou jednotlivě.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Akci se nejvíce účastní místní občané v dané lokalitě momentální akce (určitě by bylo přínosné více využívat informační kanál).“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

„Jak jsem již uvedla v odpovědi na předchozí otázku, je přínosné více využívat dostupné informační kanály, případně i zajistit letáčky do schránky. Vhodné by bylo opravit špatné, nebo nevybudované bezpečné cesty mezi vesnicemi, zajistit dostatečné osvětlení, chodníky, vybudovat cyklostezky.“

6. Považovala byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Myslím si, že ano.“

Zástupce místní části Habří – Ing. Radovan Bobek

1. Jaký typ podpory ze strany obce považujete za přínosný při pořádání komunitních akcí kulturního či sportovního charakteru (finance, technické zázemí, jiná podpora...)?

„Pro pořádání komunitních akcí je pro nás důležitá finanční podpora ze strany obce např. na výzdobu, osvětlení, ceny pro zúčastněné, stejně tak je důležitá i technická a materiální pomoc, kdy obec vlastní techniku a vyškolené zaměstnance a může pomoci i s případným zapůjčením materiálního vybavení.“

2. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Největší překážkou je prostor, kde se daná akce bude uskutečňovat, protože v naší části obce není žádné hřiště, klubovna nebo jiný společný prostor a proto např. setkání u ohně je nutně pořádat u některého ze sousedů.“

3. Co se Vám osvědčilo při pořádání jednotlivých akcí – tzv. „dobrá praxe“?

„Již při prvním setkání, které iniciovali noví obyvatelé obce, jsme se dohodli na založení společné komunikační platformy, tj. nových web stránek, ale zejména společné skupiny v aplikaci WhatsApp, přes kterou se domlouváme nejen na společných akcích, ale například i na anonci kořat nebo na společném vývozu ČOV.“

4. Jaká je z Vašeho pohledu účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí, spolky či jednotlivci?

„Účast je závislá na typu akce. Všechny akcí se zúčastňuje pevné jádro asi 10 lidí, další nejsou úplně na všech akcích.“

5. Co by dle Vašeho názoru mohlo zvýšit zájem o komunitní akce ze strany obyvatel obce?

„Sousedy to musí bavit a musí mít i pocit, že oni k tomu nějakým způsobem přispěli. Navíc to není o počtech, ale o tom, aby se účastníci lépe poznali a vyřešili se případně i problémy vznikající z nekomunikace.“

6. Považoval byste za přínosné využití meziobecní spolupráce pro konání komunitních akcí v obci (tzn. se sousedními obcemi, v rámci mikroregionu apod.)?

„Meziobecní spolupráce je vždy prospěšná a nemusí se jednat jen o komunitní akce. Pokud dobře funguje komunikace a spolupráce v samotné obci, je možné na tom založit širší spolupráci i mimo obec. Obráceně to fungovat nebude.“

Příloha C Rozhovory se starosty vybraných obcí

OBEC BŘEZNO (okr. Chomutov) – starosta obce p. Zdeněk Valenta.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„90 % akcí pořádá obec, dále se podílí místní škola a TJ Sokol. Vždy to vychází na popud obce na základě plánu sportovních či kulturních akcí. Na velké akce je to za spoluúčasti firem - například třídenní poutí, kde si nasmlouváme externí firmu na zajištění programu. SRPDŠ z místní školy se za finanční podpory obce podílí na akcích pro děti, rodiče i širokou veřejnost. Dále místní TJ Sokol se podílí na akcích sportovního charakteru.“

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

„Akce si hradíme sami z rozpočtu, spolky dostávají finanční podporu. 90 % si dají žádost při zpracování rozpočtu na následující rok, v daném paragrafu tak mají finance na svůj provoz i plánované akce.“

3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

„Například bezplatně pronajímáme na komunitní akce kulturní dům. Dále bezplatně zapůjčení pivních setů. Komplet osvětlení i ozvučení mají k tomu také zdarma.“

4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

„Masopust nic moc, Countryfestu se účastnilo 200-300 lidí, z toho 20-40 místních. Je tam vstupné 150 Kč, což může mít také vliv, samozřejmě také nemusí být všichni fanoušky tohoto typu zábav. Největší účast je pravidelně na pouti, tam jsme měli odhadem 500 lidí. Přišli tam místní i jejich příbuzní zdaleka, této akce si považují. Na druhou stranu mi přijde hrozné, že například v Chomutově přijde na nějakou akci pouhých 30 lidí, i když je to město. Pro mě je účast místních v počtu 20-30 místních lidí dobrá ve vztahu porovnání s městem. Chtěl bych jich mít víc, ale jsem skromný. Velmi zajímavé bylo, že jsme kdysi udělali 1 km in-line dráhy – při stavbě byli místní rozzlobeni a považovali to za zbytečné a ničení zeleně v obci. Cizí tomu přihlíželi. Teprve s odstupem 3-4 let se místní začínají také chlubit, že tady mají něco jiného, co se cizím líbí. Po těch 16- ti letech vím, že je potřeba odvaha a vnitřní přesvědčení,

a počítat s tím, že v začátku jsem hlupák a na konci 80 % uzná, že to k něčemu je. Ale musí jim to říct někdo jiný. Na vinobraní se účastní i 2000 lidí s vysokou účastní místních i z okolních obcí.“

5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?

„Ano, protože akce děláme hlavně v centrální části“.

6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Asi nic, nemáme problém. Vymyslíme akci a jede to. Rada i zastupitelstvo akce podporuje, jedná se o dlouhodobé a zajaté akce.“

7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

„Společnou akci jsme letos dělali poprvé s obcí Spořice a Družkovice na cyklostezce.“

8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

„Nečerpáme, čerpali jsme pouze v začátku v roce 2008. Bylo s tím hrozné papírování, tak jsme to opustili. Ale každý rok podepisujeme darovací smlouvu se Severočeskými doly na 1.000.000 Kč na kulturně-společenské akce v obci. Proto si taky můžeme dovolit ty velikánské akce typu pout'.“

9. Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

„Vlastně ani ne, budu skromný. Kde to trošičku drhne je odpadové hospodářství, ale vysvětlíme systém a jde to. Akcí se účastní, snaží se zapojovat do společného života.“

10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Pout' – propojení s příbuznými.“

Nevím, co je vandalismus (malování po zdech, rozbíjení věcí). 1-2 x ročně jsem se domluvil s ředitelem školy, šel jsem mezi děti – zvláště 1 a 2 stupeň, sedl jsem si mezi ně na lavici a bavil jsem se s nimi. Seznámil jsem se s tím, co bude a co mě třeba trápí – kdybyste náhodou viděli, že někdo ničí náš majetek, tak mi dejte vědět. Má to

obrovský vliv. Nefungují žádné hrozby volání policie, musí se začít od nejmenších a s nimi se to nese dále. V každém případě je zajímavá keramická dílna, kam chodí 20-25 místních dospělých i s dětmi. Platíme si profesionálky, které se tím živí a učí to i ostatní. Lidé mají hlínu i následné vypálení výrobků zdarma (na drobné věci).

Povedlo se mi za ty roky udělat systém cyklostezek. V květnu děláme v parku a na části cyklostezky tzv. Kouzelné kolo – děti se přihlásí s rodiči, na trase je 5-6 atrakcí či úkolů, na konci si upečou buřty. Má to velký vliv – teď jsme se spojili i s vedlejší vesnicí. Nově se dělá nadregionální setkání, kdy se jede od nás přes Nechranickou přehradu až do Žatce a Kadaně.

Řešili jsme i problém s akcí v naší i sousední obci najednou, kdy u nás byla pouť a u sousedů Sraz motorkářů. Byl jsem nejdřív rozzlobený, že si budeme přetahovat lidi, ale ono to nakonec dopadlo dobře a někteří se zúčastnili obou akcí. Už to trvá asi sedm let, nakonec jsme se domluvili a domlouváme kyvadlovou dopravu každou hodinu mezi Březnem a Poláky. Je to komunitně velmi zajímavá akce – lidé si mohou přijet k nám autem, potom pokračuje autobusem, pobaví se a vrátí se zpět s čistou hlavou. Jsou to zánrově úplně odlišné akce a lidé se mohou účastnit obou. Jsou to trochu prvky globalizace, ale funguje to.

Všechno pořádáme s lidmi, kteří jsou u nás zaměstnáni na plný úvazek i v rámci veřejně prospěšných prací. Ti jsou schopni sestavit i podium a zázemí, bez nich by to bylo nemyslitelné.

Dokoupili jsme dostatek vybavení (60 pivních setů a podium) i k zapůjčení.

Rád bych zmínil také finanční podporu obyvatelům – seniorům ve věku 63+ dáváme 1.500 Kč měsíčně na energie, žákům ve škole polovinu nákladů na obědy a studentům do 25-ti let 1.500 Kč příspěvek na dojíždění a studium. Jedná se o nejvíc potřebné skupiny, lidé v produktivním věku si mohou vydělat sami. V rozpočtu je to vykázáno v položce dary. Nově narození občanci obce dostávají 10.000 Kč.“

MĚSTO DOLNÍ POUSTEVNA (okr. Děčín) – starosta obce p. Robert Holec.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„Velkou většinu akcí organizuje město spolu s kulturně-školskou komisí a pak samozřejmě samostatné spolky. Samozřejmě je to myšleno jako akce pro veřejnost, jinak si spolky organizují také různé závody apod.“

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?
„Rozdělujeme každý rok z rozpočtu 600.000 Kč mezi 10 spolků (letos jich bylo 11). Z toho jde část na provozní náklady a část na kulturní akce.“
3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?
„Poskytujeme zdarma k zapůjčení technické vybavení – stany, pívni sety, ohřivače, věci ke svatbám apod. Zatím je to zdarma, ale do budoucna zvažujeme u některých výdělečných akcí i určitý poplatek za zapůjčení. Věci půjčujeme v případě potřeby i ostatním obcím.“
4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?
„Záleží na programu, ale na drtivou většinu akcí místní hodně chodí – například na rozsvícení vánočního stromu bylo naposledy odhadem 500-700 lidí, na oslavách města to bylo 2000 lidí (místní občané, občané z okolních obcí či turisté). Na akce s občerstvením lidé většinou chodí. Na letní kino přišlo teď 140 lidí.“
5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?
„Určitě ano. Dříve se snažili občané dělat samostatné akce ve své místní části, ale já jsem si z každé místní části vytáhl takového „styčného důstojníka“ a zapojuji ho do toho dění a díky němu lidé z ostatních místních částí také přijdou. Na čarodějnice mají třeba pálení ohně rybáři samostatně, ale jinak se chodí na společnou akci, kde je i program pro děti apod.“
6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?
„Myslím, že nemáme překážky, peníze i vybavení máme. Když se budeme bavit třeba o slavnostech města, tak největší překážkou je výrazně vysoká cena některých vystupujících. U některých koncertů musíme s ohledem na náklady vybírat i vstupné.“
7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

„Teď jsme měli s Němci společnou akci Kulturní léto, dostali jsme od nich 3.000 euro a za to jsme udělali v úterý zábavu a od středy do pátku letní kino. Spolupracujeme i s ostatními dvěma sousedními obcemi formou výpomoci – máme k dispozici vybavení i pracovníky, tak bezplatně pomůžeme sousední obci, která tím nedisponuje. Hasiči také spolupracují společně se sousedními obcemi. S Němci budeme podepisovat smlouvu o spolupráci, chystáme cyklistické single trackové tratě na kopci, který pólí hranice ČR a SRN. Dále chceme společně dělat cyklostezky mimo hlavní komunikace, v rámci přeshraniční spolupráce jsou na to lepší dotace.“

8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

„Drtivou většinu technického vybavení pro kulturní akce jsme nakoupili s využitím dotace z MAS. Dále využíváme i dotace z Krajského úřadu.

Všem partnerům města, který s námi spolupracují nebo realizují zakázky, posílám na začátku roku žádost o sponzorský dar a podporu kulturních a sportovních akcí ve městě. Není to tolik co dříve, ale stále to za to stojí. Spolky si například na plesy zajišťují sponzory sami. My je oslovujeme čistě na městské akce.“

9. Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

„V Dolní Poustevně moc starousedlíků díky Sudetům není. Jsme rádi, že se k nám stěhují lidé z měst, kteří jdou na venkov cíleně a chtějí žít venkovským stylem. Obnovují například i farmy a chov zvířat. Hlídkají si i vzhled domů pro zachování zdejší architektury.“

10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Určitě otevřený úřad – dveře do kanceláře mám pořád otevřené, v případě potřeby komunikuji s lidmi téměř v každou denní či večerní dobu. Lidé chtějí radši než s úředníkem mluvit přímo se starostou. Čtyřikrát ročně dělám sezení se starostou a místostarostou pro veřejnost, přijde mi to pro veřejnost lepší než zastupitelstva. Zapojujeme veřejnost i při sestavování rozpočtu – dáme informaci do novin, lidé se mohou kontaktovat mailem se svými podněty a následně jsou některé podněty

realizovány. Lidé se tak mají možnost omezenou mírou podílet na sestavování rozpočtu a mají radost, že to byl jejich nápad. Ale těch skutečně aktivních v této oblasti také moc není.

Dlouhodobě občané žádali o zbudování bazénu, což je dost finančně nákladná akce. Domluvil jsem se se starostou ve vedlejší německé obci, která je od nás pěšky kilometr daleko, a nakoupili jsme levnější vstupenky do jejich bazénu. Ty jsme následně prodali občanům naší obce mladším 18-ti let (každou vstupenku dotujeme částkou 18 Kč). Relativně nás to nic nestojí a lidé jsou spokojeni.

Určitě je výborná přeshraniční spolupráce, jak jsem zmínil už v předchozí otázce.

Dobré je také k projektům zajistit nějakou přidanou hodnotu – pořádali jsme teď turnaj ve florbale, kde jsme měli zajištěného výživového poradce, který dětem říkal, jak se mají stravovat a co mají dělat, dospělým ukazoval trenér techniku apod.

Velmi nám pomáhají zaměstnanci úřadu – zajišťují technické zázemí, dělají ráno snídaně v ubytovně sportovní haly apod.“

OBEC KŘEŠICE (okr. Litoměřice) – starosta obce p. Michal Mančal.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„Dlouhodobě se o tuto záležitost stará Sbor dobrovolných hasičů v Křešicích, ten zajišťuje dlouholeté tradiční a nejnáročnější akce jako jsou maškarní karnevaly, dětské dny, loučení s letním časem, rozsvícení vánočního stroměčku. Dva roky nazpět zde máme dvě místní dívky, které zde rozběhly nové akce jako je stezka odvahy nebo čerta s mikulášem. Děvčata fungují spíše pod obcí, že přijdou s nápadem či představou, společně se domluvíme na finančních prostředcích, oni si vše nakoupí a my jim vynaložené náklady proplácíme. Fungují velmi dobře – dokáží zapojit úřad, zastupitele a zároveň i občany. Oproti hasičům je to trochu jiné a má to i jiné „grády“. Letos jsme dělali nově Zajičkovu cestu, kde byli na stanovištích lidé z obce včetně mě s manželkou.

Co se týká sportovních akcí (de facto se týká fotbalu), máme tady dva funkční fotbalové spolky v Zahořanech a Křešicích. Starají se o děti a mládež až po dospělé. Hasiči se účastní za jednotlivce i družstva soutěží v rámci okresu i v rámci republiky, kde jsou opakovaně na nejvyšších příčkách.

Dále zde působí spolek AVZO – asociace víceúčelových organizací, což jsou střelci, vodáci, oblast moto. Mají asi místních 15 dětí. “

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

„V rozpočtu máme v letošním roce na tuto oblast vyčleněno 900 000 Kč, máme každý rok maximálně 4 % z daňových příjmů. Tyto finance se rozdělují na všechny kulturní akce, které se v obci konají, dále jsou v tom příspěvky spolkům na jejich celoroční činnost.

Velkým problémem jsou některé nemovitosti spolků, které mají i historicky v majetku a nemají dostatek finančních prostředků pro jejich údržbu. Na opravy jim nemůžeme dát z obecního rozpočtu finance. Ale snažíme se to nyní řešit převzetím spolků i s nemovitostmi pod obec.

Na akce máme i hodně sponzorů od místních firem i od firem s vazbou na Křešice (bydlí zde majitel velké stavební firmy). Oslovujeme je před velkými finančně náročnými akcemi typu dětského dne. “

3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

„Některé firmy nám dávají místo financí i drobné dárky pro děti. Spolky podporujeme například i technickým vybavením (rozkládací stany, pivní sety, plastové židle). S výstavbou technického zázemí pomáhají zaměstnanci obce. “

4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

„Na velkých akcích bývá polovina místních, na menších akcích je to přibližně 70 % našich a 30 % cizích. Za rok pořádáme přibližně 30 akcí.

Účast na akcích obce se pohybuje mezi 100–400 lidí. Nejvíce účastníků je vždy na dětském dnu. Letos jsme to měli spojené s oslavou 960 let obce a 145 lety výročí založení hasičů a měli jsme účast asi 420 dětí – poznáme to podle vydaných náramků. Naše děti si ho vyzvednou na úřadu a mají to zdarma a cizí na místě to mají za 100 Kč, ale už tam na místě mají téměř všechno zdarma (tzn. všechny atrakce, burty, limonádu, sladkosti), platí si jenom například střelnici od kolotočářů.

Na stezce odvahy bylo nyní 120 dětí. “

5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?
„Máme to nastavené tak, že je důležité dostat lidi do všech místních částí. Ale například pálení čarodějnic je třeba cíleně ve vedlejší místní části. Důležité je nedělat duplicitní akce v jeden den.“
6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?
„V poslední době je to paradoxně elektřina – ne ta cena, ale velké odběry na větších akcích, kdy jsme teď museli řešit jistič na 62 A. Jinak ne, jsem hlavně spokojený, co se týká lidí. Už to všechno nevisí na hasičích, kterým se za ty roky změnily rodinné poměry a už byli vyčerpaní. Hodně se už zapojili občané. Jako problém pocítujeme to, že nemáme zázemí, nemáme žádný kulturní dům, všechny akce tak musíme realizovat venku. Máme dohodu s místním motorestem, ale tam je omezená kapacita.“
7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?
„Teď zrovna budeme mít společnou akci našeho mikroregionu Česká Kalifornie.“
8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?
„Čerpáme z MAS České středohoří, dále žádáme o dotace i Krajský úřad.“
9. Pocítujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?
„De facto ne. Spíš mají problémy mladší starousedlíci s nově přistěhovanými. Nově přistěhovalí se i postupně zapojují do místních akcí – chvílku to trvá, ale snažíme se je zapojit. Když mají děti, tak chodí na dětské akce. Ostatní jsou trochu opatrnější, dokud nemají mezi místními nějaké známé. Mění se nám také majitelé původních domků, celkem je to také bez problémů.“
10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Práce s dětmi. Důležité je cílit na děti – přes ně lze dokázat, aby se jednotlivé místní části nerozdělovaly. Vztahy mezi dospělými z různých místních částí jsou někdy horší.

Velmi se osvědčuje předávání informací přes sociální sítě – mladí lidé nekoukají na web a podobně. Pokud informujeme o akcích na sociálních sítích, tak lidé většinou přijdou. Myslím, že to funguje.

Starosta musí fungovat jako prostý občan, tzn. musí být dobrý přístup k lidem, musí tam být jakási pokora. Hodně se osvědčilo zapojení zastupitelstva do akcí obce, protože každý ze zastupitelů je navázaný na určitou skupinu obyvatel, Všichni zastupitelé jsou zapojeni do jednotlivých výborů, všichni dostávají stejné informace. Zapojení do činnosti je pozitivní, funguje to.

Ocenění místních sportovců na úřadě.

Stezka skřítky Křemínka – v místním obchodě si děti vyzvednou kartičku, kterou cestou vyplňují, na konci si vyzvednou vyraženou minci. Cestou jsou interaktivní tabule.

Využití pracovníků obce, kteří významně pomáhají při zajištění akcí

Snážíme se využívat finanční prostředky ve všech místních částech.

Společná akce mikroregionu. Jedna akce bude v sedmi obcích, které na sebe navazují (Křešice, Býčkovice, Trnovany, Žitenice, Chudoslavice, Třebušína a Ploskvice). Každý dostane mapku a cestu danými obcemi lze absolvovat pěšky, na kole či autobusem. Na vybraných stanovištích dostanou účastníci razítka, v poslední obci kartičku odevzdají a dostanou se do slosování o ceny. Budou otevřené kostely, hasičská zbrojnice a škola, dále je připraveno občerstvení (zvěřinové hody a kalifornské menu).“

MĚSTYS CÍTOLIBY (okr. Louny) – starosta obce p. Petr Jindřich.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„V drtivé většině jsou to spolky a obec. Výjimečně organizují společné akce samostatné soukromé subjekty. Kulturní akce má na starost kulturní komise, o sportovní akce se stará místní sportovní klub a dále i místní hasiči.“

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

„Každoročně vyhrazuje v rozpočtu 150 000 Kč na provoz jednotlivých spolků, k tomu je přidán obnos na naplánované komunitní akce pro daný rok.“

3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

„Obcím spolkům pronajímáme kulturní dům a další společné prostory (restaurace, zahrada, sál + předsáli) dle zvýhodněného ceníku. Dále máme k dispozici technické zázemí (kompletní ozvučení, pивní sety a veškerý mobilní mobiliář od laviček po odpadkové koše). Pracovníci obce zároveň zajišťují kompletní technický servis pro zázemí akcí.“

4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

„Účast místních občanů je úměrná zvolenému programu a přizvaným hostům – pro vyšší účast je nutné, aby hostem byla nějaká osoba známá například z televize, jinak moc lidí nechodí. Snažíme se většinou někoho známého sehnat – ať se jedná o koncerty nebo o individuální program jednotlivců. Na příklad při vystoupení Haliny Pawlovské zde byla více než polovina hostů z okolních obcí. Velkým tahákem je například i ohňostroj. Bohužel negativní stránkou je i problematické složení našeho obyvatelstva s poměrně vysokým zastoupením občanů romského etnika, se kterými máme i negativní zkušenosti.

Na akcích určených pro děti je účast místních poměrně vysoká. Ve sportovních klubech máme velkou členskou základnu dětí, ale téměř polovina není místních a rodiče je sem vozí.“

5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?

„Naše obec není rozdělena na místní části.“

6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Není úplně jednoduché trefit se do vkusu našich obyvatel. Možnosti lidí jsou v současné době neuvěřitelné, jsou schopni cestovat kamkoliv. Významný vliv má i počasí v den konání nějaké akce.“

7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

„Ano, zrovna teď máme naplánovanou společnou akci s dalšími obcemi našeho mikroregionu (Hry mikroregionu). Dříve jsme společně pořádali i plesy, ale to se moc neosvědčilo.“

8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

„Pouze příležitostně, ale spíše ne. Nikdy v těchto dotacích nebyly žádné větší finanční prostředky. Na větší akce občas oslovíme místní firmy a firmy spolupracující s naší obcí s žádostí o sponzorský dar, ale nejedná se o žádné velké částky, pohybuje se to do 10 000 Kč.“

Mám ale velkou radost, že se nám podařilo letos získat dotaci z Krajského úřadu na renovaci památek (jedná se o zrestaurování barokní sochy). Jinak si žádáme o dotace na investiční akce.“

9. Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

„Obec už nemá v současnosti volné pozemky, v minulosti bylo prodáno posledních 12 stavebních parcel. Někdy si noví obyvatelé naší obce přináší určité „móresy“ a nerespektují své okolí. Například noví stavebníci mají někdy tendenci chovat se neurvale vůči sousedům, rychle oplotit svůj pozemek a pokud možno vykácet jakýkoli strom, který jim náhodou stíní. V předchozí době jsme měli velký problém s požadavkem na pokácení téměř stoletých vrb, celý incident skončil podaným trestním oznámením po záměrném poškození stromů a jejich nuceným vykácením.“

Někteří nově přistěhovalí občané mají svůj dům zde pouze na přespání, zaplatí si popelnici a do života zde se nijak dál nezapojují. Dobrou zkušenost máme s rodinami s dětmi, kde dochází k zapojení díky kroužkům a dětským akcím mnohem dříve. U ostatních je potřeba navázání bližších kontaktů s někým z okolí. Samozřejmě lépe zapadnou lidé, kteří byli svázáni s obcí jakýmkoli předchozím vztahem s vazbou na obec.“

Dalším velkým problémem v naší obci bylo porevoluční období, kdy byla zprivatizována zdejší firma OSEVA. Mnoho zaměstnanců zůstalo bez práce, v rámci restituce byly prodány i domy se závodními byty a najednou se sem přestěhovalo téměř 300 sociálně slabých občanů. V té době zde bylo přibližně 700 starousedlíků.“

Situace je zde problematická doposud, v obci jsme museli nechat vybudovat kamerový systém kvůli kriminalitě, máme i svou vlastní obecní policii.

Bohužel se tato situace promítá i do fungování naší malotřídní školy – máme zde pouze první stupeň a vzhledem k výraznému zastoupení dětí z romské komunity rodiče vozi často své děti do základních škol v Lounech. Bohužel to je téměř neřešitelný problém.

Rád bych také zmínil i problém s rodiči, kteří k nám své potomky například na tréninky fotbalu nebo ráno do školky. Místní si všimli, že rodiče často v rámci čekání vyklidí své auto a odpadky naházejí do našich nádob na svoz odpadu, často nerespektují ani nařízenou rychlost v obci nebo zaberou parkovací místa místních. Musíme toto ještě nějak vhodně dořešit.“

10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Myslím, že tahounem komunitních akcí je obec, která podporuje místní spolky, zajišťuje jim i potřebný servis. Bez finanční podpory ze strany obce by to rozhodně nešlo.

Velmi se nám osvědčilo zapojení našich zastupitelů i veřejnosti, což na druhou stranu i prodražuje náklady na odměny pro členy výborů a komisí zastupitelstva obce, které jim ze zákona musí být poskytnuty. Fungující kulturní komise však je základem pro úspěšné akce.

Úspěch mají také blahopřání našim občanům k jubileům.

Velmi podstatné je mít kvalitní zázemí pro konání komunitních akcí. Tady se nám podařilo zrenovovat prostory historické budovy – nyní máme zrenovovaný kulturní sál s předsálím, restaurací a venkovní zahradou. Rekonstrukce proběhla bez dotace, pouze s využitím bankovního úvěru. Na nově vzniklé prostory jsme velmi pyšní. Můžeme je pronajímat na obecní komunitní akce i na soukromé oslavy a podobné akce místních obyvatel.

Určitě sem mohu zařadit i Hry mikroregionu, kdy se nám daří již několik let zapojit obyvatele ze všech členských obcí našeho mikroregionu.“

OBEC BŽANY (okr. Teplice) – starostka obce pí Ivana Horčicová.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„Většinou je to obec, takže starosta a místostarosta. Pak jsou to spolky (u nás jsou to nyní jenom dobrovolní hasiči), občanské sdružení (dělají například vánoční věci), je u nás akční i knihovna (tu vedu osobně). Pár akcí dělají i občané sami, například udělají pro určitou místní část samostatně dětský den a obec dělá velký dětský den pro všechny v obci.“

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

„Obec je nakloněná této oblasti, chceme podporovat sdružování lidí, tak jak jinak než finanční podporou těchto sportovních a kulturních akcí. V rozpočtu máme danou částku například 300 000 Kč na velké akce, dále na nákup materiálu. Do doby schválení rozpočtu si musejí ti, kteří chtějí něco dělat, požádat o nějakou částku. Zastupitelstvo schvaluje tyto peníze a někdy i přidají s ohledem na zdražování. Myslím si, že po této stránce to u nás není špatně nastavené – pokud by se to přestalo finančně podporovat, tak akce skončí.“

Spolky a sdružení mají dále i svoje sponzory, jejichž finance využívají.“

3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

„Samozřejmě je to zázemí (pronajímáme hřiště i kulturní dům), dále jsou to lavice a stany k zapůjčení na akce. Pokud akce není finančně podpořena (nebo to nestihli podat), tak třeba nakoupím nějaké ceny, poskytnu materiál nebo nakoupím nějaké občerstvení. Pořád to v rozpočtu ale zůstává v kapitole kultury.“

4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

„Jednou ročně děláme velké slavnosti a těch se místní hodně účastní, mají to jako takové setkání sousedů. Na větší akce místní chodí. Na menších akcích je účast nižší, záleží i na tom, kde se to koná. Na akcích pod hlavičkou obce chodí víc lidí, u menších se někdy projevují i osobní postoje.“

5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?

„Naše obec je díky místním částem jakoby rozdělena na horní (Lhenice, Mošnov, Bukovice), dolní (Lysec, Lbín a Pytlíkov) a střední část (Bžany a Hradiště). Ti lidé přijdou, ale není to tak, jako bych to konala v jejich místní části. Máme opravdu ten

problém, že když to děláme v horní části, tak obyvatele z dolní části mohou spočítat na prstech jedné ruky. Svou roli tam hraje i vzdálenost. Snažila jsem se je i přivést, svezit z jiných místních částí a stejně to nepomohlo. Pendlovala jsem hasičským vozidlem dokola a přivezla jsem stejně jenom 3 lidi. Někdy to prostě nejde.

Důvod té vzájemné nevraživosti neznám. Asi se i neznají. Já jsem se zpočátku snažila tak, že jsem třeba dětský den pro všechny střídala po roce v těch hlavních oblastech. Nejvíce dětí přišlo do centrální části, když jsem to dala do těch boků tak jich přišlo mnohem méně. Nakonec jsem to odbourala, ty pokusy je takto spojit. Ti lidé prostě mají něco v sobě. Naše obec je historicky od roku 1967 pospojovaná – připojili k nám tři místní části, na začátku osmdesátých let připojili i vršek. Některé místní části mají i tendenci se trhnout, v těch lidech to nějak pořád je.“

6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„To rozdělení obce na ty tři skupiny, o kterých jsem mluvila. Nejde o vzdálenost – to by člověk uměl překlenout. Je to věčný boj. V některých místních částech se určité akce nedají dělat kvůli prostředí a například nedostatečnému vybavení či zázemí.“

7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

„Jsme v mikroregionu Svornost, kde je šest obcí – koupili jsme před lety velký pártystan, potom jsme dokoupili mobilní toalety TOI TOI. Na jednotlivé akce si věci vzájemně půjčujeme. Na začátku roku si společně i napíšeme, jaké akce kde budou a domluvíme se, kdo si bude potřebovat něco půjčit z mikroregionu nebo i od ostatních obcí (například pivní sety).

Společná akce je například volejbalový turnaj, ale další společné akce nemáme, protože se navštěvujeme na těch vlastních akcích. Dlouhá léta jsme si dávali roční podporu 10.000 Kč například dvěma obcím na akce. Teď jsme to zarazili, abychom nečerpali peníze ze společných prostředků a zase něco ušetřili.“

8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

„Nejvíce asi využíváme dotace z krajského úřadu. Dále různé nadace, záleží, co se mi podaří najít. Samozřejmě využíváme i sponzorství různých firem, které pracovaly nebo pracují pro obec. Oslovujeme je většinou hned na začátku roku nebo pár měsíců

před konáním akce. Například z MAS čerpaly spolky, obce zde na komunitní život čerpat nemohou. “

9. Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

„Ani ne. Je pravdou, že ti noví jsou víc uzavření, protože pracují a domů se jedou jenom vyspat. Ale stává se mi, že pár jich už projevilo zájem o konání akcí v obci. Takže nejsou všichni stejní. Pokud se neudělá nějaká uzavřená lokalita, tak je to bez problémů. “

10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Asi to pořádání Bžanských slavností, kdy se jedná o největší akci, která ty lidi opravdu spojí všechny. Letos jsme měli už dvacátý ročník. Neustále lidi vyzýváme, aby se zapojili, občas i s úspěchem. V těch místních částech často chybí ten, který zavelí „a teď jdeme“. Když se pak někdo takový najde, tak jsem za to hrozně ráda. Například na dětské dny nenajímáme žádnou agenturu, rozdělíme si jednotlivé stanice a snažíme se zapojit i některé rodiče. Je to o komunikaci – nebát se a oslovit s žádostí o pomoc, jeden člověk to těžko všechno ustojí. Takže hlavně dobré slovo. “

OBEC ŘEHLOVICE (okr. Ústí nad Labem) – místostarosta obce p. Alfréd Dytrt.

1. Kdo organizuje ve vaší obci kulturní, spolkové či sportovní akce?

„Většinou je to kulturní komise Rady obce, případně i obec sama. Dále se podílejí místní dobrovolní hasiči a místní pěvecké sbory. Některé společné akce ale pořádají také jednotlivci, kteří mají ke konkrétním aktivitám vztah (například běžecké závody nebo fotbalový turnaj). V letošním roce byl založen spolek v místní části Stadice, kde například pořádají společné akce i pracovního charakteru – podílejí se na úklidu či obnově vybavení v obci, zakončeno je to společným posezením a opékáním špekáčků. Podařilo se takto zapojit i místní teenagery. “

2. Jak probíhá finanční podpora kulturních či spolkových akcí ze strany obce?

„Před samotným zpracováním rozpočtu obce poskytuje kulturní komise seznam plánovaných akcí i s předběžným finančním rámcem. Pokud někdo nestihne podat

včas svůj požadavek přes kulturní komisi, může si zdůvodněnou žádost organizátor akce podat i později. Žádost poté projedná Rada obce a stanoví výši příspěvku. Stálý příspěvek na provoz má v rozpočtu vyčleněn místní fotbalový klub a dobrovolní hasiči, místní spolky jsou jinak neregistrované. Obec dále pravidelně přispívá i zdejšímu neziskovému Kulturnímu centru.“

3. Jaká je další podpora kulturních a spolkových akcí mimo finanční rámec?

„Obec poskytuje například zařízení, materiál a jiné vybavení, popř. zajistí jeho nákup, pronájem či zaplacení souvisejících nákladů. Místní spolky mají možnost bezplatného využívání prostor (tělocvična, kinosál, zasedací místnost, hřiště) anebo na větší akce využití obecního kulturního sálu s polovičními náklady na pronájem.“

4. Jaká je účast občanů obce na kulturních akcích pořádaných obcí?

„To záleží na druhu aktivity, termínu i lokalitě. Některých akcí se účastní i více cizích než místních návštěvníků.“

5. Účastní se občané z jiných místních částí akcí v centrální části?

„Účastní, nezřídka však ve velmi malém počtu. Dlouhodobě je zde znatelné určité oddělení jednotlivých místních částí bez větší ochoty účasti na společných akcích jinde než na „domácí“ půdě.“

6. Co považujete za největší překážky při pořádání komunitních akcí v obci?

„Rozhodně je to roztržštěnost obce s ne úplně optimálním dopravním spojením. Také zde hraje svou roli určitá místní sounáležitost obyvatel jednotlivých místních částí, kteří si raději uspořádají akci přímo ve své místní části a neradi se připojují k centrálním akcím. V obci byla snaha jednotlivé akce zcentralizovat a vynakládat vyšší finanční prostředky na jednu akci, ale mělo to negativní ohlas od veřejnosti z většiny menších místních částí. Další překážkou je i nedostatečné zázemí v místních částech, kdy některé akce nelze bohužel uspořádat jinde než v centrální části.“

7. Využíváte pro komunitní akce meziobecní spolupráci?

„Nevyužíváme – i vzhledem k tomu, že obec tvoří 8 vesnic-místních částí, tedy určitá „meziobecnost“ je zakódována již v samotném uspořádání obce. Před dvěma lety bylo v jednání pořádání sportovních her v rámci mikroregionu, bohužel se to z důvodu nařízených ochranných opatření v rámci pandemie onemocnění Covid-19 nepodařilo uskutečnit.“

8. Čerpáte na komunitní akce dotační prostředky?

„Ano, využíváme dotační prostředky z Ústeckého kraje, nově i z Místní akční skupiny Labské skály. Finančně jsme byli na podporu komunitního života opakovaně podpořeni Severočeskou vodárenskou společností, a.s. V letošním roce zvažujeme podání žádosti o poskytnutí dotace i od společnosti ČEZ, a.s. Na některých akcích se podílejí také lokální sponzoři.“

9. Pociťujete nějaké překážky ve vztazích mezi starousedlíky a nově přistěhovanými občany ve vaší obci?

„Výrazný nesoulad jsem nezaregistroval, spíše se projevuje nesoulad v očekávání nových obyvatel – pořídí si bydlení na vesnici, aby unikli městskému neklidu a zároveň očekávají služby a vybavení jako ve městě. Problematické vztahy jsou patrné v centrální místní části s některými novými obyvateli soukromého bytového domu.“

10. Co se ve vaší obci v rámci komunitního života osvědčilo jako tzv. „dobrá praxe“?

„Myslím, že je to zejména důraz na osobní iniciativu jednotlivých aktérů, kteří jsou schopni svůj nápad zrealizovat za pomoci svých známých či dobrovolníků. U obecních akcí se osvědčilo jako přínosné mezigenerační zapojení – na akci Rodinný den, která se stala alternativou k dětskému dni, pomáhali s realizací studenti, rodiče i prarodiče. Na tradičním lampionovém průvodu v jedné z místních částí se dlouhodobě podílejí na přípravě občerstvení také členové rodin účastníků i sousedů. V rámci podpory komunity poskytujeme finanční dary jubilantům a seniorům, dále vánoční knižní poukázky dětem do 18-ti let věku.“